

სამთავრობო პროგრამა

„ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“

თებერვალი 2024

www.gov.ge

სარჩევი

შესავალი	4
1. საგარეო პოლიტიკა, უსაფრთხოება, კონფლიქტის მოგვარება და ადამიანის უფლებები.....	7
1.1 საგარეო პოლიტიკა.....	7
1.2 ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაძლიერება.....	12
1.3 უსაფრთხოება და მართლწესრიგის დაცვა	16
1.3.1 საზოგადოების უსაფრთხოება და მართლწესრიგი.....	16
1.3.2 ადამიანის უფლებების დაცვა.....	21
2. ეკონომიკური განვითარება.....	26
2.1 ეკონომიკური პოლიტიკის ჩარჩო - სწრაფი ეკონომიკური განვითარება.....	27
2.2 დასაქმება.....	31
2.3 სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს და კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესება.....	33
2.4 ეკონომიკური შესაძლებლობების ეფექტიანი გამოყენება და სატრანზიტო ჰაბის პოტენციალის ათვისება	39
2.5. ენერგეტიკის განვითარება და ენერგოუსაფრთხოების ხელშეწყობა.....	41
2.6. ტრანსპორტი და ლოგისტიკა	43
2.7. კავშირგაბმულობა და საინფორმაციო ტექნოლოგიები	45
2.8 ინფრასტრუქტურის განვითარება.....	48
2.9 რეგიონული განვითარება.....	50
2.10 სოფლის და სოფლის მეურნეობის განვითარება.....	51
2.11 გარემოს დაცვა	54
3. სოციალური პოლიტიკა და ადამიანური კაპიტალის განვითარება.....	57
3.1. ჯანმრთელობის დაცვა.....	57
3.2. სოციალური დაცვა.....	58
3.3 განათლება	59
3.4 მეცნიერება.....	66
3.5 ახალგაზრდული პოლიტიკა	66
3.6 კულტურა.....	67
3.7 სპორტი.....	68
4. სახელმწიფო მმართველობა.....	70

შესავალი

თავისუფალი, უსაფრთხო და ეკონომიკურად ძლიერი ქართული სახელმწიფოს მშენებლობა დემოკრატიული ღირებულებების სისტემას ეფუძნება, სადაც მთავარი მიზანი თითოეული მოქალაქის კეთილდღეობაა.

მშვიდობისა და სტაბილურობის, ისევე როგორც, სოციალური და ეკონომიკური განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით ბოლო წლებში გატარებული არაერთი პოლიტიკური და ეკონომიკური რეფორმის შედეგად, თანასწორობა, კანონის უზენაესობა და ადამიანის უფლებათა დაცვა მტკიცე ღირებულებებად ჩამოყალიბდა. შედეგად, სახეზეა მნიშვნელოვანი პროგრესი ეკონომიკის, სოციალური, საგარეო-პოლიტიკური, დემოკრატიის მშენებლობისა და სხვა ფუნდამენტური მიმართულებებით. ამასთან, გლობალური თუ რეგიონული კრიზისების ფონზე, ეკონომიკის სწრაფი ზრდის ტენდენციებით, საქართველო მოწინავე პოზიციას იკავებს რეგიონსა და ევროკავშირის რიგ წევრ ქვეყნებს შორის.

2023 წლის 14 დეკემბერს საქართველოსთვის ევროკავშირის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭებით ახალ, ისტორიულ ეტაპზე გადავიდა ქვეყნის ევროინტეგრაციის პროცესი, აღნიშნული ლოგიკური გაგრძელებაა „ქართული ოცნების“ პასუხისმგებლიანი და თანმიმდევრული პოლიტიკის, რომლის შედეგად, 2014 წელს ქვეყანამ ევროკავშირთან გააფორმა ასოცირების შეთანხმება, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების ჩათვლით, ძალაში შევიდა ევროკავშირის/შენგენის ქვეყნებთან უვიზო მიმოსვლის რეჟიმი და სხვ. ევროკავშირთან ინტეგრაციის პროცესში ხელისუფლების თითოეული ნაბიჯი ემსახურება საქართველოს კონსტიტუციაში ასახულ ქართველი ხალხის ურყევ ნებას - ჩვენი ქვეყნის ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში გაწევრიანების შესახებ.

დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდგომ საქართველოს განვითარება ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიების ოკუპაციის, სერიოზული გლობალური და რეგიონული კრიზისების ფონზე უწევდა. ბოლო წლებში გამოწვევები, სამწუხაროდ, კიდევ უფრო გაიზარდა და გამძაფრდა. ამ ფონზე, საქართველოს მთავრობის უცვლელ პრიორიტეტად რჩება ჩვენი ქვეყნის სტაბილურობა და უსაფრთხოება, თითოეული ოჯახის დაცულობა, ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება, მშვიდობიანი გზით რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის მოგვარება და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა.

გლობალური გამოწვევების ფონზე, იმისათვის, რომ მდგრადი და ინკლუზიური განვითარება მოქალაქეთა კეთილდღეობაზე აისახოს, საჭიროა რეფორმების განგრძობადობის უზრუნველყოფა, რესურსებისა და პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენება და საერთაშორისო პარტნიორებთან ეფექტიანად თანამშრომლობა.

შესაბამისად, წინამდებარე სამთავრობო პროგრამის მიზანია ეკონომიკის მეტად სტიმულირება, თითოეული მოქალაქისათვის სტაბილური და უსაფრთხო გარემოს შენარჩუნება, დემოკრატიული ინსტიტუციების გაძლიერება და საქართველოს ევროკავშირში გაწევრებისთვის საჭირო ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა.

ზემოაღნიშნული მიზნებიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობის ძალისხმევა მიმართული იქნება შემდეგ საკვანძო სფეროებზე:

1. **საგარეო პოლიტიკა, ევროკავშირში ინტეგრაციის შეუქცევადობა, რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარება, უსაფრთხოების და ქვეყნის სტაბილური განვითარების უზრუნველყოფა; საზოგადოებრივი უსაფრთხოება** - სახელმწიფოს მთავარ ამოცანად რჩება საქართველოს ევროკავშირსა და ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში გაწევრიანება, ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენა, დეოკუპაცია, საქართველოს რეგიონული და გლობალური როლის კიდევ უფრო განმტკიცება ქვეყნის შემდგომი სწრაფი განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით.

უსაფრთხოების გარემოს მზარდი გამოწვევებიდან გამომდინარე, მთავრობის მიზანია, ტოტალური თავდაცვის მიდგომაზე დაფუძნებით, ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობისა და სტრატეგიული მზადყოფნის დონის ამაღლება, ასევე, დანაშაულთან ბრძოლის გაძლიერება, ადამიანის უფლებათა მაღალი სტანდარტით დაცვა და უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა. შედეგად, მთავრობა შეძლებს მოსახლეობისთვის მშვიდი და სტაბილური გარემოს შექმნას.

2. **ეკონომიკური განვითარება** - ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრესი ამოცანებია მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფა, ეკონომიკის სტრუქტურული გაუმჯობესება, საგარეო ვაჭრობის განვითარება და საქართველოს ევროკავშირთან ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა. აღნიშნული მიზნის განუყოფელი ნაწილია ტურიზმის განვითარება, სოფლის მეურნეობის, ადგილობრივი ინვესტიციებისა და სამეწარმეო საქმიანობის მხარდაჭერა, რაც მოქალაქეთა კეთილდღეობის ზრდის წინაპირობებს შექმნის. მთავრობის მიზანია საქართველო იქცეს საკვანძო ეკონომიკურ ჰაბად გლობალურ და რეგიონულ დონეზე. შედეგად, შესაძლებელი გახდება დასაქმების ზრდა და მოქალაქეთა ცხოვრების დონის გაუმჯობესება.

3. **სოციალური პოლიტიკისა და ადამიანური კაპიტალის განვითარება** - მოცემული მიმართულებით მთავრობის მიზანია მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება და ჯანდაცვის ხარისხიან სერვისებზე უნივერსალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. მთავრობის მტკიცე პოლიტიკაა ქვეყანაში სოციალური დაცვის სისტემის გაძლიერება და დასაქმების ხელშეწყობა. ამასთანავე, პრიორიტეტად რჩება ხარისხიანი განათლების სისტემის განვითარება, მეცნიერების, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების მხარდაჭერა, რაც კიდევ უფრო ძლიერი და ცოდნით აღჭურვილი საზოგადოების ჩამოყალიბებას შეუწყობს ხელს.

4. **სახელმწიფო მმართველობა** - მთავრობის უცვლელ პრიორიტეტად რჩება დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა და საჯარო სამსახურის სისტემის

განვითარება, რაც ასევე უზრუნველყოფს საქართველოს ევროკავშირში სრულფასოვანი ინტეგრაციის დაჩქარებას. მთავრობა უწყვეტად განაგრძობს მოქალაქეებისთვის სერვისების კიდევ უფრო მაღალი სტანდარტით მიწოდებასა და რეალურ საჭიროებებსა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის განხორციელებას.

სამთავრობო პროგრამა ქმნის მყარ საფუძვლებს მომდევნო წლებში ქვეყნის სწრაფი განვითარებისთვის, როგორც ეროვნული, ასევე რეგიონული და გლობალური მასშტაბით, გვაახლოებს ევროკავშირში გაწევრიანების ისტორიულ მიზანთან და ემსახურება თითოეული მოქალაქის უკეთეს მომავალს.

მთავრობა გამოხატავს სრულ მზაობას, ფართო საზოგადოების ჩართულობითა და საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერით, შექმნას საქართველოს ევროპული მომავალი.

1. საგარეო პოლიტიკა, უსაფრთხოება, კონფლიქტის მოგვარება და ადამიანის უფლებები

1.1 საგარეო პოლიტიკა

ბოლო პერიოდში, მსოფლიოსა და რეგიონში განვითარებულმა მოვლენებმა შექმნა მნიშვნელოვანი გამოწვევები და ამასთან, გააჩინა ახალი შესაძლებლობები. გლობალური და რეგიონული საერთაშორისო პოლიტიკური ცვლილებების პირობებში, საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების განმტკიცების, ქვეყნის მდგრადი, დემოკრატიული განვითარებისა და მოქალაქეთა კეთილდღეობის უზრუნველყოფისათვის განსაკუთრებულ პრიორიტეტულ ამოცანას წარმოადგენს საქართველოს ევროპული ინტეგრაციისკენ სწრაფვა, რაც გამყარებულია კონსტიტუციით სხვა საგარეო პოლიტიკურ ამოცანებთან ერთად. ასევე, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სტრატეგიულ პარტნიორებთან, ისევე როგორც, სხვა საერთაშორისო აქტორებთან თანამშრომლობის შემდგომ გაღრმავებასა და, საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩართულობით, ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცებასა და ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენას.

2023 წელს საქართველოსთვის კანდიდატის სტატუსის მინიჭებამ სრულიად ახალ საფეხურზე გადაიყვანა როგორც ქვეყნის განვითარების დღის წესრიგი, ასევე, ახალი შესაძლებლობები გააჩინა საგარეო პოლიტიკური მიზნების განხორციელების თვალსაზრისით. გაწევრიანების შესახებ მოლაპარაკებების გახსნის მიზნით, საქართველო გააგრძელებს მუშაობას ევროკავშირის ინსტიტუციებთან და წევრ ქვეყნებთან. ამ თვალსაზრისით აქტიურად მიმდინარეობს მუშაობა ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული ძირითადი ნაბიჯების შესასრულებლად. ამასთანავე, აქტიურად გაგრძელდება ასოცირების შეთანხმების ეფექტიანი განხორციელება და მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობების გამოყენება, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის სივრცის კომპონენტის ჩათვლით. ამასთან, მოქალაქეებისათვის ხელშესახები შედეგის მიღების კუთხით, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იქნება ევროკავშირის ერთიან ბაზარში ინტეგრაციის მიმართულებით მუშაობის გაგრძელება.

ევროკავშირში ინტეგრაციის გზაზე წარმატების პარალელურად და მსოფლიოში შექმნილი გეოპოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, სულ უფრო იზრდება ქვეყნის როლი ევროპა-აზიის დამაკავშირებელი სატრანზიტო და ენერგეტიკული მარშრუტების განვითარების თვალსაზრისით. შესაბამისად, ევროკავშირთან მიმართებით, ასევე მნიშვნელოვან ამოცანად რჩება **ევროკავშირთან საქართველოს სატრანზიტო ფუნქციის კიდევ უფრო გამყარება** და იმ კომპონენტიდან ურთიერთსარგებლის მიღება, რომელიც ევროპის ენერგეტიკული გაერთიანების წევრობასა და ტრანს-ევროპულ სატრანსპორტო ქსელში ჩართულობას უკავშირდება. ამ თვალსაზრისით, გაგრძელდება აქტიური მუშაობა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ეკონომიკური და საინვესტიციო გეგმით გათვალისწინებული საფლაგმანო ინიციატივების რეალიზაციის მიზნით. სექტორული ინტეგრაციის კონტექსტში,

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ევროკავშირის პროგრამებში ჩართულობასა და სპეციალიზებულ სააგენტოებთან თანამშრომლობას, რაც პრაქტიკულად ხელს შეუწყობს სხვადასხვა დარგში ქვეყნის საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ თავსებადობას ევროკავშირის სტანდარტებთან.

გაგრძელდება ევროკავშირთან უსაფრთხოებისა და თავდაცვის სფეროში აქტიური თანამშრომლობა, მათ შორის ევროკავშირის სტრატეგიული კომპასით გათვალისწინებული პრიორიტეტების მიმართულებით, რომელიც სხვა მიმართულებებთან ერთად, ხაზს უსვამს შავ ზღვაზე საზღვაო უსაფრთხოების მნიშვნელობას.

ევროინტეგრაციის კონტექსტში მნიშვნელოვანი პოლიტიკური კომპონენტი იქნება გაფართოების პაკეტის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობები; მათ შორის, პაკეტში შემავალ ქვეყნებთან ევროინტეგრაციის კუთხით ურთიერთობების გაღრმავება და გამოცდილებების ურთიერთგაზიარება. მნიშვნელოვანი იქნება ასევე საქართველოს, როგორც კანდიდატი ქვეყნის აქტიური პოზიციონირება ევროკავშირში მიმდინარე აქტუალურ პროცესებში, მათ შორის, ბლოკის ინსტიტუციონალური რეფორმირების მიმართულებით.

ყველა აღნიშნული აქტივობა, ისევე როგორც, ინტეგრაციისთვის ახალი შესაძლებლობების გამოყენება, მთავარ ამბიციურ მიზანს - ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესში მნიშვნელოვანი პროგრესის მიღწევას ემსახურება.

ქვეყნის ევროპული ინტეგრაციის პარალელურად, საქართველოს უპირველეს მიზნად რჩება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენა და ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება. საქართველოს ხელისუფლება განაგრძობს რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პოლიტიკის განხორციელებას.

ამავდროულად, ქვეყანა განაგრძობს **ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებებში** შედეგზე ორიენტირებულ ჩართულობას, რუსეთის ოკუპაციიდან მომდინარე, უსაფრთხოებისა და ჰუმანიტარული გამოწვევების გადაჭრის მიზნით. ინტენსიურად გაგრძელდება მუშაობა პარტნიორების დღის წესრიგში ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებების საკითხის მაღალ დონეზე დასმისა და ქმედითი საერთაშორისო მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად, რაც აღნიშნულ ფორმატში საქართველოს სტრატეგიული პარტნიორების მაღალი დონის წარმომადგენლობის უზრუნველყოფასაც მოიცავს.

აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა დეოკუპაციის მიმართულებით კონკრეტული, ხელშესახები შედეგების მიღწევისთვის, რაც გულისხმობს ევროკავშირის შუამავლობით, **2008 წლის 12 აგვისტოს დადებული ცეხლის შეწყვეტის შეთანხმების სრულად შესრულების მიზნით**, პრაქტიკული ნაბიჯების გადადგმის უზრუნველყოფას. ასევე მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს რუსეთის ფედერაციის მიერ ძალის არგამოყენების ვალდებულების დადასტურება და შესრულება და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან რუსეთის შეიარაღებული ძალების გაყვანა; ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უსაფრთხოების საერთაშორისო მექანიზმების შექმნის უზრუნველყოფა და ამ პროცესში საერთაშორისო ჩართულობის გაზრდა.

მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია, გაგრძელდეს მუშაობა პარტნიორებთან, რათა მათ გააძლიერონ ძალისხმევა საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის მანდატის სრულად განხორციელების უზრუნველსაყოფად.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უსაფრთხოებისა და ჰუმანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებასა და ადამიანის უფლებათა დაცვის უზრუნველსაყოფად საერთაშორისო ძალისხმევის კონსოლიდაციას, ასევე, მოლაპარაკებების ფორმატების ეფექტიან გამოყენებას. წარმართება მუშაობა **ოთხოზორია-ტატუნაშვილის სიაში** შემავალ პირებზე სხვადასხვა ქვეყნისა და საერთაშორისო ორგანიზაციის შემზღუდავი ზომების დაწესებისთვის მხარდაჭერის მოპოვების მიზნით.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან **იძულებით გადაადგილებულ პირთა და ლტოლვილთა უსაფრთხო და ღირსეული დაბრუნებისთვის** ძალისხმევის გააქტიურება პრიორიტეტული სამოქმედო მიმართულებაა.

მნიშვნელოვან ამოცანად რჩება ოკუპირებული ტერიტორიების **არაღიარების პოლიტიკის კონსოლიდაცია**; არსებული რისკების პრევენციისა და საოკუპაციო რეჟიმების უკანონო კონტაქტების აღკვეთის/ცალკეულ შემთხვევებზე რეაგირების მიზნით საერთაშორისო ძალისხმევის მობილიზება პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს.

კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირების პროცესში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება **შერიგებისა და ჩართულობის პოლიტიკის ეფექტიან განხორციელებას**. მთავრობის უმთავრესი პრიორიტეტია საოკუპაციო ხაზის ორივე მხარეს მცხოვრები ადამიანებისთვის თანაბრად ხელმისაწვდომი იყოს სახელმწიფოს დემოკრატიული და ეკონომიკური განვითარებისა და ევროპული ინტეგრაციის გზაზე მიღწეული სიკეთეები და შესაძლებლობები.

ამ მხრივ, გაგრძელდება საქართველოს მთავრობის სამშვიდობო ინიციატივის – „ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ“ - განხორციელება. დეოკუპაციის ძალისხმევის კვალდაკვალ განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ოკუპირებულ რეგიონებში და საოკუპაციო ხაზების სიახლოვეს მცხოვრებ მოსახლეობაზე ზრუნვას, გაყოფილ საზოგადოებებს შორის დიალოგს, ნდობის აღდგენას და საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული თანამშრომლობის განვითარებას. გაგრძელდება აქტიური მუშაობა სამშვიდობო პოლიტიკის მიმართ საერთაშორისო მხარდაჭერის შემდგომი მობილიზებისთვის.

2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის თაობაზე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსა და სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს გადაწყვეტილებები აქტიურად იქნება გამოყენებული ყველა შესაძლო სამართლებრივ და პოლიტიკურ ფორმატში სახელმწიფო სუვერენიტეტის განსამტკიცებლად და დევნილთა საცხოვრებელ ადგილზე დაბრუნების უზრუნველსაყოფად. გაგრძელდება სახელმწიფო ინტერესების დაცვა სტრასბურგისა და ჰააგის სასამართლოებში, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტსა და ადამიანის უფლებათა მმართველ კომიტეტში (CDDH).

საქართველოს კონსტიტუციის 78-ე მუხლის შესაბამისად, ქვეყნის ერთ-ერთ

უმნიშვნელოვანეს საგარეო პოლიტიკურ ამოცანად რჩება ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის პროცესში შემდგომი წარმატება. საქართველო, როგორც ასპირანტი ქვეყანა, გააგრძელებს ალიანსში ინტეგრაციის ძირითადი ინსტრუმენტების (ნატო-საქართველოს განახლებული არსებითი პაკეტი (SNGP), წლიური ეროვნული პროგრამა და ნატო-საქართველოს კომისია) ეფექტიანად გამოყენებას. გაგრძელდება ნაბიჯების გადადგმა საქართველოში ნატოს მეტი წარმომადგენლობის უზრუნველსაყოფად (წვრთნები, სწავლებები და სხვ.). ასევე გაგრძელდება ალიანსთან ინდივიდუალურად მორგებული პარტნიორობის პროგრამის (Individual Tailored Partnership Programme - ITPP) ფარგლებში პრაქტიკული და პოლიტიკური თანამშრომლობა.

საქართველო განაგრძობს ნატო-სთან აქტიურ თანამშრომლობას შავი ზღვის უსაფრთხოების განზომილებაში და რჩება ალიანსის სანდო პარტნიორად მის აღმოსავლეთ ფლანგზე.

ქვეყნის მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორთან – აშშ-სთან სტრატეგიული თანამშრომლობის შემდგომი გაღრმავების უზრუნველყოფის მიზნით, ინტენსიური მუშაობა გაგრძელდება, მათ შორის, ისეთი პრიორიტეტული მიმართულებებით, როგორცაა: თავდაცვა და უსაფრთხოება, ევროპული და ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაცია, კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირება, სავაჭრო-ეკონომიკური კავშირების განმტკიცება, საქართველოს ეკონომიკური განვითარება და დემოკრატიული ინსტიტუტების შემდგომი კონსოლიდაცია.

აღნიშნული მიზნით, გაგრძელდება ქვეყნებს შორის ინტენსიური მუშაობა სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით გათვალისწინებული ყველა ძირითადი მიმართულებით, ისევე როგორც, ახალი სამართლებრივი ჩარჩოინსტრუმენტის შეთანხმება თავდაცვა-უსაფრთხოებისა და სავაჭრო-ეკონომიკური კავშირების შემდგომი გაძლიერების მიზნით. გააქტიურდება აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების საკითხზე მუშაობა (დოკუმენტის საბოლოოდ მიღების მიზნით) და საქართველოში აშშ-ის ინვესტიციების წახალისება. განსაკუთრებულ სამოქმედო მიმართულებას აშშ-ის კონგრესის მხრიდან საქართველოს მიმართ მტკიცე მხარდაჭერის შენარჩუნებისა და გაძლიერების უზრუნველყოფა წარმოადგენს.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა **ჩინეთთან სტრატეგიული თანამშრომლობის დეკლარაციის ფარგლებში ურთიერთობების განვითარებას** დოკუმენტით განსაზღვრული ყველა პრიორიტეტული მიმართულებით, მათ შორის კავშირების გაღრმავებას სავაჭრო-ეკონომიკური, ხალხთა შორისი, კულტურის, განათლების, სექტორულ და სხვა სფეროებში, ისევე როგორც საერთაშორისო ფორმატებში არსებული თანამშრომლობის პოზიტიური დღის წესრიგის შენარჩუნება და აქტიური თანამშრომლობა ევროპასა და აზიას შორის საქართველოს გავლით ტვირთბრუნვის მოცულობების გაზრდის თვალსაზრისით.

არსებულ გარემოში, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საქართველოსთვის პარტნიორ და მეგობარ სახელმწიფოებთან **ორმხრივი ურთიერთობების შემდგომი გამყარება**, თანამშრომლობის არსებული ფორმატების თვისობრივად ახალ საფეხურზე აყვანა და

ახალი სფეროების მოძიება.

ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია ევროპის ქვეყნებთან ორმხრივი ურთიერთობების სტრატეგიულ დონეზე აყვანა, მოკავშირე ქვეყნებთან პარტნიორული ურთიერთობების გაგრძელება და მისი შემდგომი გაღრმავება.

საქართველო განაგრძობს რეგიონში დაბალანსებული და ურთიერთსასარგებლო პარტნიორულ თანამშრომლობაზე დამყარებული პოლიტიკის გატარებას და ამ გზით, საკუთარი მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანას რეგიონის მდგრადი და სტაბილური განვითარების პროცესში.

ამ მხრივ, უპირველეს ყოვლისა, გაგრძელდება ძალისხმევა სამხრეთ კავკასიაში მშვიდობის, თანამშრომლობისა და სტაბილურობის ხელშესაწყობად. ამ მიზნით, გაგრძელდება მეზობელ - პარტნიორ სახელმწიფოებთან წარმატებული თანამშრომლობის განმტკიცება, ორმხრივი ურთიერთობების განვითარება ყველა სფეროში, ასევე, საზღვრების დელიმიტაცია-დემარკაციის პროცესის გაგრძელება ეროვნული ინტერესების შესაბამისად, სტრატეგიული პარტნიორობისა და კეთილმეზობლური ურთიერთობების საფუძველზე. ამ კუთხით მნიშვნელოვანი იქნება როგორც თურქეთთან, ასევე აზერბაიჯანსა და სომხეთთან ორმხრივი სტრატეგიული ურთიერთობების არსებული მაღალი დინამიკის შენარჩუნება და გაძლიერება.

საქართველო ფართო შავი ზღვის რეგიონის მნიშვნელოვანი აქტორია, კანდიდატის სტატუსის მინიჭებამ და ქვეყნის სატრანზიტო შესაძლებლობების გაზრდამ კი, კიდევ უფრო აქტუალური გახადა ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში რეგიონული თანამშრომლობის გააქტიურება. აღნიშნულ კონტექსტში, მნიშვნელოვანია შესაბამის ქვეყნებთან სტრატეგიულ-პოლიტიკური კავშირების ისევე როგორც, სექტორული თანამშრომლობის, კიდევ უფრო გაღრმავება.

მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებმა სატრანსპორტო/ენერგეტიკული დერეფნების დივერსიფიცირების მნიშვნელობა საგრძნობლად გაზარდა. განსაკუთრებით **აქტუალური გახდა აზიისა და ევროპის დამაკავშირებელი ე.წ. „შუა დერეფნის“ როლი** აღმოსავლეთ-დასავლეთს შორის ტვირთებისა და ენერგომატარებლების შეუფერხებელი და ეფექტური ტრანსპორტირების კუთხით. საქართველო გააგრძელებს ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანი ნაბიჯების გადადგმას.

ამ მხრივ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, როგორც ევროკავშირთან ენერგეტიკული, სატრანსპორტო და ციფრული დაკავშირებადობის მიმართულებით მუშაობის გააქტიურება, ასევე, თანამშრომლობის გაძლიერება აზიის, ახლო აღმოსავლეთის სახელმწიფოებთან. შესაბამისად, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა აღნიშნულ ქვეყნებთან თანამშრომლობის არსებული ფორმატების განმტკიცებასა და ურთიერთობების მაღალ/სტრატეგიულ დონეზე განვითარებას, პირველ რიგში, სავაჭრო-ეკონომიკური კავშირების გაღრმავების და განვითარების მიზნით. მნიშვნელოვანი იქნება არსებული შესაძლებლობების გათვალისწინებით, ზემოაღნიშნული რეგიონების ქვეყნებში საქართველოს ბიზნეს და საინვესტიციო,

სატრანზიტო და ტურისტული შესაძლებლობების პოპულარიზაცია-განმტკიცება. სწრაფად ცვალებადი გეოპოლიტიკური გამოწვევების ფონზე, საქართველოსთვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, **მრავალმხრივი ფორმატების ფარგლებში, გლობალურ და რეგიონულ საერთაშორისო ორგანიზაციებში აქტიური ჩართულობა**. შესაბამისად, ქვეყნის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება სწორედ საერთაშორისო ორგანიზაციებში აქტიური ჩართულობა და ქვეყნის ეროვნული ინტერესების შესაბამისი პოლიტიკის გატარება/პოზიციონირება იქნება.

დღეს არსებული გამოწვევებისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით, განსაკუთრებულ ყურადღებასა და ხელშეწყობას საჭიროებს საზღვარგარეთ **ქართული დიასპორა**. საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეების სამშობლოსთან მყარი კავშირის შენარჩუნების ხელშეწყობის მიზნით, მნიშვნელოვანია დიასპორასთან ურთიერთობის სისტემური მიდგომის დანერგვა და დიასპორული ინიციატივების წახალისება საგრანტო პროგრამების, ასევე, სხვა სახის პროექტების მეშვეობით. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა უკვე დანერგილი პროექტების განხორციელებას და მათ გაუმჯობესებას, ასევე, ახალი პროგრამების შემუშავებას, თანამემამულეებთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფას. გაგრძელდება ძალისხმევა საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეთათვის ახალი კულტურული და საგანმანათლებლო კერების დაფუძნების ხელშეწყობის და მათი განვითარების მიზნით.

მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა **აქტიურ კულტურულ დიპლომატიას**, რომლის გამოყენებით საქართველო გააგრძელებს ქვეყნის საერთაშორისო ხილვადობის გაზრდას და საერთაშორისო კულტურულ, საგანმანათლებლო და სამეცნიერო პროცესებში ქვეყნის ჩართულობის ხელშეწყობას.

მნიშვნელოვან პრიორიტეტად დარჩება **საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეებზე ზრუნვა**, მათი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების ეფექტიანი დაცვა.

1.2 ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაძლიერება

ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ამაღლება დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის უზრუნველყოფის უმნიშვნელოვანესი ქვაკუთხედი. შესაბამისად, თავდაცვის სამინისტრო გააგრძელებს აქტიურ მუშაობას გრძელვადიანი დაგეგმვის ფარგლებში დასახული თავდაცვის მიზნების მისაღწევად, როგორც ეროვნულ, ასევე უწყებრივ დონეზე.

თითოეულ ჯარისკაცზე ზრუნვა, თავდაცვის ძალების შესაძლებლობების განვითარება, თავდაცვის სამინისტროს ინსტიტუციური გაძლიერება, სამხედრო მრეწველობის აღორძინება, საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება და უწყებათაშორისი თანამშრომლობის განმტკიცება, მთავრობისა და თავდაცვის სამინისტროს მრავალწლიანი და მუდმივი ძალისხმევის მიმართულებებია.

თავდაცვისა და უსაფრთხოების ეფექტიანი უზრუნველყოფა შესაძლებელია მხოლოდ კოორდინირებული, ყოვლისმომცველი მიდგომითა და ყველა ეროვნული აქტორის

ჩართულობით - ერთიანი სამთავრობო და საზოგადოებრივი მიდგომის ფარგლებში. ტოტალური თავდაცვის კონცეფციის მხარდასაჭერად, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა უწყებათაშორისი თანამშრომლობის გაღრმავებასა და კოორდინირებული მოქმედებების უზრუნველყოფას.

გაგრძელდება თავდაცვის ძალებისა და თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა, მათი ოჯახის წევრთა, დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების ოჯახის წევრთა სამედიცინო მომსახურების/რეაბილიტაციის ეფექტიანობის ამაღლება და დაჭრილ/დაშავებულ სამხედრო მოსამსახურეთა საზოგადოებაში რეინტეგრაციისა და რესოციალიზაციის ღონისძიებები. სამხედრო მოსამსახურეებისთვის გაგრძელდება ბინათმშენებლობის თანადაფინანსება და სოციალური პროექტები, განვითარდება სამხედრო-სამედიცინო შესაძლებლობები.

თავდაცვის შესაძლებლობების გაძლიერების კუთხით, 2024 წელს თავდაცვის სამინისტრო განაგრძობს მუშაობას ჯავშანსაწინააღმდეგო, საჰაერო თავდაცვის, საარტილერიო, სადაზვერვო, საინჟინრო და კიბერუსაფრთხოების შესაძლებლობების განვითარებაზე. აღნიშნული პროცესი წარიმართება საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობით. გაგრძელდება თავდაცვის ძალების ინფრასტრუქტურული ობიექტების განახლება-გაუმჯობესების პროცესი პრიორიტეტების შესაბამისად.

საქართველოს მთავრობა უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს ეროვნული სამხედრო-სამრეწველო პოტენციალის თანმიმდევრულ განვითარებას, რაც სახელმწიფოს სიძლიერის და მედეგობის ერთ-ერთი ხელშემწყობი ფაქტორია. გაგრძელდება ნატოს სტანდარტის ავტომატური შაშხანის საწარმოში GI-4 ტიპის იარაღის წარმოება, და სხვადასხვა ფუნქციის უპილოტო საფრენი აპარატების დამზადება. ასევე, ადგილობრივი წარმოების განვითარების ხელშეწყობისა და შიდა ბაზრის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით, გაიზრდება დელტა ტექსტილის მიერ სხვადასხვა პროდუქციის წარმოების პროცესი (საველე აღჭურვილობა, უნიფორმები და სხვა).

2024 წელს მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგმება მდგრადი რეზერვისა და მობილიზაციის სისტემის, წვევამდელთა ეროვნული სამხედრო სამსახურის ამოქმედება/განვითარებისთვის. წვევამდელთა ეროვნულ სამხედრო სამსახურში გაწვევას, აგრეთვე, სამობილიზაციო რეზერვის რეკრუტირებისა და მართვის პროცედურებს ს.ს.ი.პ. სამხედრო გაწვევის და რეკრუტირების ეროვნული სააგენტო განახორციელებს. დაინერგება წვევამდელთა ყოველწლიური შემთხვევითი შერჩევის პრინციპის საფუძველზე გამოძახების ელექტრონული სისტემა. ეროვნულ გვარდიასთან თანამშრომლობით, დაიხვეწება სამობილიზაციო რეზერვის მართვის პროცედურები.

თავდაცვის სამინისტრო იზრუნებს მოხალისეობრივ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გაღრმავებაზე, ხოლო ს.ს.ი.პ. „თავდაცვის მოხალისე“ მხარს დაუჭერს მოხალისეობრივ საქმიანობას და მათი შესაძლებლობების განვითარებას. ეროვნული თავდაცვის გაძლიერებაში ახალგაზრდული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩართულობა

ხელს შეუწყობს ეროვნული მედეგობის განვითარებას და თავდაცვისა და უსაფრთხოების საკითხებში ფართო საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას.

სამხედრო-პატრიოტული სულისკვეთების ამაღლების მიზნით, გაგრძელდება სხვადასხვა პროექტის, მათ შორის, „ჯარის ბანაკისა“ და „ჩვენი ჯარის“ განხორციელება. გაიზრდება „ჯარის ბანაკის“ მასშტაბები, როგორც მონაწილეთა რიცხვის, ასევე, ლოკაციების რაოდენობის თვალსაზრისით.

ძალისხმევა იქნება მიმართული თავდაცვის მართვის მექანიზმების გაუმჯობესებაზე, რაც ხელს შეუწყობს მნიშვნელოვანი ინსტიტუციური ცვლილებებისა და დაგეგმილი რეფორმების წარმატებით განხორციელებას.

ხარჯთ-ეფექტური გადაწყვეტილებებისა და კარგი მმართველობის პრინციპების პრაქტიკაში განმტკიცების მიზნით, გაგრძელდება რისკის მართვის სისტემის დანერგვა, რაც გააადვილებს რისკების მართვას თავდაცვის სისტემაში.

რესურსების მართვის სისტემის შემდგომი დახვეწის მიზნით, გადამზადდება სამინისტროს შესაბამისი პერსონალი და განახლება რესურსების მართვის სახელმძღვანელო დოკუმენტები.

გაგრძელდება ს.ს.ი.პ. დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიისა და კადეტთა საგანმანათლებლო შესაძლებლობების განვითარება. კერძოდ, დაიხვეწება აკადემიის სამხედრო და სხვა (პროფესიული) საგანმანათლებლო პროგრამები, გაძლიერდება სამეცნიერო კვლევითი საქმიანობა და სასწავლო პროცესი დაიწყება ორ ახალ საბაკალავრო პროგრამაზე. დაიწყება კიბერუსაფრთხოების სასწავლო მოდულების ინტეგრირება სამინისტროს საგანმანათლებლო პროგრამებში. კადეტთა სამხედრო ლიცეუმების ბაზაზე გაუმჯობესდება საწვრთნელი და საცხოვრებელი ინფრასტრუქტურა, როგორც აღმოსავლეთ, ასევე დასავლეთ საქართველოში. თანაბარპროფილიან სასწავლებლებთან პარტნიორობით გაიზრდება გაცვლითი პროგრამების რაოდენობა. ს.ს.ი.პ. თავდაცვის ინსტიტუციური აღმშენებლობის სკოლაში ჩატარდება სხვადასხვა სასწავლო ღონისძიება კონფერენციების, ლექციებისა და თემატური კურსების სახით.

გაგრძელდება კიბერსარდლობის სამხედრო გვარეობად ჩამოყალიბების პროცესი და შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე სამხედრო მოსამსახურეების რეკრუტირება/გადამზადება. კიბერუსაფრთხოების ბიუროს ინფრასტრუქტურული მოდერნიზების მიზნით, დაიწყება კიბერუსაფრთხოების ბიუროს თანამედროვე ტიპის ადმინისტრაციული შენობა-ნაგებობის მშენებლობა. ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტის ფარგლებში კი, დაიწყება კიბერლაბორატორიის პროექტის იმპლემენტაცია.

სამხედრო პერსონალის წვრთნისა და განათლების პროცესის გაუმჯობესების მიზნით, ჩატარდება ეროვნული და მრავალეროვნული სწავლებები. ნატო-საქართველოს ერთობლივი წვრთნებისა და შეფასების ცენტრში (JTEC) წვრთნების დაგეგმვის კურსი ჩატარდება “NATO SELECTED” სტატუსით. აღნიშნული ხელს შეუწყობს ცენტრს ნატოს ინსტიტუციური აკრედიტაციის მიღების პროცესში.

თავდაცვის სამინისტრო გააგრძელებს ნატო-საქართველოს თანამშრომლობის არსებული ფორმატების და მექანიზმების ეფექტურად გამოყენებას ალიანსში გაწევრიანების უზრუნველყოფისთვის. ასევე, გაგრძელდება მუშაობა ევროკავშირთან აღებული ვალდებულებების შესრულებისა და მის სტრუქტურულ ერთეულებთან თავდაცვის მიმართულებით თანამშრომლობის ჭრილში.

აქტიურად გაგრძელდება ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტის (SNGP) ფარგლებში განსაზღვრული ინიციატივების განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის თავდაცვისა და უსაფრთხოების შესაძლებლობების განვითარებას, მედეგობის განმტკიცებას და ნატოსთან თავსებადობის ამაღლებას.

თავდაცვის სამინისტრო განსაკუთრებულ ყურადღებას დაუთმობს ყოველწლიური ეროვნული პროგრამით (ANP), ინდივიდუალურად მორგებული პარტნიორობის პროგრამითა (ITPP) და ნატოს სამხედრო კომიტეტისა და საქართველოს სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებას.

ყურადღება დაეთმობა ევროპული სამშვიდობო მექანიზმის (EPF) ფარგლებში პარტნიორობის შემდგომ გაძლიერებასა და ევროპულ თავდაცვის სააგენტოსა (EDA) და კიბერუსაფრთხოების სააგენტოსთან თანამშრომლობის შემდგომ გაღრმავებას.

2024 წლისთვის აშშ-ის ფინანსური მხარდაჭერის ფარგლებში საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსთვის გამოყოფილი თანხა 50 მილიონ აშშ დოლარზე მეტს შეადგენს. შესაბამისად, ორმხრივი თანამშრომლობის ფარგლებში, აქცენტი გაკეთდება საქართველოს თავდაცვის ძალების აღჭურვილობის მოდერნიზაციაზე და გაგრძელდება აქტიური თანამშრომლობა აშშ-თან თავდაცვის სფეროში.

2024 წელს საქართველო უმასპინძლებს აშშ-ის ევროპული სარდლობის სპეციალური ოპერაციების ძალების მრავალეროვნულ სწავლებას - „Trojan Footprint“ და აშშ-საქართველოს მრავალეროვნულ სწავლებას - „Noble Parter“. ამასთან, ქართველი სამხედროები მონაწილეობას მიიღებენ აშშ-ის ორგანიზებით უცხოეთში დაგეგმილ სწავლებებში.

აშშ-თან ორმხრივი თანამშრომლობის ფარგლებში, 2023 წლიდან აქტიურად ხორციელდება საქართველოს თავდაცვისა და შეკავების გაძლიერების ინიციატივა (GDDEI), რომელიც 2027 წლის ჩათვლით გაგრძელდება. GDDEI მიმართულია ქვეყნის შეკავების, ტერიტორიული თავდაცვის, წინააღმდეგობისა და მედეგობის შესაძლებლობების გაძლიერებისკენ. იგი ხელს უწყობს ნატოსთან თავსებადობის გაზრდას, ინსტიტუციური რეფორმების განხორციელებას და საქართველოს თავდაცვის ძალების მოდერნიზაციის პროცესის დაჩქარებას.

გაღრმავდება თანამშრომლობა როგორც ნატოსა და ევროკავშირის წევრებთან, ასევე, შავი ზღვის რეგიონისა და სხვა პარტნიორ ქვეყნებთან. აღნიშნული ხელს შეუწყობს რეგიონში სტაბილურობისა და უსაფრთხოების განმტკიცებას და თავდაცვის შესაძლებლობების გაძლიერებას.

პარტნიორ ქვეყნებთან ორმხრივი და სამმხრივი თანამშრომლობის ფარგლებში გაგრძელდება მუშაობა უმაღლესი დონის ვიზიტების, ექსპერტთა შეხვედრების, გამოცდილების გაზიარების, პროფესიული განვითარების პროგრამებისა და მრავალეროვნული სამხედრო წვრთნების გზით, რაც აისახება თავდაცვის ძალების შესაძლებლობების განვითარებასა და მზადყოფნის დონეზე.

1.3 უსაფრთხოება და მართლწესრიგის დაცვა

1.3.1 საზოგადოების უსაფრთხოება და მართლწესრიგი

ეროვნული უსაფრთხოების სფეროში საკვანძო როლის მქონე სტრატეგიული დონის სათათბირო ორგანო, ეროვნული უსაფრთხოების საბჭო (მისი აპარატი) ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის მიზნით, აქტიურ მუშაობას გააგრძელებს.

გაგრძელდება/დასრულდება ეროვნული უსაფრთხოების სფეროში ორი ძირითადი, ფუძემდებლური კონცეპტუალური დოკუმენტის, ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციისა და საფრთხეების შეფასების დოკუმენტის განახლების პროცესი, რომელიც აქტიურ ფაზაშია.

კიბერუსაფრთხოების სფეროში მყარი ინსტიტუციური არქიტექტურის შექმნის, ინფორმაციული უსაფრთხოებისა და კიბერუსაფრთხოების სტანდარტების განმტკიცების მიზნით, შემუშავდება განახლებული „საქართველოს კიბერუსაფრთხოების ეროვნული სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა“. აღნიშნული მიმართულებით, ასევე, გაგრძელდება სფეროში დასაქმებულ პირთა პროფესიული განვითარება.

სახელმწიფო განსაკუთრებულ ყურადღებას დაუთმობს ჰიბრიდულ საფრთხეებთან ბრძოლას. აღნიშნული ტიპის საფრთხეების მიმართ სახელმწიფოსა და საზოგადოების მედეგობის გაძლიერების მიზნით, გაგრძელდება შესაბამისი ინსტიტუციური მექანიზმებისა და შესაძლებლობების განვითარება.

ბუნებრივი კატასტროფების პრევენციის, მზაობისა და მათზე ეფექტური რეაგირების მიმართულებით, გაგრძელდება შესაძლებლობების გაძლიერება და მსოფლიოში აპრობირებული საუკეთესო პრაქტიკის დანერგვა. მათ შორის, 2024 წელს, შემუშავდება „საქართველოს კატასტროფის რისკის შემცირების ეროვნული სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა“.

მნიშვნელოვანია უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის დაცვის სფეროში დაწყებული რეფორმების გაგრძელება და საქმიანობის ხარისხის ამაღლებაზე ორიენტირებული ღონისძიებების განხორციელება. გაგრძელდება შინაგან საქმეთა სამინისტროს შემდგომი განვითარება, რაც გულისხმობს როგორც სტრუქტურული და ფუნქციურ ცვლილებებს, ასევე, საკანონმდებლო ინიციატივებს.

გაგრძელდება კრიმინალური პოლიციის რეფორმა, რომლის ფარგლებშიც, განხორციელდება საუბნო მიმართულების ეტაპობრივი ჩანაცვლება საზოგადოებაზე

ორიენტირებული საპოლიციო საქმიანობის კონცეფციით. განვითარდება მართლწესრიგის ოფიცრის ინსტიტუტი, რომლის უმთავრესი ამოცანაა დანაშაულის პრევენციის კომპონენტის გაუმჯობესება. საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისა და საპოლიციო საქმიანობის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, გაუმჯობესდება მართლწესრიგის ოფიცრების შესაძლებლობები, მათ შორის, ამაღლება მათი კვალიფიკაცია სხვადასხვა მიმართულებებით.

გაგრძელდება საგამოძიებო კომპონენტის გაძლიერება და გამოძიების ხარისხის გაზრდა, რომელიც მოიცავს, ახალი კადრების მოზიდვას, მოქმედი გამოძიებლების სისტემურ გადამზადებასა და ხარისხის ამაღლებისკენ მიმართულ სხვა ღონისძიებებს.

ქმედითი ნაბიჯები გადაიდგმება **არასრულწლოვანთა მიერ და მიმართ ჩადენილი დანაშაულის ეფექტიანი გამოძიების,** არასრულწლოვანთა მიმართ სპეციალური მიდგომების დანერგვის, არასრულწლოვანზე მორგებული გარემოს ჩამოყალიბების მიმართულებებით. გაგრძელდება არასრულწლოვანზე მორგებული ინფრასტრუქტურის დანერგვა და არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციისკენ მიმართული ღონისძიებების გატარება.

გაგრძელდება სასაზღვრო პოლიციის რეფორმა, ადამიანური რესურსების, სასაზღვრო ინფრასტრუქტურისა და საზღვარზე დაკვირვების თანამედროვე ტექნიკური საშუალებების განვითარება, ნატოსთან აქტიური თანამშრომლობა. გაგრძელდება საზღვრის მართვის რისკების ანალიზის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბება და მისი ინტეგრირება შესაბამის ანალიტიკურ სისტემაში. კიდევ უფრო გაღრმავდება სანაპირო დაცვის თანამშრომლობა ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსთან. გაგრძელდება საზღვაო ოპერაციების ერთობლივი მართვის ცენტრის განვითარება.

გაგრძელდება საპატრულო პოლიციის რეფორმა, რაც კიდევ უფრო გაამარტივებს ადმინისტრაციულ პროცესებს, გაზრდის საპოლიციო სერვისებზე ხელმისაწვდომობას და უზრუნველყოფს თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას. გაიზრდება **საპატრულო პოლიციის ერთიანი მომსახურების ცენტრისა და მომსახურების სააგენტოს** სერვისების ხელმისაწვდომობის არეალი.

გაგრძელდება **ანალიზზე დაფუძნებული საპოლიციო საქმიანობის მოდელის განვითარება.** ამ მიზნით განხორციელდება ანალიტიკოსთა შესაძლებლობებისა და შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფის გაუმჯობესება.

პრიორიტეტად დარჩება აქტიური **ბრძოლა ორგანიზებულ დანაშაულსა და ნარკოდანაშაულთან.** იგეგმება **ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის 2025-2028 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და ამავე სტრატეგიის 2025-2026 წლების სამოქმედო გეგმის** შემუშავება და დამტკიცება.

კიბერდანაშაულის გლობალურად მზარდი ტენდენციების გათვალისწინებით განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა **კიბერდანაშაულის გამოძიების საკითხებს.** გაიზრდება შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე პოლიციელთა რაოდენობა, ასევე, გაღრმავდება ოპერატიული თანამშრომლობა ევროპისა და აშშ-ს შესაბამის სამსახურებთან.

გადრმავედება **თანამშრომლობა საერთაშორისო საპოლიციო სტრუქტურებთან**, მათ შორის **ევროპოლთან**, ასევე გაფართოვდება პოლიციის ატაშეების ქსელი.

მტკიცებულებათა მაღალი სტანდარტით მოპოვების მიზნით, განვითარდება საექსპერტო-კრიმინალისტიკური შესაძლებლობები – ლაბორატორიები აღიჭურვება თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებით, ცალკეული საექსპერტო მიმართულებებით გაფართოვდება აკრედიტაციის სფერო. საქართველოს პარლამენტს წარედგინება შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებები, რაც საჭიროა დნმ-ის ბანკის შექმნისათვის.

უვიზო მიმოსვლასთან დაკავშირებული პრობლემების საპასუხოდ, გაძლიერდება მიგრაციული ნაკადებისა და საზღვრის ეფექტიანი მართვა, რეადმისიის ხელშეკრულების აღსრულება. უახლოეს მომავალში საქართველოს პარლამენტს წარედგინება **კანონპროექტი, რომლის მიზანია საქართველოში თავშესაფრის სისტემის გაჯანსაღება**. 2024 წელს იგეგმება მიგრაციის დეპარტამენტის ახალი ადმინისტრაციული შენობის მშენებლობა.

სისტემაში ახალგაზრდა, კვალიფიციური კადრების მოზიდვის, ასევე არსებული კადრების მოტივაციის ამაღლების მიზნით, განვითარდება **ადამიანური რესურსების მართვის არსებული მექანიზმები**. დაიხვეწება სტაჟირების სისტემა, რაც უზრუნველყოფს სამინისტროში მოტივირებული და კვალიფიციური კადრების მოზიდვას. შსს აკადემია ორიენტირებული იქნება პოლიციელთა პროფესიულ მომზადებაზე/გადამზადებაზე. იდენტიფიცირებული გამოწვევების შესაბამისად **განვითარდება საგანმანათლებლო პროგრამები**.

საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების პროგრამის განხორციელების ფარგლებში მნიშვნელოვნად გაიზრდება ახალი ტექნოლოგიების გამოყენება. ნიშანდობლივია, რომ, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით, **შინაგან საქმეთა სამინისტროში შექმნილი ახალი დანაყოფი უზრუნველყოფს ავტოსაგზაო შემთხვევების გამომწვევი მიზეზების დეტალურ ანალიზს**, ე.წ. „შავი წერტილების“ იდენტიფიცირებასა და შემდგომში პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვას. გარდა ამისა, გაგრძელდება **მართვის მოწმობის ასაღებად საჭირო გამოცდის პრაქტიკული კომპონენტის საქალაქო პირობებში ინტეგრირება** და პრევენციული ხასიათის ღონისძიებების უზრუნველსაყოფად, საკანონმდებლო ბაზის განვითარება.

სსიპ – საზოგადოებრივი უსაფრთხოების მართვის ცენტრი – „112“, საზოგადოებრივი და საგზაო უსაფრთხოების დონის ამაღლების მიზნით, გააგრძელდეს ქვეყნის მასშტაბით ვიდეო-სამეთვალყურეო და სიჩქარის კონტროლის სისტემების დამატებას/განვითარებას.

საგანგებო სიტუაციების მართვის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით განვითარდება საოპერაციო შესაძლებლობები/რესურსები, ამაღლება მზადყოფნის დონე და გაიზრდება რეაგირების ხარისხი. იგეგმება ტექნიკის/აღჭურვილობის განახლება და ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია, ასევე საერთაშორისო თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი განვითარება.

გაგრძელდება პოლიციის **შენობების განახლება/რეაბილიტაცია და ახალი ობიექტების მშენებლობა**, ასევე შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით მათი

უზრუნველყოფა. განახლდება არსებული ავტოპარკი, სახანძრო-სამაშველო სპეცტექნიკა და, დამატებით - საავიაციო პარკი გაიზრდება სამი ახალი შვეულმფრენით. გარდა ამისა, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა სოციალური გარანტიების გაუმჯობესების მიზნით, აქტიურად გაგრძელდება ბინათმშენებლობის პროექტი.

სამართლებრივი უსაფრთხოება

სამართლებრივი უსაფრთხოების განმტკიცების მიზნით გაგრძელდება თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება და დაინერგება ხელოვნური ინტელექტი სამართალშემოქმედებითი საქმიანობის, სახელმწიფოს მიერ დასაძებნი ხელშეკრულებების სამართლებრივი ექსპერტიზისა და საერთაშორისო სასამართლოებსა და არბიტრაჟებში საქმისწარმოების მიმართულებით. გაგრძელდება საკანონმდებლო აქტების კოდიფიკაციის პროცესი და კიდევ უფრო ამაღლდება სამართლებრივი ნორმების ფართო საზოგადოებისთვის აღქმადობა.

მიწასთან დაკავშირებული საკითხების სისტემატიზებული ფორმით რეგულირებისა და შესაბამის სამართალურთიერთობებში უფლება-მოვალეობების განსაზღვრის მიზნით, შემუშავდება ერთიანი საკანონმდებლო ჩარჩო.

ელექტრონული პლატფორმის მეშვეობით, განვითარების შემდგომ ეტაპზე გადავა ევროკავშირის სამართალთან საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოების პროცესი. პლატფორმაში სახელმწიფო უწყებები ასახავენ ინფორმაციას სამართლებრივი ჰარმონიზაციის თაობაზე, რაც ხელს შეუწყობს სამართლებრივი ჰარმონიზაციის ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრებას. გაგრძელდება ევროკავშირის სამართლებრივი აქტების ქართულ ენაზე თარგმნა.

განხორციელდება „ეროვნული სივრცითი მონაცემების ინფრასტრუქტურის შესახებ“ კანონის იმპლემენტაციისთვის აუცილებელი ღონისძიებები, რითაც ხელი შეეწყობა ეკონომიკისა და ტურიზმის განვითარებას, ინვესტიციების მოზიდვას, ეროვნული სივრცითი მონაცემების ინფრასტრუქტურის ევროპის კავშირის სივრცითი ინფორმაციის ინფრასტრუქტურაში (INSPIRE) ინტეგრაციასა და კრიზისული სიტუაციების ეფექტიან მართვას.

უწყვეტად გაგრძელდება საანოტარო მომსახურების ხელმისაწვდომობის ზრდა; აგრეთვე - სამართლებრივი მნიშვნელობის მქონე დოკუმენტების გაყალბების რისკების პრევენციის მექანიზმების დანერგვა.

საზოგადოებაში სამართლებრივ საკითხებზე ცნობიერების ამაღლების მიზნით იუსტიციის სასწავლო ცენტრი განახორციელებს საგანმანათლებლო პროექტებს. გაიხსნება ონლაინ-პლატფორმა „სტუდია იუსტიცია“, რომელიც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ინფორმირებულობის ხარისხის ზრდას იურიდიულ თემატიკაზე.

სასჯელადასრულების სისტემა

პენიტენციური სისტემის განვითარება და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა პრიორიტეტულ მიმართულებად რჩება. ამ მიზნით გაგრძელდება პენიტენციური სისტემის ინფრასტრუქტურის საერთაშორისო სტანდარტებთან მაქსიმალური მიახლოება.

ახლად მიღებული პენიტენციური კოდექსის დებულებების გათვალისწინებით გაგრძელდება ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა საცხოვრებელი პირობების კიდევ უფრო გაუმჯობესება. გაგრძელდება პენიტენციურ კოდექსთან შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების ჰარმონიზაცია.

დაბა ლაითურში ახლადგახსნილი, უმაღლეს სტანდარტებთან შესაბამისობაში მყოფი, მცირე ზომის პენიტენციური დაწესებულების ეტაპობრივი დატვირთვის პარალელურად, დასრულდება **ახალი, მცირე ზომის პენიტენციური დაწესებულებების მშენებლობა ქალაქ რუსთავეში.**

არსებულ პენიტენციურ დაწესებულებებში გაგრძელდება სარემონტო სამუშაოები და სპორტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და კეთილმოწყობა..

მსჯავრდებულთა და პენიტენციური სამსახურის თანამშრომელთა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და სერვისებზე შეუზღუდავი წვდომის უზრუნველყოფის მიზნით, გაგრძელდება იუსტიციის სახლების რაოდენობის ზრდა პენიტენციურ სისტემაში.

გაგრძელდება პენიტენციური დაწესებულებების თანამშრომლების უსაფრთხოებისა და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება, მათ შორის, მოსამსახურეები მიიღებენ წოდებრივ სარგოსა და წელთა ნამსახურობის დანამატს.

თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით, იუსტიციის სასწავლო ცენტრის სააკადის ახლადგახსნილ ბაზაზე ჩატარდება ადგილობრივი და საერთაშორისო სწავლებები.

გაგრძელდება პენიტენციური დაწესებულებებისა და სამკურნალო პენიტენციური დაწესებულების უახლესი სამედიცინო ტექნიკით აღჭურვა.

პენიტენციურ დაწესებულებებში ხარისხიანი უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით, გაიზრდება პროექტის „**ციფრული უნივერსიტეტი**“ მასშტაბი.

ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა ცხოვრების ჯანსაღი წესის მხარდაჭერის მიზნით, გაგრძელდება სპორტის მართვის სტრატეგიის იმპლემენტაცია, რის შედეგადაც, პენიტენციურ დაწესებულებაში კვლავ აქტიურად ჩატარდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები.

გაუმჯობესდება მსჯავრდებულებისა და ყოფილი პატიმრებისთვის დასაქმების, პროფესიული სწავლების, განათლებისა და განტვირთვის შესაძლებლობები. ამ მიზნით, შეიქმნება შესაბამისი სისტემები და ინფრასტრუქტურა, მოწყვლადი ჯგუფების საჭიროებების გათვალისწინებით,

მსჯავრდებულთა და ყოფილ პატიმართა რეაბილიტაცია-რესოციალიზაციის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით, გაგრძელდება მათ საჭიროებებსა და ინტერესებზე მორგებული დასაქმების პროგრამებისა და მონაცემთა გაცვლის ელექტრონული სისტემების დანერგვა.

გაზრდილი რაოდენობით შემუშავებული იქნება მიზნობრივი აქტივობები/პროექტები მსჯავრდებულთა პროფესიული სწავლებისა და დასაქმების ხელშეწყობისათვის. დაინერგება მსჯავრდებულთა და ყოფილ პატიმართა ინდივიდუალური შეფასების, მათ შორის, კლასიფიკაციის, სასჯელის დაგეგმვისა და შემთხვევის მართვის ეფექტიანი მეთოდოლოგიები.

პრობაციონერთათვის მეტი ანონიმურობის უზრუნველყოფისა და მათი ელექტრონული მონიტორინგისა და მომსახურების გეოგრაფიული არეალის გაფართოების მიზნით, გაიზრდება „PROBBOX“-ების რაოდენობა.

დასრულდება პრობაციონერთა საორიენტაციო კურსის შემუშავება, რომელიც დაბალი რისკის პრობაციონერებს მისცემს უნიკალურ შესაძლებლობას, გაიარონ ახალი სარეაბილიტაციო პროგრამა და შემდგომ, პრობაციის ოფიცრებთან ერთად, თავად ჩაატარონ ტრენინგები.

სკოლებში დანაშაულის ადრეული პრევენციის მიზნით, განხორციელდება დანაშაულის პრევენციის კურსი, რომელიც სკოლის პედაგოგებსა და პერსონალს მისცემს საშუალებას, შეიძინონ უნარ-ჩვევები, რათა დროულად მოახდინონ არასრულწლოვნებში რთული ქცევის გამოვლენა და არასრულწლოვანთა რეფერირების ცენტრთან კოორდინაციით, მათზე სათანადო რეაგირება.

დანაშაულის პრევენციისა და რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციის პროცესის დახვეწისა და განმეორებითი და დანაშაულთან შემხებლობაში მყოფი პირების მიერ დანაშაულის ჩადენის პრევენციის მიზნით, გაგრძელდება აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამების მაქსიმალური ხელმისაწვდომობის ზრდა და ფართო გამოყენება. არასრულწლოვანთა რეფერირების ცენტრის სამიზნე ჯგუფის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციის ხელშეწყობის მიზნით, გაიზრდება რეგიონებში შესაბამის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა.

1.3.2 ადამიანის უფლებების დაცვა

სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირებაში ადამიანის უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული მიდგომების ინტეგრირება მთავრობის პრიორიტეტად რჩება.

სწორედ ამ მიზნით, 2023 წლის 23 მარტს, დამტკიცდა ადამიანის უფლებათა დაცვის რიგით მეორე ეროვნული სტრატეგია 2022-2030 წლებისთვის.

ეროვნული სტრატეგიის დიდი პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, დოკუმენტი მრავალსექტორული ჩართულობით შეიმუშავა და მოიწონა საქართველოს მთავრობამ და დაამტკიცა საქართველოს პარლამენტმა.

სახელმწიფოს სწრაფვა ინსტიტუციური დემოკრატიისკენ, სამოქალაქო, პოლიტიკური, სოციალური, კულტურული და ეკონომიკური უფლებებით თანაბრად სარგებლობის უზრუნველყოფა, თანასწორობის პოლიტიკის განმტკიცება და ოკუპაციის შედეგად დაზარალებულ მოქალაქეებზე ზრუნვა სახელმწიფო პოლიტიკის ის ფუნდამენტია, რომელსაც ეფუძნება ეს დოკუმენტი.

2023 წლის 28 დეკემბერს, დამტკიცდა ადამიანის უფლებათა დაცვის სამოქმედო გეგმა, რომელიც გამომდინარეობს ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიიდან (2022-2030).

სახელმწიფო უწყებების, სამოქალაქო სექტორის და ადგილობრივი ხელისუფლების სრული ჩართულობით განხორციელდება ადამიანის უფლებათა დაცვის სამოქმედო გეგმა, რომელიც განსაზღვრავს მთავრობის გრძელვადიან პრიორიტეტებს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში.

განხორციელდება ღონისძიებები საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში გენდერული თანასწორობის გასამდიერებლად. უზრუნველყოფილი იქნება სწრაფი და ქმედითი რეაგირება გენდერული ნიშნით ჩადენილ ძალადობის თითოეულ ფაქტზე.

მთავრობა ინტენსიურად გააგრძელებს **შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა** უფლებების რეალიზებაზე მუშაობას, მათი ინდივიდუალური საჭიროებების გათვალისწინების, საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში სრულფასოვანი ინტეგრაციისა და დამოუკიდებელი ცხოვრების ხელშეწყობის მიზნით.

გაგრძელდება კოორდინირებული მუშაობა **ბავშვთა უფლებების დაცვის** მიმართულებით, მათ შორის, არსებული საკანონმდებლო ჩარჩოს პრაქტიკაში იმპლემენტაციის და ბავშვთა მიმართ ძალადობის პრევენციის, გამოვლენისა და ეფექტიანი რეაგირების, მიზნით და შესაბამისი მომსახურებების დანერგვის გზით.

მთავრობა იმუშავებს **ხანდაზმული ადამიანების** აქტიური ცხოვრების ხელშეწყობის, ეკონომიკური მხარდაჭერის, ჯანდაცვისა და სოციალური მომსახურებების მისაწვდომობის უზრუნველყოფისთვის. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში მათ სოციალურ ინკლუზიას, ხანდაზმული ადამიანების მიმართ ძალადობის პრევენციასა და ძალადობის შემთხვევებზე ეფექტიან რეაგირებას. განვითარდება ახალი მხარდაჭერი მომსახურებები და ყურადღება მიექცევა არსებული მომსახურებების ხარისხის გაუმჯობესებას. ხანდაზმულთა უფლებრივი მდგომარეობის კიდევ უფრო მაღალ დონეზე აყვანის მიზნით, შეიქმნება ხანდაზმულ პირთა უფლებების დაცვის ერთიანი საკანონმდებლო ჩარჩო.

განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები **„სოციალური მუშაობის შესახებ“** საქართველოს კანონის სრულყოფილი იმპლემენტაციის მიზნით. მათ შორის, გამოიყოფა დამატებითი რესურსი სოციალური მუშაკების რაოდენობის ზრდის, მათი კვალიფიკაციის გაუმჯობესების და შესაბამისი ანაზღაურების უზრუნველსაყოფად.

კვლავ განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სამოქალაქო **თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკის ეფექტიან განხორციელებას**, რომლის ძირითად

მექანიზმს წარმოადგენს **2021-2030 წწ. სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგია**. სტრატეგიის მიზანია საქართველოს ყველა მოქალაქეს, განურჩევლად ეთნიკური წარმომავლობისა, ჰქონდეს შესაძლებლობა, სრულფასოვანი მონაწილეობა მიიღოს და წვლილი შეიტანოს ქვეყნის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიული განვითარების პროცესებში. გაგრძელდება ეთნიკური უმცირესობებისთვის კანონმდებლობაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა - საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობების იმ წარმომადგენლებისათვის, რომლებიც ჯერ ისევ არასათანადოდ ფლობენ სახელმწიფო ენას, უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს საკანონმდებლო აქტებზე შესაბამის ენებზე ხელმისაწვდომობა.

ქვეყნის კულტურულად მრავალფეროვანი საზოგადოების შემდგომი განმტკიცებისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ხელშეწყობის მიზნით, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა **სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლებას**. მოსახლეობის სხვადასხვა სეგმენტის საჭიროებების გათვალისწინებით, კიდევ უფრო მრავალფეროვანი, მეტად მასშტაბური, კომპლექსური და ხელმისაწვდომი გახდება სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამები.

მიმდინარე საჭიროებების საპასუხოდ, ძალისხმევა მიმართული იქნება **ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა ინფორმირებულობის გაზრდის** ღონისძიებებზე, გაუმჯობესდება სახელმწიფო სერვისებზე და პროგრამებზე ხელმისაწვდომობა. ხელი შეეწყობა კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებასა და დაცვას. გაგრძელდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ახალგაზრდების გაძლიერებასა და ჩართულობაზე ორიენტირებული პროგრამები.

დაცული იქნება **საკუთრების უფლება**, რომელიც უზრუნველყოფილი იქნება, მათ შორის, მიწის სისტემური რეგისტრაციის რეფორმის ფარგლებში. დღეის მდგომარეობით, აზომილია 724 147 მიწის ნაკვეთი, ჯამური ფართობით – 269 661 ჰექტარი. საკუთრების უფლება უკვე დარეგისტრირდა 578 856 მიწის ნაკვეთზე, ჯამური ფართობით – 246 670 ჰექტარზე. მიწის სისტემური რეგისტრაციის პროექტის დასრულება იგეგმება 2024 წლის ბოლოს. ქვეყანაში არსებულ მიწის ფონდთან მიმართებით საბოლოოდ დადგინდება, რომელი ნაკვეთია კერძო, სახელმწიფო თუ მუნიციპალური საკუთრება. მიწის რეგისტრაციის დასრულება შესაძლებლობას მისცემს საქართველოს მთავრობას, შეიმუშაოს მიწის ადმინისტრირებისა და მიწათსარგებლობის ეფექტიანი პოლიტიკა, ასევე, ეფექტიანად მართოს და მოუაროს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ საირიგაციო და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურას, რაც უზრუნველყოფს უწყვეტ ეკონომიკურ ზრდას სოფლის მეურნეობისა და აგრობიზნესის სექტორებში. მიწების რეგისტრაცია ხელს შეუწყობს არსებული ბუნებრივი რესურსების ბაზისა და დაცული ტერიტორიების დაცვასა და შენახვას.

შრომითი უფლებებისა და უსაფრთხოების სფეროში გაგრძელდება მუშაობა საკანონმდებლო ბაზის დახვეწისა და პრაქტიკაში სრულყოფილად დანერგვის მიმართულებით. პრიორიტეტული იქნება შრომის უსაფრთხოების კუთხით მიღებული

რეგულაციების ეფექტიანი აღსრულება და დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მიზნით, შრომის ინსპექციის მანდატის ქმედითი რეალიზაცია.

მთავრობა ხელს შეუწყობს სპეციალური საგამომიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის შესაძლებლობების გაძლიერებას და მხარს დაუჭერს მათი შემდგომი განვითარების მიზნით დაგეგმილ რეფორმებს.

ადამიანის უფლებათა დაცვის ჭრილში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს სახალხო დამცველის ინსტიტუტი, რომელიც ადამიანის უფლებების რეალიზაციის გარანტად გვევლინება და დემოკრატიული სახელმწიფოს აუცილებელ ელემენტს წარმოადგენს. სწორედ ამიტომ, სახალხო დამცველის აპარატის მუშაობას, საქართველოს მთავრობა მუდმივად უჭერს მხარს.

ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების დაცვის ზედამხედველობის განხორციელებისთვის, 2023 წლის 7 მარტს, საქართველოს სახალხო დამცველი **მრავალპარტიული მხარდაჭერით, 96 ხმით**, იქნა არჩეული. სახალხო დამცველის კანდიდატურის წინააღმდეგ პარლამენტის არცერთი წევრის ხმა არ დაფიქსირებულა.

აღსანიშნავია, რომ ინსტიტუტის გაძლიერების მიზნით, **ყოველწლიურად იზრდება დაფინანსება**. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები თითქმის გაორმაგდა (9 მილიონ ლარზე მეტი) 2017 წელთან შედარებით (5 მილიონ ლარზე ნაკლები).

გაგრძელდება ქმედითი ღონისძიებების გატარება, კონსტიტუციური ინსტიტუტის კიდევ უფრო გაძლიერების მიმართულებით, საქართველოს ტერიტორიაზე ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მიზნით.

გაგრძელდება აქტიური მუშაობა საერთაშორისო სასამართლოებში საქართველოს მოქალაქეების ინტერესების დასაცავად. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტში გაგრძელდება ე. წ. დეპორტირებულებისა და 2008 წლის ომის საქმეების აღსრულების ღონისძიებები.

ქართულ ენაზე ითარგმნება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ საქართველოს მიმართ მიღებული გადაწყვეტილებები და სხვა რელევანტური პრეცედენტები.

საზღვარგარეთ მყოფ საქართველოს მოქალაქეთა ინტერესებისა და უფლებების განუხრელი და ეფექტიანი დაცვის მიზნით, საქართველოს მთავრობა განაგრძობს პარტნიორ სახელმწიფოებთან მჭიდრო ინსტიტუციურ თანამშრომლობასა და სამართლებრივი ბაზის გაფართოებას. ამასთანავე, საქართველოში დემოკრატიის, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის მიმართულებით უმაღლესი საერთაშორისო სტანდარტის შემდგომი განვითარებისთვის და, მეორე მხრივ, მართლმსაჯულების სფეროში ქართული რეფორმების ექსპორტის ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს პარტნიორ სახელმწიფოებთან სამართლებრივ სფეროში ურთიერთობის გაღრმავებას.

საქართველოს მთავრობა განაგრძობს ორმხრივი და მრავალმხრივი საერთაშორისო შეთანხმებების ნუსხის გაფართოებას, რათა საქართველოს მოქალაქეებს ჰქონდეთ

შესაძლებლობა, ეფექტიანად და გაჭიანურების გარეშე დაიცვან საკუთარი ინტერესები ქვეყნის შიგნით თუ მის ფარგლებს გარეთ.

2. ეკონომიკური განვითარება

2021 წლიდან მოყოლებული საქართველოს ეკონომიკამ პოსტპანდემიური აღდგენა სწრაფი ტემპებით დაიწყო და 2021-2022 წლებში ორნიშნა მაჩვენებლით გაიზარდა. ზრდის სწრაფი ტემპი შენარჩუნდა 2023 წელსაც და წინასწარი შეფასებით ეკონომიკურმა ზრდამ 7.0 პროცენტი შეადგინა. სამი წლის ჯამში საქართველოს ეკონომიკამ წარმატებით შეძლო პანდემიით გამოწვეული ჩამორჩენის კომპენსირება და ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტი აშშ დოლარში რეკორდულად მცირე - 3 წელიწადში თითქმის გაორმაგდა. მსოფლიოს წამყვანი ეკონომიკების აბსოლუტური უმრავლესობა კვლავ განიცდიან პანდემიით გამოწვეულ ეკონომიკურ შედეგებს ეკონომიკურ ზრდასა და ინფლაციაზე. 2023 წელს საშუალო წლიურმა ინფლაციამ 2.5 პროცენტი შეადგინა, ხოლო ბოლო 8 თვის განმავლობაში ინფლაციის მაჩვენებელი 1 პროცენტზე დაბალ ნიშნულზე ფიქსირდება. 2023 წლის ბოლოსთვის მშპ-მ ერთ სულ მოსახლეზე 8000 დოლარს გადააჭარბა. 2024 და მომდევნო წლებში მოსალოდნელია, რომ ეკონომიკური ზრდა კვლავ მაღალ ნიშნულზე შენარჩუნდება, ხოლო ინფლაცია მიზნობრივი მაჩვენებლის ფარგლებში იქნება.

საქართველომ მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია ეკონომიკის ყველა მიმართულებით და ეკონომიკური მდგრადობის, მაკროეკონომიკური სტაბილურობის და ფუნდამენტური ეკონომიკური რეფორმების ფონზე, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ეკონომიკის სტრუქტურა და გაიზარდა ინკლუზიურობა.

მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებასა და საინვესტიციო გარემოს შემდგომ გაუმჯობესებაზე, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს ბიზნესის განვითარებას, სამუშაო ადგილების შექმნასა და ინფრასტრუქტურის სწრაფ განვითარებას, როგორც ეკონომიკური ზრდის მასტიმულირებელ ფაქტორს. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ეკონომიკურ შესაძლებლობებსა და საბაზისო სერვისებზე ხელმისაწვდომობის ზრდას, რაც საშუალებას მოგვცემს ეკონომიკური ზრდა გავხადოთ მეტად ინკლუზიური და ხელი შევუწყოთ სიღარიბის და შემოსავლების უთანასწორობის შემცირებას.

მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია საქართველოს სტრატეგიული გეოგრაფიული მდებარეობისა და სატრანზიტო და ენერგეტიკული პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენება ქვეყნის შემდგომი განვითარებისთვის, განსაკუთრებით, შიდა ინვესტიციების ზრდის ხელშეწყობისა და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის კუთხით.

გრძელვადიანი და მაღალი ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად, მთავრობა იმუშავებს ეკონომიკის სტრუქტურულ ტრანსფორმაციაზე და ეკონომიკის ფაქტორების, ასევე, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული რესურსების მაქსიმალურ ჩართვაზე ეკონომიკურ აქტივობაში.

ამასთან, აქტიურად გაგრძელდება შესაბამისი სახელმწიფო ინსტიტუტების მუშაობის ხარისხობრივი გაუმჯობესება, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად განხორციელებას.

ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მიღებიდან გამომდინარე, საშუალოვადიან პერიოდში მთავრობის მთავარი ამოცანა იქნება უზრუნველყოფა ქვეყნის ეკონომიკის მზაობა ევროკავშირის წევრობისთვის. ამ ამოცანის შესასრულებლად, საქართველოს მთავრობის მიერ განხორციელებული ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება ქვეყნის ეკონომიკის სწრაფი ზრდისკენ, ევროკავშირთან ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობების გაღრმავების, სიღარიბის შემცირებისა და ქვეყნის რეგიონულ ლოგისტიკურ და საინვესტიციო ჰაბად ჩამოყალიბების მიმართულებებზე.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროგნოზის მიხედვით, საქართველოში ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავლის დონე 2024 წელს ევროკავშირის მედიანური მაჩვენებლის 44.8 პროცენტს შეადგენს. 2000-იანი წლებიდან ევროკავშირში გაწევრიანებული 13 ქვეყნიდან 4, კერძოდ, პოლონეთის, ლიეტუვის, ლატვიის, და ბულგარეთის შემთხვევაში, გაწევრიანების მომენტში მათი ეს მაჩვენებელი უფრო დაბალი იყო. შესაბამისად, საქართველო ეკონომიკური თვალსაზრისით გაწევრიანებისათვის უკვე აკმაყოფილებს შესაბამის სტანდარტს.

გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოსა და ევროკავშირის წევრი და კანდიდატი ქვეყნების ბოლო მაკროეკონომიკური პარამეტრების ანალიზით საქართველო მთელი რიგი მიმართულებებით არ ჩამოუვარდება მათ ან/და მოწინავე პოზიციაზე ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპით, ინფლაციის დაბალი მაჩვენებლით, მთავრობის ვალისა და ბიუჯეტის დეფიციტის სიმცირის მიხედვით.

2.1 ეკონომიკური პოლიტიკის ჩარჩო - სწრაფი ეკონომიკური განვითარება

ბოლო წლებში ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი მკვეთრად გაიზარდა, რამაც შესაძლებელი გახადა პანდემიის ეფექტის სრული კომპენსირება. მიმდინარე გეოპოლიტიკურმა პროცესების შედეგად მსოფლიოში გაიზარდა სატრანზიტო და ენერგეტიკული დივერსიფიკაციისადმი ინტერესი, რამაც გაზარდა საქართველოს სტრატეგიული გეოგრაფიული მდებარეობისა და ენერგოპოტენციალის მატერიალიზაციის შესაძლებლობა. ამ პოტენციალის ეფექტური გამოყენება უმნიშვნელოვანეს წვლილს შეიტანს მომდევნო წლებში მაღალი ეკონომიკური ზრდის შენარჩუნებაში.

მაღალმა ეკონომიკურმა ზრდამ ბოლო სამ წელიწადში შესაძლებელი გახადა სწრაფი და ეფექტური ფისკალური კონსოლიდაცია. პანდემიით გამოწვეული ჯანდაცვის, ეკონომიკური და სოციალური კრიზისის თავიდან ასაცილებლად 2020 წელს აუცილებელი გახდა ბიუჯეტის დეფიციტის 9.3, ხოლო მთავრობის ვალის 60.2 პროცენტამდე გაზრდა. 2021-2023 წლებში განხორციელებული ეფექტური კონსოლიდაციის შედეგად ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-ს 2.5, ხოლო მთავრობის ვალი 39,5 პროცენტამდე შემცირდა. ფისკალური კონსოლიდაცია მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება და ბიუჯეტის დეფიციტი კიდევ უფრო შემცირდება, რაც ხელს შეუწოებს

მაკროეკონომიკური სტაბილურობისა და ბიზნესის განვითარებისათვის ხელსაყრელი გარემოს უზრუნველყოფას.

საქართველომ საკმაოდ სწრაფად მოახერხა ინფლაციისა და ზოგადად, ინფლაციური მოლოდინების მოთოკვა და გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკიდან ეტაპობრივი გამოსვლის დაწყება, რაც განაპირობა საქართველოს მთავრობისა და ეროვნული ბანკის კოორდინირებულმა და თანმიმდევრულმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ.

აღსანიშნავია, რომ მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ქვეყნის საგარეო ეკონომიკური მდგომარეობა და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი, წინასწარი შეფასებით, 2023 წელს ჩამოცდა 5%-ს, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში - მისი 4.0 პროცენტამდე შემცირებაა მოსალოდნელი. ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი პროგრესი მიიღწა დოლარიზაციის შემცირების მიმართულებით, როგორც კერძო, ასევე სახელმწიფო სექტორში. სესხების დოლარიზაცია 45 პროცენტამდე შემცირდა და განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად, მოსალოდნელია მისი შემდგომი შემცირება. საგარეო მოწყვლადობის შემცირება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია, შესაბამისად, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტისა და დოლარიზაციის შემცირების ღონისძიებები მთავრობის პრიორიტეტად დარჩება.

საშუალოვადიან პერიოდში საქართველომ უნდა შეინარჩუნოს სწრაფი ეკონომიკური ზრდის ტენდენცია. მთავრობა უზრუნველყოფს გონივრული და თანმიმდევრული მაკროეკონომიკური პოლიტიკის გაგრძელებას და სტრუქტურული ეკონომიკური რეფორმების გატარებას.

საშუალოვადიან პერიოდის, მთავარ პრიორიტეტად დარჩება ფისკალური დისციპლინის, ეკონომიკური სექტორების ხელშეწყობის, ქვეყნის მოსახლეობის მსყიდველუნარიანობის მხარდაჭერის, ადამიანური კაპიტალის განვითარების ხელშეწყობისა და სოციალური დაცვის სისტემის ეფექტიანობის გაუმჯობესების მიმართულებით დაგეგმილი ღონისძიებების ეტაპობრივად განხორციელება:

- გაგრძელდება ინფრასტრუქტურულ პროექტებში ინვესტირება ქვეყნის რეგიონული და საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესების მიზნით.
- გაგრძელდება კონკურენტუნარიანი ადგილობრივი წარმოებისა და ექსპორტის ხელშეწყობა.
- პრიორიტეტულ ამოცანად დარჩება შიდა და უცხოური ინვესტიციების შემდგომი ხელშეწყობა.

შედეგად, მთავრობის მიზანია, უზრუნველყოფილ იქნეს უმუშევრობის დაბალი დონე, რომელსაც შედეგად მოჰყვება უკიდურესი სიღარიბის აღმოფხვრა და სიღარიბის დაბალი დონის მიღწევა, ასევე, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შემცირებული დონე და ეკონომიკური აქტივობისა და შემოსავლების ზრდის მაღალი მაჩვენებელი.

საჯარო ფინანსების მართვისა და ფისკალური პოლიტიკის მხარეს განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები:

- **შენარჩუნებული იქნება მკაცრი ფისკალური დისციპლინა** - გაგრძელდება ხარჯების ოპტიმიზაციის პროცესი, მათ შორის, მხოლოდ მაღალი ეკონომიკური

ეფექტის მქონე პროექტების დაფინანსება საჯარო ინვესტიციების მართვის (PIM) ინსტრუმენტის სრულყოფილად დანერგვის გზით. ბიუჯეტის დეფიციტი თანმიმდევრულად უკვე დაუბრუნდა და ჩამოცდა ფისკალური წესით გათვალისწინებულ 3%-იან ნიშნულს და საშუალოვადიან პერიოდში კიდევ უფრო შემცირდება.

- კონკურენტული გარემოს შესაქმნელად და საგადასახადო ადმინისტრირების სისტემის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით, მიმდინარეობს საგადასახადო შეღავათების სისტემის ანალიზი.
- **სახელმწიფო პროგრამების** ეფექტიანობის განსაზღვრის მიზნით, გაგრძელდება მუშაობა მათი შედეგების ანალიზის და შეფასების მიმართულებით.
- შენარჩუნდება ეკონომიკისთვის ყველაზე **ოპტიმალური მოცულობის კაპიტალური ინვესტიციები** – საქართველო საშუალოვადიან პერიოდში შეინარჩუნებს კაპიტალური ხარჯების 7%-8%-იან დონეს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით.
- ქვეყნის ეკონომიკური საჭიროებების შესაბამისად, მოხდება კაპიტალური პროექტების მკაცრი პრიორიტეტიზაცია.
- მთავრობის მიზანია, 2024 წლისთვის **მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის** მაჩვენებელი იყოს 5%-ზე ნაკლები და საშუალოვადიან პერიოდშიც შენარჩუნდეს დაბალი დეფიციტი.
- სტაბილურ დონეზე, 40%-ის ფარგლებში შენარჩუნდება **მთავრობის ვალი** მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით და პორტფელის დივერსიფიცირება უზრუნველყოფილი იქნება საშინაო და საგარეო წყაროების ჯანსაღი კომპოზიციით.
- ბოლო წლებში მთავრობის ვალის დოლარიზაცია 80 პროცენტიდან 72 პროცენტამდე შემცირდა, რაც ვალის პორტფელს გაცვლითი კურსის მიმართ ნაკლებად მოწყვლადს ხდის. 2024 წელს დაგეგმილია შიდა ბაზარზე გამოშვების 1,5 მილიარდი ლარით ზრდა, რაც ხელს შეუწყობს ერთი მხრივ პორტფელის დივერსიფიკაციას, ხოლო მეორე მხრივ შიდა ბაზრის განვითარებას. 2024 წელს გაგრძელდება შიდა ბაზარზე ბენჩმარკ ფასიანი ქაღალდების განვითარება, რაშიც აქტიურად იქნება გამოყენებული ვალდებულებების მართვის ოპერაციები. ძლიერი და ლიკვიდური სამთავრობო ბენჩმარკ ფასიანი ქაღალდები ფულადი და კაპიტალის ბაზრის განვითარების უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა.
- აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა ბიუჯეტის გამჭვირვალობის მიმართულებით. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საბიუჯეტო პროცესში მოსახლეობისა და დაინტერესებული ორგანიზაციების ჩართულობის გაუმჯობესებას. საჯარო ფინანსების გამჭვირვალობის არსებული კარგი პრაქტიკა დადასტურებულია ღია ბიუჯეტის ინდექსში საქართველოს პროგრესით და ამ გლობალურ გამოკითხვაში საქართველოს პირველი ადგილით.

- ევროკავშირის წევრობის კანდიდატობის სტატუსიდან გამომდინარე, საქართველო პირველად შეუერთდა ევროკომისიის მიერ წევრობის კანდიდატი ქვეყნებისათვის შემუშავებული მეთოდოლოგიით **ეკონომიკური რეფორმების საშუალოვადიანი პროგრამის** მომზადების პროცესს და დათქმულ ვადაში (2024 წლის 15 იანვარს) ევროკომისიას წარუდგინა „ეკონომიკური რეფორმების პროგრამა“ 2024-2026 წლისათვის. აღნიშნული მიმართულებით აქტიური მუშაობა კვლავ გაგრძელდება.

რაც შეეხება სამეწარმეო და საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობას, სახელმწიფო ამ პროცესში ჩართავს მის ხელთ არსებულ ყველა ინსტრუმენტს, კერძოდ:

- უზრუნველყოფილი იქნება საკუთრების უფლების განუხრელი დაცვა.
- გაგრძელდება ბიზნესთან ინტენსიური კომუნიკაცია და ახალი რეგულაციების მიღება მოხდება მათთან კონსულტაციით.
- გაფართოვდება რეგულირების ზეგავლენის შეფასების ინსტრუმენტის დანერგვა.
- შენარჩუნდება ხელსაყრელი საგადასახადო გარემო და გაგრძელდება ელექტრონული სერვისების დანერგვა.
- **საერთაშორისო სანქციების აღსრულების მხარდაჭერის ნაწილში** გაგრძელდება პარტნიორი ქვეყნების მიერ აღიარებული, საქართველოს კომპეტენტური ორგანოების მიერ მიმდინარე მკაცრი მონიტორინგი და სანქციებისგან თავის არიდების მიზნით საქართველოს ტერიტორიის გამოყენების აღკვეთისკენ მიმართული საქმიანობა, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის რისკების მართვის მოდულების მეშვეობით. ამ მიმართულებით გაგრძელდება მუდმივი კოორდინაცია პარტნიორ ქვეყნებთან და ინფორმაციის ოპერატიულ რეჟიმში გაცვლა.
- **ევროკავშირის ბაზართან ქვეყნის დაახლოების, ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების პოტენციალის ათვისებისა და ამ შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების უზრუნველსაყოფად**, ასევე, ევროკავშირთან ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობისთვის უმნიშვნელოვანესია საბაჟო მიმართულებით რიგი პროექტების (მათ შორის, „ტრანზიტის საერთო პროცედურების შესახებ“ (CTC) და „საქონლით ვაჭრობაში ფორმალობების გამარტივების შესახებ“ (SAD) კონვენციებთან მიერთება, „ახალი კომპიუტერიზებული სატრანზიტო სისტემისა“ (NCTS) და ავტორიზებული ეკონომიკური ოპერატორის ინსტიტუტის იმპლემენტაცია) წარმატებით დანერგვა, რაც მიზნად ისახავს საერთაშორისო ვაჭრობაში მონაწილე პირთათვის საზღვრის კვეთასთან დაკავშირებული პროცედურების გამარტივებას, ევროკავშირთან და სხვა ხელშემკვრელ მხარეებთან ერთიანი სატრანზიტო პროცედურებისა და ახალი კომპიუტერიზებული სატრანზიტო სისტემის დანერგვას, საბაჟო ორგანოსა და ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებს შორის თანამშრომლობის ხელშეწყობასა და მიწოდების ჯაჭვის უსაფრთხოების უზრუნველყოფას.
- გაგრძელდება სტრუქტურული ეკონომიკური რეფორმების განხორციელება, რომელიც უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის პოტენციური დონის

დაჩქარებას, მდგრადი და გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისთვის შესაბამისი ეკონომიკური სტრუქტურის ჩამოყალიბებას და ჩვენი ქვეყნის პოზიციონირებას, როგორც მთელი რიგი ეკონომიკური რეფორმების განხორციელების წარმატების მაგალითი.

- ეკონომიკური მდგრადობის ზრდის, საგარეო მოწყვლადობის შემცირების, მაკროეკონომიკური სტაბილურობის და მმართველობის მაღალი ხარისხის ფონზე, მთავრობის მიზანია შეინარჩუნოს ქვეყნის სუვერენული რეიტინგის გაუმჯობესების ტენდენცია, რაც შესაძლებელს გახდის საკრედიტო რეიტინგის საინვესტიციო დონის (BBB-/Baa3) მიღწევას.

2.2 დასაქმება

დასაქმების მიმართულებით, საკვანძო საკითხია ბიზნესის, როგორც სამუშაო ადგილების მთავარი გენერატორის, მხარდაჭერა. თავის მხრივ, სახელმწიფო ხელს უწყობს შრომის ბაზრის ეფექტიან ფუნქციონირებას, მათ შორის, დასაქმებულთა უფლებების დაცვის ეფექტიან აღსრულებასა და ღირსეულ დასაქმებას. სახელმწიფო ასევე უზრუნველყოფს პროფესიული განათლების ეფექტიანი პოლიტიკის გატარებას, შრომის ბაზარზე არსებული მოთხოვნა-მიწოდების დისბალანსის აღმოსაფხვრელად. მომდევნო წლებში:

- საქართველოს მოქალაქეების შრომის უფლებების დაცვის მიზნით, გაძლიერდება არსებული საზედამხედველო მექანიზმი - შრომის ინსპექციის სამსახური, რაც გულისხმობს არსებული ინსტიტუტის შესაძლებლობების გაზრდასა და შრომის ინსპექტორთა კვალიფიკაციის ამაღლებას.
- განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საკანონმდებლო ჩარჩოს გაუმჯობესებას და საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებას. საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს ასოცირების შეთანხმების XXX დანართით განსაზღვრული შრომის უსაფრთხოებას მიკუთვნებული დირექტივების ტრანსპოზიციას.
- საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების მიზნით, მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა, სათანადო ღონისძიებების განხორციელებას, რაც გულისხმობს, როგორც საინფორმაციო შეხვედრებს დამსაქმებლებსა და დასაქმებულებთან, ისე, შესაბამისი საინფორმაციო მასალების მომზადებასა და გავრცელებას.
- შრომის ნორმების ეფექტურად აღსრულების მიზნით, შრომის ინსპექციის სამსახური გააგრძელებს სათანადო ღონისძიებების განხორციელებას. მათ შორის, შრომის უსაფრთხოებასა და შრომით უფლებებზე ზედამხედველობას, ასევე, სამუშაო ადგილებზე თანასწორობის საქმეების შესწავლას.
- შესაბამის საგანმანათლებლო პროგრამებზე ხელმისაწვდომობის გზით, აქცენტი გაკეთდება კადრების გადამზადებასა და მათი კომპეტენციის განვითარებაზე.
- განვითარდება და დაიხვეწება არსებული სახელმწიფო პროგრამებით გათვალისწინებული შრომის ბაზრის მომსახურებები, რაც მოიცავს პროფესიული უნარების განვითარებას, მომზადება-გადამზადებას, სტაჟირებას, კონსულტირებასა და

კარიერის დაგეგმვას. სერვისებზე უწყვეტი წვდომა უზრუნველყოფილი იქნება როგორც რეგიონულ, ისე მუნიციპალურ დონეზე, ქვეყნის მასშტაბით.

- გაგრძელება შრომის ბაზრის დეტალური კვლევა, სამუშაოს მაძიებელთა ინფორმაციული დახმარება და სამუშაოს მაძიებელთა და დამსაქმებელთა მჭიდრო კოორდინაცია, ასევე, თვითდასაქმების ხელშეწყობისათვის საჭირო ღონისძიებების გატარება;
- განვითარდება და დაიხვეწება მოქალაქის მიერ არასამხედრო, ალტერნატიული შრომითი სამსახურის გავლასთან დაკავშირებული ღონისძიებები;
- გაგრძელება საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობის გზით სოციალურად დაუცველი პირების მიმართ შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკის გატარება.
- გაგრძელება საერთაშორისო შრომითი მიგრაციის რეგულირება და შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა.

შრომითი მიგრაციის (ემიგრაცია/იმიგრაცია) ეფექტური მართვისა და რეგულირების, ასევე, შესაბამისი სტატისტიკური მონაცემების უკეთ აღრიცხვის მიზნით, „შრომითი მიგრაციის შესახებ“ საქართველოს კანონში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, გაგრძელება შრომითი მიგრაციის სპეციალური პორტალის განვითარება, საშუაშაგლო კომპანიების სავალდებულო სერტიფიცირების პროცესი და მათი საზღვარგარეთ საქმიანობის მონიტორინგი. გაძლიერდება საქართველოში უცხო ქვეყნის მოქალაქეების დასაქმების პროცესის რეგულირება და მართვა. ასევე, მათ შესახებ შესაბამისი სტატისტიკური მონაცემების შეგროვება და ანალიზი. გაგრძელება სამუშაოები შრომითი მიგრაციის სფეროში სახელმწიფოთაშორისი თანამშრომლობის განვითარების, საზღვარგარეთ დროებითი ლეგალური დასაქმების (ცირკულარული შრომითი მიგრაციის) შესაძლებლობების გაფართოებისა და შრომითი მიგრანტების უფლებების დაცვის მიზნით, ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებების გასაფორმებლად. კიდევ უფრო გააქტიურდება სამუშაოები შესაბამისი პარტნიორი სახელმწიფოების მოძიებისა და ორმხრივი ხელშეკრულებების გაფორმების კუთხით.

გაგრძელება „უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის“ რეგულარული კვლევებისა და შრომის ბაზრის ყოველწლიური ანალიზის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც მოხდება სამუშაო ძალის მოთხოვნის, საჭირო უნარებისა და გამოწვევების მუდმივი მონიტორინგი და შესაბამისი ინფორმაციის ანალიზი. აღნიშნული მიდგომა წარმოადგენს შრომის ბაზრის სფეროში მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღების და მოთხოვნა-მიწოდების კუთხით არსებული შეუსაბამობის შემცირების ხელშეწყობის საერთაშორისოდ აღიარებულ „საუკეთესო პრაქტიკას“.

2.3 სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს და კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესება

გაგრძელდება სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შემდგომი გაუმჯობესება და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება:

- დაცული იქნება საკუთრების უფლების ხელშეუვალობის პრინციპი.
- კერძო სექტორში არსებული პრობლემების იდენტიფიცირებისა და გადაწყვეტის მიზნით, გაგრძელდება აქტიური დიალოგი ბიზნესთან. გაძლიერდება ბიზნესომბუდსმენის ინსტიტუტი.
- საქართველო შეინარჩუნებს ხელსაყრელ საგადასახადო სისტემას – შენარჩუნდება დაბალი საგადასახადო წნეხი, დაინერგება ინოვაციური მიდგომები, მათ შორის:
  - საგადასახადო დეკლარირების ავტომატური სისტემა.
  - გაგრძელდება დღგ-ის ზედმეტობის ავტომატური დაბრუნება, რის ფარგლებშიც მის ავტომატურ რეჟიმში ჩართვიდან (2020-2023 წლები) ბიზნესს ჯამურად დაუბრუნდა 7.5 მილიარდ ლარზე მეტი.
  - გაგრძელდება საგადასახადო სფეროში ინფორმაციის გაცვლისა და გამჭვირვალობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა.
- აქტიურად გაგრძელდება სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული რესურსების ჩართვა ეკონომიკურ აქტივობაში, მათ შორის, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ქონების პრივატიზაცია. აღნიშნულს ხელს შეუწყობს, ასევე, მიწის სისტემური რეგისტრაცია. ამასთან, მომხმარებელზე მეტად ორიენტირებული, მოქნილი და გამჭვირვალე პროცესის უზრუნველყოფის მიზნით, მოხდება ბიზნეს პროცესების ავტომატიზაცია და დიჯიტალიზაცია, შედეგად გამარტივდება სახელმწიფო ქონების განკარგვის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა და გაიზრდება სახელმწიფო ქონების განკარგვის პროცესის ეფექტიანობა. მეტად მოქნილად და სრულყოფილად განხორციელდება პოტენციური ინვესტორებისათვის საინვესტიციო პაკეტების მომზადება/შეთავაზება. ასევე, გაგრძელდება და გაფართოვდება პროგრამები, რომელიც ინვესტორებს შესთავაზებს გამზადებულ საინვესტიციო პაკეტებს („100 საინვესტიციო შეთავაზება ბიზნესს“) და ხელს შეუწყობს ინვესტიციების ზრდას საქართველოში.
- ბუნებრივი რესურსების სარგებლობის პროცესის ეფექტიანი მართვის პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა წიაღით სარგებლობის პროცესში ტექნიკური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი ასპექტების გათვალისწინებას. წიაღის სექტორის მარეგულირებელი საკანონმდებლო ჩარჩოს მოწესრიგების მიზნით გაგრძელდება მუშაობა წიაღის კოდექსის შემუშავებაზე
- 2024 წელს გაგრძელდება მუშაობა ქვეყნის სასარგებლო წიაღისეულის რაციონალური გამოყენებისა და მისი ეკონომიკურ საქმიანობაში ეფექტიანად ჩართვის მიმართულებით. შენარჩუნდება წიაღითსარგებლობის ლიცენზიების

გაცემის მზარდი ტენდენცია, რაც ხელს შეუწყობს სამუშაო ადგილების შექმნასა და ბიუჯეტში გენერირებული შემოსავლების მოცულობის გაზრდას.

- გაგრძელება სახელმწიფო საწარმოების რეფორმა და სახელმწიფო საწარმოებში კორპორაციული მმართველობის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვაზე მუშაობა.
- გაგრძელება კერძო სექტორის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდისკენ მიმართული სტრუქტურული რეფორმების განხორციელება.
  - 2024 წელს განხორციელდება მთელი რიგი ღონისძიებები უზრუნველყოფილი ტრანზაქციების რეფორმის ფარგლებში, რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს მოძრავი ქონებით დაკრედიტებას.
  - ამასთან, 2024 წელს განხორციელდება ღონისძიება, რომელიც ხელს უწყობს ალტერნატიული დაფინანსების მექანიზმების განვითარების მარეგულირებელი ჩარჩოს გაუმჯობესებას, მათ შორის მოკლევადიანი სამუშაო კაპიტალის დაკმაყოფილების საჭიროებისათვის შეიქმნება ფაქტორინგის სამართლებრივი ჩარჩო.
- 2024 წელს გაგრძელება კაპიტალის ბაზრის სტრუქტურული რეფორმა, რომელიც მიზნად ისახავს ბაზარზე ფასიანი ქაღალდების სახეობის, რაოდენობისა და ხელმისაწვდომობის ზრდას, აგრეთვე ადგილობრივი კაპიტალის ბაზარზე ინვესტორთა ბაზის განვითარებას. გაგრძელება კაპიტალის ბაზრის განვითარების 2023-2028 წლების სტრატეგიით დადგენილი სხვა შესაბამისი ღონისძიებების გატარება.
- განხორციელდება მთელი რიგი ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს დაფინანსების ალტერნატიული მექანიზმების განვითარებას:
  - ბონდების გამოშვების თანადაფინანსება - 2024 წლიდან, სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“ ახალ ფუნქციას შეითავსებს და კომპანიებს ფასიანი ქაღალდების გამოშვებაში დაეხმარება. 2024 წლის განმავლობაში, დაგეგმილია 15-მდე ბენეფიციარის მხარდაჭერა, რომლებიც 150 მილიონამდე დამატებით საინვესტიციო რესურსს მოიზიდავენ საფონდო ბაზარზე.
  - საინვესტიციო ფონდების განვითარება - მსოფლიო ბანკთან პარტნიორობით, სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“ გააგრძელებს მუშაობას კერძო კაპიტალის ფონდების დასაფუძნებლად, სადაც სახელმწიფო ლიმიტირებული პარტნიორი იქნება. მომდევნო 3 წლის განმავლობაში, დაგეგმილია 2-3 ფონდის მხარდაჭერა, რომელთა ჯამური მოცულობა 70 მილიონ ლარამდე იქნება.
  - აქტივებზე დაფუძნებული დაფინანსების ხელშეწყობა - 2024 წელს დაგეგმილია აქტივებზე დაფუძნებული დაფინანსების პლატფორმის

შექმნა, რომელიც საშუალება მისცემს კომპანიებს გამოიყენონ საკუთარი აქტივები დამატებითი სასესხო რესურსის მოსაზიდად.

- ჩამოყალიბდება უძრავი ქონების საინვესტიციო ფონდების ჩარჩო და ტრასტის აღიარებისათვის საჭირო მომწესრიგებელი რეგულაციები.
- საპენსიო რეფორმის ფარგლებში დაიხვეწება საპენსიო სააგენტოს მმართველობითი სტრუქტურა და შემუშავდება ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემებისათვის ახალი რეგულაციები. ასევე გაგრძელდება სადაზღვევო ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა, რაც გამოიხატება დაზღვევის პროდუქტების, მათ შორის სავალდებულო პროდუქტების განვითარებით.
- დასაბუთებული და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მიღების უზრუნველსაყოფად, გაფართოვდება რეგულირების ზეგავლენის შეფასების (RIA), მათ შორის RIA SME Test-ის ინსტრუმენტის გამოყენება და 2024 წელს გაგრძელდება აქტივობები RIA-ს სისტემის ინსტიტუციონალიზაციის განმტკიცების მიზნით. აღნიშნული განაპირობებს ეკონომიკაზე თითოეული გადაწყვეტილების გავლენის წინასწარ გაანალიზებას, შესაძლო ნეგატიური შედეგების პრევენციას და საუკეთესო პოლიტიკის შერჩევას.
- გაგრძელდება მეწარმეებისთვის საერთაშორისო ბაზრებზე წვდომის ხელშეწყობა, არსებული თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებების პოტენციალის ათვისება, რომლის ფარგლებშიც, მეწარმეებს ხელი შეეწყობათ საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი წარმოებისა და სისტემების განვითარებაში.
  - ხელი მოეწერა და მიმდინარე წელს ამოქმედდება თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმი არაბთა გაერთიანებულ სამხრეთთან.
  - თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების გაფორმებაზე გაიხსნება მოლაპარაკებები სამხრეთ კორეის რესპუბლიკასთან.
  - ახალი ბაზრების მოძიების მიზნით, განხორციელდება თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებების არეალის შემდგომი გაფართოება და ამ მიზნით გაგრძელდება კონსულტაციები ისრაელთან მოლაპარაკებების დაწყების თაობაზე; პრიორიტეტული იქნება აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებაზე მოლაპარაკებების დაწყების მიმართულებით მუშაობა.
- ევროკავშირთან საკანონმდებლო შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, გაგრძელდება ევროკავშირთან ინტეგრაციის გაღრმავება ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის (DCFTA) კომპონენტის საფუძველზე, რომლის ფარგლებშიც, ხარისხის ინფრასტრუქტურის გაძლიერების მიზნით, გაგრძელდება როგორც სტანდარტების, ტექნიკური რეგულაციების, მეტროლოგიის, ბაზარზე ზედამხედველობის, აკრედიტაციისა და შესაბამისობის შეფასების პროცედურების ადმინისტრირებასთან დაკავშირებული რეფორმებისა და ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება, მათ შორის ევროკავშირის მხრიდან მხარდაჭერის მეშვეობით, ასევე, ამ პროცესში დაინტერესებული მხარეების, მათ შორის

ეკონომიკური ოპერატორების ადაპტაციის ხელშეწყობა დაახლოებული კანონმდებლობის განსახორციელებლად.

- ქვეყნის ახალი სტატუსიდან გამომდინარე გააქტიურდება მუშაობა DCFTA-ის ვალდებულებების მიღმა ევროკავშირთან საკანონმდებლო და ინსტიტუციური დაახლოების მიმართულებით, რისთვისაც ევროკომისიასთან ერთად შემუშავდება ორმხრივი სამოქმედო გეგმა და დაიწყება მისი განხორციელება. ამასთან, საქართველო გააძლიერებს ეროვნულ ინსტიტუციურ ჩარჩოს თითოეულ შესაბამის სფეროში მიღებული ახალი კანონმდებლობის განხორციელების, აღსრულებისა და მონიტორინგის უზრუნველსაყოფად.
- აქტიურად გაგრძელდება საექსპორტო პოტენციალის მქონე კომპანიების მხარდაჭერა სხვადასხვა ინსტრუმენტის გამოყენების გზით. ექსპორტის მხარდაჭერის კუთხით, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა კომპანიების ორი მიმართულებით ხელშეწყობას: კონკურენტუნარიანობის გაზრდასა და საერთაშორისო ბაზრებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას. ამ მიმართულებით:
  - მოხდება კომპანიებისათვის კომპლექსური მხარდაჭერის პაკეტის შეთავაზება, რომელიც სხვა მექანიზმებთან ერთად მოიცავს: ტრენინგებს, ტექნიკური დახმარების გრანტებს, საერთაშორისო ღონისძიებების თანადაფინანსებას და უცხოურ შემსყიდველებთან კავშირების გაუმჯობესების პროგრამას.
  - 2024 წლის განმავლობაში, სააგენტოს „აწარმოე საქართველოში“ მხარდაჭერით 100-ზე მეტ ქართულ კომპანია მიეცემა საშუალება მონაწილეობა მიიღოს მსოფლიო მასშტაბის საექსპორტო ღონისძიებებში. ასევე გადამზადდება 40-ზე ექსპორტის მენეჯერი, 20 ქართულ კომპანიას კი სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“ დაუფინანსებს ახალ საექსპორტო ბაზარზე შესვლასთან დაკავშირებულ ხარჯებს.
  - ამასთან, მოხდება კომპანიებისათვის სექტორული და ქვე-სექტორული მიმართულებით მათზე მორგებული, მხარდამჭერი მექანიზმების შეთავაზება, რომელიც უზრუნველყოფს, პროგრამაში ჩართული კომპანიების ეტაპობრივ განვითარებას პროდუქციისა და სერვისის ექსპორტის განხორციელების კუთხით.
- გაძლიერდება უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისა და ხელშეწყობის პლატფორმა. საქართველოს მთავრობა ფოკუსირებული იქნება ხარისხიანი ინვესტიციების მოზიდვაზე, რაც შექმნის ქვეყანაში ახალი ეკონომიკური მიმართულებების განვითარების საფუძველს, ხელს შეუწყობს ცოდნის ტრანსფერს და მაღალი ხარისხის სამუშაო ადგილების შექმნას. ამ მიმართულებით:
  - 2024 წელს დასრულდება „აწარმოე საქართველოში“ სააგენტოს ახალი ინვესტიციების მოზიდვის სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც

განსაზღვრავს პრიორიტეტებს და აქტივობებს მომდევნო 5 წლის განმავლობაში.

- გააქტიურდება და გაფართოვდება პროგრამა, რომელიც გულისხმობს საზღვარგარეთ წარმომადგენლობითი კომპანიების ჩართულობას საქართველოში ინვესტიციების მოზიდვის კუთხით.
- გაგრძელდება აქტივობები, რომელიც გულისხმობს ქვეყანაში საინვესტიციო კონსულტანტების და სკაუტების მასპინძლობას. ასევე, ექსპერტებთან და სექტორში გავლენიან პირებთან თანამშრომლობის ინიციატივები, რომ მოხდეს საერთაშორისო დონეზე საქართველოს საინვესტიციო შეთავაზების მიმართ ნდობის გაზრდა.
- დამატებით, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით, იგეგმება პარტნიორ ქვეყნებთან (კანადა, უნგრეთი, კორეის რესპუბლიკა) ინვესტიციების ორმხრივი დაცვისა და წახალისების შესახებ შეთანხმებებზე მოლაპარაკებების დასრულება და შესაბამისი შეთანხმებების გაფორმება.
- ასევე, დაგეგმილია „საქართველოში ინვესტიციების დაცვისა და ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შემუშავება.
- გაგრძელდება ინოვაციური და მაღალტექნოლოგიური სტარტაპების საინვესტიციო პროექტების მხარდაჭერა და სამეწარმეო პოტენციალის ზრდის ხელშეწყობა, მათ შორის:
  - სტარტაპ ეკოსისტემის გაძლიერების ხელშესაწყობად, გაგრძელდება თანადაფინანსების საგრანტო პროგრამის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც, 2024 წელს დაფინანსდება 40 სტარტაპი 150 000 ლარიანი გრანტით.
  - ასევე, რეგიონებში ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, გაგრძელდება რეგიონული საგრანტო პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდება 40 მდე სტარტაპი 25 000 ლარიანი გრანტით.
  - 500 Global-ის აქსელერაციის პროგრამის ფარგლებში, 2024 წელს 30 ადგილობრივი და საერთაშორისო სტარტაპი გაივლის ინტენსიურ სამთვიან აქსელერაციის კურსს, რომელიც დაეხმარება მათ საერთაშორისო ბაზარზე მასშტაბირებადი პროდუქტის გატანაში, გაუწევს სტარტაპებს მენტორინგს და გაუზიარებს რელევანტურ ცოდნას.
- გაფართოვდება ტექნოპარკების ქსელი საქართველოში და აქტიურად გაგრძელდება ყველა ტექნოპარკში ინოვაციური და ტექნოლოგიური მეწარმეობის განვითარებისა და განათლების ხელშეწყობი პროექტების განხორციელება.
  - გაგრძელდება საქართველოს რეგიონებში ინოვაციური და სამეწარმეო ეკოსისტემის განვითარება შესაბამისი ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფით. ამისთვის, დაგეგმილია სენაკის და ქუთაისის ტექნოპარკის გახსნა, რომელიც ხელს შეუწყობს ინოვაციური სერვისების

მიწოდებასა და ადგილობრივ მოსახლეობაში ტექნოლოგიური და სამეწარმეო ცნობიერების ამაღლებას.

- არსებულ ტექნოპარკებში კი აქტიურად გაგრძელდება სხვადასხვა ტიპის ღონისძიების განხორციელება, რომლებიც ხელს შეუწყობს დაინტერესებული პირების ტექნოლოგიებთან შეუზღუდავ წვდომას და მათი ტექნოლოგიური და სამეწარმეო უნარების გაძლიერებას.
- 2024 წელს, საქართველოს ყველა ტექნოპარკის ბაზაზე ჩატარდება სულ მცირე 300 ღონისძიება, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებს არანაკლებ 4 500 ბენეფიციარი.
- ასევე გაგრძელდება პრე-აქსელერაციის პროგრამა, რომელიც ჩატარდება საქართველოს ყველა რეგიონში და ხელს შეუწყობს ადგილობრივ მოსახლეობას ინოვაციური ბიზნეს იდეების დახვეწასა და რეგიონული საგრანტო პროგრამისთვის მომზადებაში.
- ტექნოლოგიების გადაცემის პროგრამის მეშვეობით საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს ტექნოლოგიური ტრანსფერის პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მუშაობა ისეთი სამეცნიერო პროექტების შესარჩევად, რომელთაც აქვთ ტექნოლოგიური მზაობა და კომერციალიზაციის პოტენციალი. სამეცნიერო პროექტების კონკურსის წარმატებულ განმცხადებლებთან 2024 წელს დაიწყება ინტენსიური მუშაობა შერჩეული პროექტების საერთაშორისო კომერციალიზაციის მიმართულებით.
- ეკონომიკის მდგრადი განვითარების პროცესში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა სივრცით განვითარებას. 2024 წლის განმავლობაში, 10-ზე მეტ ტერიტორიულ ერთეულში დაიწყება სივრცითი და ურბანული განვითარების გეგმების შემუშავება და ასევე, გაგრძელდება მუშაობა 2023 წელს დაწყებულ განვითარების გეგმებზე.

ეკონომიკის ინკლუზიური ზრდის უზრუნველყოფის, დასაქმების ზრდისა და კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების თვალსაზრისით გადამწყვეტი მნიშვნელობა ექნება ბიზნესის, მათ შორის, მცირე და საშუალო მეწარმეობის მხარდაჭერას. ამ მიმართულებით განხორციელდება შემდგომი ღონისძიებები:

- მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების შემდგომი ხელშეწყობისა და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის მიზნით, გაგრძელდება „ევროპის მცირე ბიზნესის აქტის“ უმთავრეს პრინციპებზე დაფუძნებით შემუშავებული და საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული, რიგით მეორე, „2021-2025 წლების საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგიის“ და შესაბამისი სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული აქტივობების განხორციელება.
- მცირე და საშუალო საწარმოების ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, „აწარმოე საქართველოში“ ფარგლებში გაგრძელდება და გაფართოვდება სახელმწიფო ფინანსური მხარდაჭერის პროგრამები, მათ შორის:

- გაგრძელება მხარდაჭერა საკრედიტო საგარანტიო სქემის ფარგლებში და 2024 წლის განმავლობაში, სქემით ისარგებლებს დამატებით 250 პროექტი, სადაც დაგეგმილია 200 მილიონ ლარამდე ინვესტიციის განხორციელება.
- სესხის პროცენტის სუბსიდირების პროგრამის ფარგლებში 2024 წელს დაგეგმილია 400-ზე მეტი ახალი პროექტის მხარდაჭერა, რის შედეგადაც მოხდება 500 მილიონ ლარამდე სესხის და 700 მილიონ ლარამდე ინვესტიციის მობილიზება.
- მიკრო და მცირე მეწარმეობის კონკურენტუნარიანობის ხელშეწყობის კუთხით, 2024 წელს დაგეგმილია ახალი პროგრამის ამოქმედება, რომელიც მიკროსესხების მხარდაჭერას ეხება. აღნიშნული ინიციატივა გულისხმობს მიკრო ბიზნესებისთვის 50 000 ლარამდე სესხების ხელშეწყობას, რათა მათ საკუთარი წარმოების გაფართოება/განვითარება შეძლონ. პროგრამის ფარგლებში, 2024 წელს დაგეგმილია 500-მდე მეწარმის მხარდაჭერა.
- ცოდნის, კომპეტენციების და ინფორმაციის მიმართულებით მცირე და საშუალო ბიზნესის წინაშე არსებული გამოწვევების საპასუხოდ, 2023 წელს საქართველოს მთავრობამ დაიწყო რეგიონული საკონსულტაციო ცენტრების ქსელის განვითარება. პირველი ცენტრი უკვე გაიხსნა ზუგდიდში და სამეგრელო-ზემო სვანეთის მეწარმეებს ემსახურება. 2024 წელს კიდევ ხუთ რეგიონში იგეგმება საკონსულტაციო ცენტრების გახსნა. საკონსულტაციო ცენტრის კონცეფცია ბრიტანულ Growth Hub-ის მოდელს ეფუძნება და მიზნად ისახავს მიკრო, მცირე და საშუალო მეწარმეების ინფორმაციით უზრუნველყოფას, მათთვის საკონსულტაციო მომსახურების მიწოდებას და ტრენინგებისა და სემინარების შეთავაზებას.

2.4 ეკონომიკური შესაძლებლობების ეფექტიანი გამოყენება და სატრანზიტო ჰაბის პოტენციალის ათვისება

ეკონომიკური შესაძლებლობების ეფექტიანი გამოყენების პროცესში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ევროპასა და საქართველოს შორის ეკონომიკური ურთიერთობების კიდევ უფრო გაძლიერებას და საქართველოს როლის გაზრდას ევროპისა და აზიის კონტინენტზე სანდო და უსაფრთხო მიწოდების ჯაჭვების განვითარებისა და ენერჯო უსაფრთხოების მიღწევის მიმართულებით.

საქართველოს მთავრობის მიზანია ხელი შეუწყოს იმ რეალური პოტენციალის ათვისებას, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის გარდაქმნას რეგიონში მრავალგანზომილებიან ეკონომიკურ და ლოგისტიკურ ჰაბად.

საქართველოს, როგორც რეგიონული ჰაბის, პოტენციალის რეალიზებისთვის მნიშვნელოვანია ქვეყნის ინფრასტრუქტურული, სატრანსპორტო, ლოგისტიკური, საკომუნიკაციო, ენერგეტიკული, ტექნოლოგიური, საგანმანათლებლო და საფინანსო ჰაბის სისტემების განვითარება. სხვა უპირატესობებთან ერთად, ეს არის ევროკავშირის

ბაზართან ქვეყნის დაახლოების პრაქტიკული საშუალება და ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების პოტენციალის ათვისების შესაძლებლობა.

შესაბამისად, მნიშვნელოვანია მუშაობა როგორც ქვეყნის ძირითადი ინფრასტრუქტურის სწრაფი განვითარების, ისე სატრანსპორტო დერეფნების შემდგომი განვითარებისთვის. ამ მხრივ, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის პროექტი. 2024 წელს შეირჩევა ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის პროექტზე კერძო პარტნიორი და ასევე იგეგმება საზღვაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობის დაწყება. გაგრძელდება მუშაობა ტრანს-ევროპულ სატრანსპორტო ქსელში (TEN-T) ქვეყნის სატრანსპორტო სისტემების ინტეგრაციაზე, აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების TEN-T-ის საინვესტიციო გეგმის შესრულების გზით. ასევე, გაგრძელდება მუშაობა თანამედროვე ლოგისტიკური ცენტრების განვითარების მიზნით. კერძოდ, 2024 წელს განახლდება თბილისის ლოგისტიკური ცენტრის პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთება.

2024 წელს დასრულდება რკინიგზის მოდერნიზაციის და ბაქო-თბილისი-ყარსის რკინიგზის პროექტები. აღნიშნული მნიშვნელოვნად შეამცირებს აზიასა და ევროპას შორის ტვირთების გადაზიდვისთვის საჭირო დროს, რაც ქვეყნის გავლით დამატებითი ტვირთაკადების მოზიდვის წინაპირობაა. სატრანზიტო დერეფნის კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად გაგრძელდება საერთაშორისო სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაცია და რეგიონული თანამშრომლობის გაღრმავება. პარტნიორ ქვეყნებთან ერთად, იგეგმება მუშაობა საქართველოზე გამავალი სატრანზიტო დერეფნის გაციფრულების მიმართულებით, სატრანზიტო დერეფანში ლოგისტიკის ციფრული პლატფორმის ფორმირების გზით, რაც გაზრდის ქვეყანაში სატვირთო გადაზიდვების ეფექტიანობას და უზრუნველყოფს მის მდგრადობას.

ამასთან, მიმდინარეობს ჩქაროსნული სარკინიგზო მომსახურების განვითარების შესახებ კვლევა, რომლის ფარგლებშიც იგეგმება საქართველოს სარკინიგზო სისტემის არსებული მდგომარეობის შეფასება, ბაზრის ანალიზის მომზადება სამგზავრო და სატვირთო სარკინიგზო მომსახურებაზე მოთხოვნის შესაფასებლად და სარკინიგზო ქსელის გეგმის შედგენა ჩქაროსნული სარკინიგზო მიმოსვლის განვითარების მიზნით.

სატრანსპორტო დერეფნების მდგრადობისა და ეფექტური ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად საქართველო აქტიურად გააგრძელებს მონაწილეობას ევროპასა და აზიას შორის სხვადასხვა სატრანზიტო მარშრუტებში ჩართულობით. მათ შორის TRACECA-ს, შუა დერეფნის და შავი ზღვა-კასპის ზღვის დერეფანში.

სამოქალაქო ავიაციის სფეროში გაგრძელდება „ღია ცის“ პოლიტიკის გატარება, რაც უზრუნველყოფს ახალი ავიაკომპანიების შემოსვლას ქართულ ბაზარზე და ახალი პირდაპირი ავიამიმართულებების განვითარებას. ამასთან, გაგრძელდება დაბალბიუჯეტური ავიაკომპანიების ქართულ ბაზარზე შემოსვლის ხელშეწყობის პოლიტიკა.

ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის გათვალისწინებით, რომელიც საქართველოსა და შავი ზღვის ქვეყნებს შორის საბორნე და საკონტეინერო მიმოსვლის განვითარების მიზნით

ჩატარდა, განხორციელდება შავ ზღვაზე ევროპის ქვეყნებთან საბორნე/ფიდერული მიმოსვლის ხელშეწყობისა და განვითარების ღონისძიებები.

ზემოაღნიშნულის გარდა, მნიშვნელოვანია საქართველოს გავლით ენერგოდერეფნებისა და საკომუნიკაციო დერეფნების განვითარება, რაც ასევე ხელს შეუწყობს ევროკავშირთან დაკავშირებადობის გაუმჯობესებას.

საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს იმ შესაძლებლობების გამოყენებას, რაც დაკავშირებულია მის გაზრდილ როლთან, რომელიც მას შეუძლია შეასრულოს ევროკავშირში ენერგო უსაფრთხოების ხელშეწყობისა და ენერგო რესურსების დივერსიფიკაციის მიმართულებით. აღნიშნული კუთხით საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს ფართომასშტაბიან ინფრასტრუქტურულ პროექტებსა და რეფორმებს, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის აღნიშნული ეკონომიკური ფუნქციების განვითარებას. განსაკუთრებული ძალისხმევა იქნება მიმართული შავი ზღვის წყალქვეშა კაბელის პროექტის მიმართულებით, რომელიც ხელს შეუწყობს, რომ საქართველომ გააძლიეროს მისი როლი, როგორც ევროკავშირის საიმედო ენერგეტიკულმა და სატრანზიტო პარტნიორმა და მწვანე ენერჯის მიმწოდებელმა ქვეყანამ.

საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალურად ათვისებისათვის გაგრძელდება მუშაობა ციფრული კორიდორის (ჰაბი) განვითარების მიმართულებით, რაც გულისხმობს ერთი მხრივ შავი ზღვის გავლით ოპტიკურბოჭკოვან კავშირს, ხოლო, მეორეს მხრივ საქართველოში, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი რეგიონული „დატა ცენტრების“ ფორმირებას.

2.5. ენერგეტიკის განვითარება და ენერგოუსაფრთხოების ხელშეწყობა

მთავრობის ენერგეტიკული პოლიტიკა მიზნად ისახავს ენერგოდამოუკიდებლობისა და ენერგოუსაფრთხოების ზრდას, ასევე შიდა რესურსების მაქსიმალურ ათვისებას, რაც, თავის მხრივ, დარგის მდგრადი განვითარების პრინციპების დაცვას ეფუძნება.

საქართველოს ენერგეტიკული პოტენციალის ოპტიმალურად ათვისებისა და ენერგოუსაფრთხოების გაძლიერების მიზნით, გაგრძელდება ენერგეტიკის სფეროს ფართომასშტაბიანი რეფორმა. მათ შორის:

- დარგში თავისუფალი საბაზრო ურთიერთობების გაძლიერების მიზნით, ენერჯის გადაცემისა და განაწილების საქმიანობა გაიმიჯნება ენერჯის გენერაციის, ვაჭრობისა და მიწოდების საქმიანობისგან.
- ამოქმედდება საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა, რომელიც უზრუნველყოფს ენერგეტიკულ ბაზარზე კონკურენტული და ღია ბაზრის პრინციპების დანერგვას.
- ეტაპობრივად მოხდება მსხვილი მომხმარებლების ბაზარზე გაყვანა, მათი მოხმარების სიდიდისა და ძაბვის მიხედვით. პარალელურად, განხორციელდება შესაბამისი რეგულირებული სადგურების ეტაპობრივი დერეგულირება სიმძლავრეების მიხედვით.

გაგრძელდება მთელი რიგი რეფორმები, რომელიც ხელს შეუწყობს ენერგეტიკული სექტორის შემდგომ განვითარებას, სექტორის სტრუქტურულ გაუმჯობესებას და განახლებადი ენერჯის პოტენციალის გამოყენებას:

- 2024 წელს მოხდება შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტების დამტკიცება „ენერგოეფექტურობის შესახებ“, „შენობების ენერგოეფექტურობის შესახებ“ და „განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების წახალისების შესახებ“, კანონების შესაბამისად, რომელიც ხელს შეუწყობს ენერგოეფექტურობის სტანდარტების დანერგვას, ენერგოეფექტურობის სერტიფიცირების სისტემის შექმნას, ბაზარზე პროფესიონალი კადრების გაჩენას, განახლებადი ენერჯის გაერთიანებებისა და თვითმომხმარებლების ჩამოყალიბებას და ბიოსაწვავის საკანონმდებლო ჩარჩოს რეგულირებას და ა.შ.
- 2024 წლის განმავლობაში, მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მომზადდება მწვანე ზრდის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.
- 2024 წელს განხორციელდება მწვანე წყალბადის საპილოტე პროექტი, რომელიც ხელს შეუწყობს ამ მიმართულებით საქართველოში არსებული პოტენციალის შესწავლას.
- საქართველოს მთავრობის მიერ ენერგეტიკის სექტორში დაგეგმილი რეფორმების მხარდაჭერა 2024 წელს გაგრძელდება ახალი, ევროპის მწვანე შეთანხმებიდან (European Green Deal) გამომდინარე შექმნილი პროგრამით (“PBL 2.0“, ანუ „საქართველოს მწვანე შეთანხმება“), რომელიც უკვე ორიენტირებულია, როგორც ენერგეტიკული, ისე კლიმატის და გარემოსდაცვითი სექტორების პოლიტიკის რეფორმებზე მწვანე მიზნების მისაღწევად.

გარდა ამისა, საქართველოს ენერგეტიკული პოტენციალის ოპტიმალური ათვისებისა და ენერგოუსაფრთხოების გაძლიერების მიზნით, მომდევნო წლებში გადაიდგმება შემდეგი ნაბიჯები:

- გაგრძელდება ენერჯის განახლებადი წყაროების განვითარებისა და ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა. განახლებადი ენერჯის მხარდაჭერის ახალი სქემის ფარგლებში, 2024 წლის თებერვალში დასრულდება სიმძლავრის მეორე აუქციონი 800 მგვტ სიმძლავრისათვის. ასევე, დაგეგმილია მესამე აუქციონიც. გაგრძელდება მიმდინარე განახლებადი ენერჯის პროექტები. 2024 წელს დასრულდება დამატებით 12 ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა, ჯამური დადგმული სიმძლავრით 157 მგვტ.
- გარდაბნის მუნიციპალიტეტში იგეგმება 350-430 მეგავატიანი კომბინირებული ციკლის თბოელექტროსადგურის პროექტში კერძო ინვესტიციების/ინვესტორების მოზიდვა, შემდგომი ყველა შესაბამისი ღონისძიების (დაპროექტება, მშენებლობა, ოპერირება) უზრუნველყოფის მიზნით.
- ელექტროენერჯის მიწოდების უსაფრთხოების და გადამცემი ქსელის გაძლიერების მიზნით, საქართველოში დამატებით 1000 კმ-ზე მეტი

ელექტროგადამცემი ხაზები აშენდება, მათ შორის, განმტკიცდება და გაძლიერდება მეზობელ ქვეყნებთან დამაკავშირებელი ხაზები.

- აქტიურ ფაზაშია შავი ზღვის წყალქვეშა ელექტროგადამცემი კაბელის პროექტი. ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკურ დასაბუთებაზე, რომელიც 2024 წლის ივლისისათვის დასრულდება. პარალელურად, სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ მუშაობს პროექტისთვის საჭირო გარემოს და სოციალური ზემოქმედების, ასევე, ზღვის ფსკერის გეოტექნიკური და გეოფიზიკური კვლევების ანგარიშის ჩასატარებლად მომსახურების შესყიდვაზე.
- მოსახლეობის ენერგორესურსებზე წვდომისა და მიწოდების საიმედოობის უზრუნველყოფის მიზნით, გრძელდება რეგიონების გაზიფიცირების პროექტი. 2024 წელს ბუნებრივი გაზის მიწოდების ქსელი აშენდება 134 დასახლებული პუნქტისათვის.

2.6. ტრანსპორტი და ლოგისტიკა

ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის ეფექტიანი რეალიზების მიზნით, საკვანძო ინფრასტრუქტურის შექმნის პარალელურად, გაგრძელდება შესაბამისი სატრანსპორტო პოლიტიკის გატარება.

დაგეგმილია თბილისის საერთაშორისო აეროპორტის პროექტის განვითარება, რომელიც ასევე იქნება ტრანზიტულ-ლოგისტიკური ცენტრი მაღალი დონის სამგზავრო და სატვირთო ტერმინალებით. ამ მიზნის მისაღწევად, შეფასდება დედაქალაქის მთავარი აეროპორტის განვითარების სწორი გეგმა, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა ტექნიკურ კვლევებსა და შეფასებებზე დაყრდნობით თბილისის საერთაშორისო აეროპორტის შემდგომი განვითარებისა თუ ვაზიანში ახალი აეროპორტის მშენებლობის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებას. პირველადი შეფასებით, ვაზიანის აეროპორტის მშენებლობის შემთხვევაში, დედაქალაქს ექნება შესაძლებლობა მიიღოს 18 მილიონზე მეტი მგზავრი.

2024 წელს დასრულდება ქუთაისის აეროპორტის გენერალური განვითარების გეგმის შემუშავება და ასევე დაიწყება ინფრასტრუქტურული პროექტები ასაფრენ-დასაფრენი ზოლისა და საჰაერო ხომალდების ბაქანის გამტარუნარიანობის გასაზრდელად. ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტში აშენდება მცირე ზომის სატვირთო ტერმინალი რეგიონში არსებული საჰაერო სატვირთო პოტენციალის ათვისების მიზნით.

რეგიონებს შორის მობილობის ზრდის ხელშეწყობისათვის, ადგილობრივი მოსახლეობის, ისევე როგორც შიდა და საერთაშორისო მოგზაურებისთვის სწრაფ და ხელმისაწვდომ ფასად გადაადგილების უზრუნველყოფის მიზნით, სახელმწიფო განაგრძობს შიდა ფრენების სტიმულირებას და შიდა აეროპორტების მშენებლობასა და განვითარებას. კერძოდ, 2024 წელს დაგეგმილია თელავის აეროპორტის მშენებლობა და სრული მოდერნიზაცია, ასევე მესტიის აეროპორტის ახალი ტერმინალის პროექტირება და მშენებლობა.

ამასთან, აჭარის რეგიონში მზარდი ტურისტული ნაკადების მისაღებად, 2024 წელს შეფასდება ბათუმის საერთაშორისო აეროპორტის გამტარუნარიანობა მისი შემდგომი გაფართოების შესაძლებლობის განსაზღვრის მიზნით.

არსებული პროგნოზების გათვალისწინებით 2024 წელს საქართველოს აეროპორტები მოემსახურება 6.8 მილიონამდე მგზავრს (14%-იანი ზრდა 2023 წლის მგზავრთნაკადთან შედარებით), რაც განპირობებულია საქართველოს ტურისტული პოტენციალის განვითარებითა და ავიაკომპანიებთან პროაქტიული თანამშრომლობით არსებული ოპერირების გაზრდის, საქართველოს ავიაბაზარზე შემოსვლისა და ახალი მიმართულებებით ოპერირების დაწყებით.

საგზაო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა წარმოადგენს საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს. ამ მიმართულებით, დამტკიცდა 2022–2025 წლების საგზაო უსაფრთხოების ეროვნული სტრატეგია, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდა და განხორციელდება მნიშვნელოვანი აქტივობები და ღონისძიებები საქართველოს გზებზე დაღუპულთა და დაშავებულთა რაოდენობის შემცირების მიზნით. ამასთან, უფრო მეტად გააქტიურდება საგზაო უსაფრთხოების მიმართულებით საერთაშორისო დახმარების ინსტრუმენტების გამოყენება, მათ შორის, ევროკავშირთან და აღმოსავლეთ პარტნიორობასთან თანამშრომლობის ფორმატში.

ზემოაღნიშნულის გარდა, ქვეყნის სატრანსპორტო და ლოგისტიკური ფუნქციის სრულყოფის მიზნით, იგეგმება შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

- სახმელეთო ტრანსპორტის კუთხით, გაგრძელდება მუშაობა სერვისებისთვის ერთიანი ელექტრონული/ციფრული პლატფორმის განვითარების მიმართულებით, რომლითაც ისარგებლებს საერთაშორისო გადაზიდვების (სატვირთო, სამგზავრო) სფეროში ჩართული სექტორი. პროგრამა უზრუნველყოფს მომხმარებლის დროის დაზოგვას და გააუმჯობესებს კოორდინაციას.
- 2023 წლის ბოლოს მიღებული საკანონმდებლო ცვლილებების შესაბამისად, საქართველოში დაიწყო მგზავრთა საქალაქთაშორისო გადაყვანების სფეროსა და ავტოსადგურების რეფორმირება. აღნიშნული რეფორმა ეტაპობრივად განხორციელდება.
- გაგრძელდება სამოქალაქო ავიაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ICAO) სტანდარტებისა და რეკომენდებული პრაქტიკის, ასევე ევროკავშირთან ერთიანი საჰაერო სივრცის შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული ევროპული რეგულაციების დანერგვა.
- საქართველოს ნავსადგურებში საპილოტე რეჟიმში მიმდინარეობს საზღვაო „ერთი ფანჯრის“ სისტემის აქტიური დანერგვა/გაუმჯობესება და სისტემის სრულყოფისთვის სხვადასხვა მოდულების ჩაშენება. შემუშავებულია „საზღვაო ერთი ფანჯრის“ სისტემის ფუნქციონირებისთვის შესაბამისი ნორმატიული აქტების პროექტები. სისტემის სრულფასოვანი ოპერირების დაწყება 2024 წლის

ბოლო კვარტლისთვის იგეგმება. პარალელურად, მიმდინარეობს ნავსადგურების გაერთიანების სისტემის (PCS) იმპლემენტაციის პროცესი.

- განხორციელდა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 2006 წლის 23 თებერვლის „საზღვაო შრომის საერთაშორისო კონვენციის“ რატიფიცირება (Maritime Labour Convention 2006) და დამტკიცდა თანმდევი ნორმატიული აქტები. შესაბამისად, განხორციელდება მათი იმპლემენტაცია.
- დამტკიცდა საზღვაო ტრანსპორტის სტრატეგიული განვითარების კონცეფცია. კონცეფციაში წარმოდგენილი პრიორიტეტების შესაბამისად, განხორციელდება საზღვაო უმაღლესი და პროფესიული განათლების, საზღვაო და მომიჯნავე სექტორების კვლევითი დარგის განვითარების ხელშეწყობა და ასევე საზღვაო ტრანსპორტის დარგსა და საზღვაო ინფრასტრუქტურაში ინვესტიციების მოზიდვა.
- სარკინიგზო გადაზიდვების უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის ამაღლებისათვის, გაგრძელდება სარკინიგზო ტრანსპორტის დარგის რეფორმირება და დაახლოება ევროკავშირის კანონმდებლობასა და პრაქტიკასთან, მათ შორის, ევროკავშირის ტექნიკური დანხმარების ინსტრუმენტების გამოყენებით.
- სარკინიგზო ტრანსპორტით გადაზიდვების წილის გასაზრდელად, ასევე, საგზაო ინფრასტრუქტურის ცვეთისა და გადატვირთვის შესამცირებლად, გაგრძელდება მუშაობა საკონტრეილერო გადაზიდვების განვითარების კუთხით. ამ მხრივ, 2024 წელს იგეგმება საქართველოსა და აზერბაიჯანში საკონტრეილერო (სატვირთო ავტოსატრანსპორტო საშუალებებისა და მისაბმელების ტრანსპორტირება სპეციალიზირებული სარკინიგზო პლატფორმების გამოყენებით) გადაზიდვების განვითარების შესახებ ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების მომზადება.

2.7. კავშირგაბმულობა და საინფორმაციო ტექნოლოგიები

საქართველოს მთავრობის მიერ ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების მიმართულებით. საქართველოს მთავრობა ამ მიმართულებით გააგრძელებს აქტიურ და თანმიმდევრულ პოლიტიკას, კერძოდ, განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები:

- გაგრძელდება სახელმწიფო ინტერნეტიზაციის პროექტი, რომლის ფარგლებში სულ აშენდება 5 000 კმ ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინფრასტრუქტურა და 1000-მდე სოფელს ექნება მაღალი ხარისხისა და სიჩქარის ფართოზოლოვანი ინტერნეტის სერვისებზე წვდომის შესაძლებლობა.
- იმისათვის რომ მოსახლეობამ მაქსიმალურად ისარგებლოს სახელმწიფო ინტერნეტიზაციის ფარგლებში უზრუნველყოფილი ინტერნეტთან წვდომის შესაძლებლობით, ევროკავშირის პროექტის EU4Digital II ფაზის ფარგლებში განხორციელდება „ბოლო მილის“ კავშირის განვითარების აქტივობები, კერძოდ,

განისაზღვრება კონკრეტული პოლიტიკის, სამართლებრივი, მარეგულირებელი და სხვა ზომები.

- განხორციელდება ფართოზოლოვანი ინტერნეტ ინფრასტრუქტურის, მათ შორის 5G ქსელების განვითარებისთვის და მშენებლობისათვის ნებართვების გამარტივების საკითხებზე მუშაობა.
- ციფრული ინკლუზიის უზრუნველყოფისთვის, გაგრძელდება ქვეყნის მასშტაბით ტრენინგისა და შესაძლებლობების განვითარების პროგრამები, მათ შორის ქალებისთვის, ეთნიკური უმცირესობებისა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებისთვის.
- დამტკიცდება ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების განვითარების ეროვნული სტრატეგია, რითიც განისაზღვრება ციფრული ეკონომიკის განვითარების სამომავლო მიმართულებები და ქვეყანაში ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების კოორდინაციის მექანიზმები.
- ინფორმაციული ტექნოლოგიების მიმართულებებით, კერძო-საჯარო პარტნიორობის ფორმატში, გაგრძელდება სასწავლო პლატფორმის - Do IT in Georgia ბაზაზე, პირებისთვის სასწავლო კურსების შეთავაზება და მოწინავე IT პროფესიებში კადრების გადამზადება, რომლის ფარგლებშიც ინფორმაციული ტექნოლოგიების მიმართულებებით (პროგრამირება, დიზაინი და მართვა), 2024 წელს, ჯამურად 2000 აპლიკანტი ჩაირიცხება და მათზე გაიცემა სასწავლო გრანტი.
- გაგრძელდება ევროკავშირის ციფრულ ერთიან ბაზართან საქართველოს ინტეგრაცია და ციფრული ბაზრის რეგულაციების ჰარმონიზებაზე მუშაობა.
- საქართველოს მთავრობა აქტიურად მუშაობს ევროკავშირის ერთიან როუმინგულ სივრცეში საქართველოს ინტეგრირებისთვის, რაც მოსახლეობას საშუალებას მისცემს ევროკავშირის ტერიტორიაზე მოგზაურობისას ისარგებლოს როუმინგის ხელმისაწვდომი ტარიფებით.

2.8. ტურიზმის განვითარება

ტურიზმის განვითარების სწორი და ეფექტიანი სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის გატარების შედეგად, რომელიც ეფუძნება ტურისტული პროდუქტებისა და ბაზრების დივერსიფიკაციას, ქვეყნის პოზიციონირებას ეფექტური მარკეტინგული კამპანიების მეშვეობით და ინდუსტრიის თანმიმდევრულ მხარდაჭერას, ქვეყანაში სახეზეა ტურიზმის სექტორის დინამიური განვითარება. წარმოდგენილი კომპლექსური ინიციატივების ეფექტიანობა ნათლად აისახება საქართველოს მიერ მიღწეულ შედეგებზე, კერძოდ:

2023 წელს საქართველომ ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლების კუთხით უპრეცედენტოდ რეკორდულ მაჩვენებლებს მიაღწია, როდესაც, პირველად ისტორიაში, ტურიზმიდან მიღებულმა შემოსავლებმა 4.1 მილიარდ აშშ დოლარი შეადგინა, რითაც 26.2%-ით გადააჭარბა პანდემიამდელ მაჩვენებელს. საქართველოს მთავრობის

პროგნოზით, 2024 წელს ქვეყანა მიაღწევს კიდევ უფრო შთამბეჭდავ გაუმჯობესებას და გაიზრდება ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლები.

აღნიშნული პოზიტიური დინამიკის გაძლიერების მიზნით, გაგრძელდება დარგის განვითარებაზე მიმართული ქმედებების განხორციელება, რაც მოიცავს კონკურენტუნარიანი ტურისტული პროდუქტისა და შეთავაზებების შემუშავებას, ამავდროულად, მიზნობრივ ბაზრებზე თანმიმდევრული მარკეტინგული აქტივობების განხორციელებას, რომლებიც ორიენტირებულია არა მხოლოდ საქართველოს, როგორც ტურისტული ქვეყნის ზოგად პოპულარიზაციაზე, არამედ კონკრეტული მიზნობრივი აუდიტორიისთვის, მათ ინტერესზე მორგებული, კონკურენტუნარიანი და ავთენტური ტურისტული პროდუქტის შეთავაზებაზე.

საქართველოს ტურისტული პოტენციალის განვითარების მიზნით, განხორციელდება შემდეგი აქტივობები:

- 2024 წელს პირველად ქვეყნის ისტორიაში, საქართველო უმასპინძლებს მსოფლიო ტურიზმის დღეს, ასევე 2024 წელს საქართველოს საქმიანი ტურიზმის საერთაშორისო ფორუმზე - m&i Tbilisi 2024 - მასპინძლის სტატუსით წარდგება. ასევე, საქართველოში პირველად, წყალტუბოში ევროპის ისტორიულ თერმულ ქალაქთა ასოციაციის (EHTTA - ევროპის საბჭოს სერტიფიცირებული ასოციაცია და UNWTO აფილირებული წევრი) გენერალური ასამბლეა გაიმართება.
- საქართველოს ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაციისა და კერძო სექტორის ხელშეწყობის მიზნით, გაგრძელდება აქტიური მონაწილეობა წამყვან საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენა-ბაზრობებში, თანამშრომლობა მსოფლიოში რეიტინგულ საერთაშორისო პლატფორმებთან, ტარგეტირებული კამპანიების განხორციელება და სხვადასხვა აქტივობები წამყვან საერთაშორისო მედია საშუალებებთან, რომლებიც ევროკავშირისა და სპარსეთის ყურის ქვეყნებთან ერთად მოიცავს ახალ სამიზნე ბაზრებს, როგორცაა ინდოეთი, ჩინეთი, აშშ და სხვა ქვეყნები.
- 2023 წელს წარმატებულად ჩატარებულმა ჩემპიონატმა განაპირობა ის ფაქტი, რომ გუდაური და ბაკურიანი საერთაშორისო სათხილამურო ფედერაციის მუდმივ კალენდარში მოხვდა და საქართველო მსოფლიო თასის ეტაპებს ყოველწლიურად უმასპინძლებს, ხოლო 2024 წელს, კურორტ თეთნულდზე ფირაიდის მსოფლიო ტური ჩატარდება.
- საქართველოში მთის კურორტების განვითარების მიზნით, 2024 წელს დაგეგმილია მესტიაში, ჰაწვალის მთაზე სრულიად ახალი, ჯამში 6 კმ-ნი სასრიალო ტრასების მშენებლობა/მოწყობა, რომელიც ზურულდის მთას დააკავშირებს დაბა მესტიასთან. ასევე დაგეგმილია სამთო-სათხილამურო კურორტ გუდაურში ახალი, 3 კმ-ნი ხელოვნური გათოვლიანების სისტემის მონტაჟი.
- კურორტების მდგრადი განვითარების, ინვესტიციების მოზიდვის, საერთაშორისო ბაზარზე სწორი პოზიციონირებისა და ქვეყნისთვის ეკონომიკური და

სოციალური სარგებლის მქონე პროექტების განსაზღვრისთვის, მომზადდება ტექნიკურ-ეკონომიკური მიზანშეწონილობის კვლევები.

- მომსახურების სტანდარტების გაუმჯობესებისა და საერთაშორისო კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის მიზნით, 2024 წელს შეიქმნება საკურორტო ინდუსტრიის მარეგულირებელი საკანონმდებლო ჩარჩო.

2.8 ინფრასტრუქტურის განვითარება

საქართველოს, როგორც რეგიონული ჰაბის, პოტენციალის ათვისებისთვის კრიტიკულად მნიშვნელოვანია საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის განვითარება. ამ მიზნით:

- გაგრძელდება მაგისტრალური გზების მშენებლობა, მათ შორის, აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის, კახეთის მაგისტრალისა და სხვა მიმართულებით. შედეგად, მოძრაობა გაიხსნება 90 კმ-ზე და აღნიშნული სამუშაოების დასრულების შემდგომ, თბილისი-ბათუმის მიმართულებით მგზავრობას დაახლოებით 3.5 საათი დასჭირდება.
- აღმოსავლეთ-დასავლეთის მაგისტრალის ფარგლებში, დასრულდება რიკოთის დარჩენილი მონაკვეთები, ბათუმის შემოვლითი გზის მშენებლობა და სხვა მონაკვეთები, რაც მნიშვნელოვნად უზრუნველყოფს მგზავრთა უსაფრთხო და კომფორტულ გადაადგილებას.
- 2024 წელს გაგრძელდება ქვეშეთი-კობის პროექტის განხორციელება, რომელიც საინჟინრო-ტექნოლოგიური თვალსაზრისით უპრეცედენტო პროექტია. სრულად გაიჭრება 9 კმ-იანი გვირაბი, რომელიც 15 მ დიამეტრის უწყვეტი საავტომობილო გვირაბია და რომლის მშენებლობაც კლდოვან ქანებში მიმდინარეობს. აღნიშნული პროექტისთვის სპეციალურად დამზადდა გვირაბგამყვანი საბურღი მანქანა TBM, რომლის საშუალებითაც ვიზრაცია დაყვანილია მინიმუმამდე. აღნიშნული უზრუნველყოფს უსაფრთხო სამშენებლო პროცესს და გარემოზე მინიმალურ ზემოქმედებას. ხსენებულ პროექტს ისტორიული მნიშვნელობა აქვს და წარმოადგენს კომპლექსურ პასუხს წლების განმავლობაში დაგროვილ გამოწვევებზე. დაიწყება მოსამზადებელი ღონისძიებები თბილისი-სადახლოსა და თბილისი-წითელი ხიდის პროექტების დასაწყებად.
- გაგრძელდება ჩქაროსნული მაგისტრალის მშენებლობის სამუშაოები კახეთის მიმართულებით, მათ შორის, დასრულდება თბილისი-საგარეჯოს 31 კმ, ბაკურციხე-წნორის 16.6 კმ მონაკვეთები და გაგრძელდება სამუშაოები საგარეჯო-ბადიაურის 17 კმ-იან მონაკვეთზე.
- გაგრძელდება და დასრულდება სამუშაოები არაერთი შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების მიმართულებით, მათ შორის, ხულო-

ზარზმის გზაზე, სადაც უკვე დასრულებულია 17 კმ, ხოლო 2024 წელს გაგრძელდება და დასრულდება დანარჩენი მონაკვეთები.

- ხარაგაული-ფონა-ჩუმათელეთის 50 კმ-იანი მონაკვეთთან დაკავშირებით, საიდანაც 25 კმ უკვე დასრულებულია, 2024 წელს დაიწყო და გაგრძელდება დარჩენილ 25 კმ-იანი მონაკვეთზე სამუშაოები.
- 2024 წელს გაგრძელდება შესაბამისი პროექტის განხორციელება თბილისი-რუსთავის 17 კმ-იანი მონაკვეთის დასასრულებლად, სადაც 13.5 კმ-ზე მოძრაობა უკვე გახსნილია.
- გაგრძელდება და 2024 წლიდან ეტაპობრივად დასრულდება ბაღდათი-აბასთუმნის, ასევე, გომბორის 33 კმ-იანი მონაკვეთისა და ომალოს მიმართულებით გზის პროექტები.
- შესაბამისად, ჯამურად, 2024 წელს განხორციელდება არანაკლებ 400 კმ საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზის რეაბილიტაცია.
- გაგრძელდება საქართველოსა და აზერბაიჯანის რესპუბლიკას შორის ახალი, ერთობლივი საბაჟო გამშვები პუნქტის მშენებლობასთან დაკავშირებით აქტიური მუშაობა. აღნიშნული ერთობლივი საბაჟო გამშვები პუნქტი ხელს შეუწყობს ქვეყნების სატრანზიტო და ლოგისტიკური შესაძლებლობების განვითარებას და კიდევ უფრო გააძლიერებს რეგიონის სატრანსპორტო და სავაჭრო კავშირებს.

უწყვეტი, ხარისხიანი სასმელი წყლის 24-საათიანი მიწოდების რეჟიმით მოსახლეობის უზრუნველყოფა საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ამ მიზნით, 2025 წლის ბოლოსთვის, მიმდინარე პროექტების დასრულების შედეგად, უწყვეტი წყალმომარაგებით უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს ყველა ქალაქი. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად, 2024 წელს სხვადასხვა ეტაპზე მყოფი პროექტები 20 ქალაქში განხორციელდება.

განხორციელებული პროექტების შედეგად, 2024 წლის ბოლოსთვის, 365 ათასი ბენეფიციარი ისარგებლებს გაუმჯობესებული წყალმომარაგებით, საიდანაც 130 ათას ადამიანს არასდროს ჰქონია წვდომა ცენტრალიზებულ წყალმომარაგებაზე.

წყალმომარაგებით უზრუნველყოფილი იქნება არაერთი დაბა და სოფელი, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს შესაბამისი დასახლების ტურისტული პოტენციალის განვითარებას. 2024 წელს წყალმომარაგების პროექტები მიმდინარეობს 100-ზე მეტ ლოკაციაზე, მათგან 30 ლოკაციაზე სამუშაოები ამავე წელს დასრულდება, მათ შორის, ქალაქ ვალეში, ყვარელსა და მარნეულში.

ამასთან, სოფლების წყალმომარაგებით უზრუნველსაყოფად, მომდევნო წლებში გაგრძელდება მუშაობა, რათა 2030 წლის ბოლოსთვის, სხვადასხვა ტიპის გადაწყვეტებით, მთელი ქვეყნის მოსახლეობის 100%-ს ჰქონდეს წვდომა სტანდარტების შესაბამის წყალზე.

ქვეყანაში ნარჩენების მართვა განხორციელდება ევროპული სტანდარტების შესაბამისად. ამ მიზნით, გაგრძელდება არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტების მშენებლობა ქვემო ქართლის რეგიონის მუნიციპალიტეტებისთვის, ხოლო მშენებლობა დაიწყება სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონისთვის. აღნიშნული მიმართულებით გაგრძელდება მუშაობა სხვა რეგიონებშიც.

ახალი რეგიონული არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტების მართვის სისტემის ეფექტიანი უზრუნველყოფისთვის, 2024 წელს დაიწყება 2 ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურის მშენებლობა, ხოლო სათბური აირების გამოყოფის შედეგად გარემოზე ზიანის შემცირების მიზნით, დაიხურება 1 ნაგავსაყრელი. შედეგად, 2024 წელს, ჯამში, დახურული იქნება 26 ნაგავსაყრელი. ახალი რეგიონული არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტების მშენებლობის პარალელურად, გაგრძელდება ნაგავსაყრელების დახურვა.

საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან და მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების ფონდიდან სხვადასხვა პროექტებისა და სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის განსახორციელებლად, გაგრძელდება მუნიციპალიტეტების მხარდაჭერა ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიმართულებით.

პროგრამა „განახლებული რეგიონების“ ფარგლებში პირველი ეტაპით გათვალისწინებული პროექტები დასრულებულია ყველა მუნიციპალიტეტში. 2024 წელს დასრულდება პროექტის მე-2 ფაზის მიმდინარე პროექტები. ამასთან, გაგრძელდება ქალაქების და კურორტების განვითარების პროგრამის განხორციელება, სადაც პირველ ეტაპზე გათვალისწინებულია 10 მდებარეობა. პროექტი, მასშტაბიდან გამომდინარე, ეტაპებად განხორციელდება.

2024 წელს, ზემოაღნიშნული ინფრასტრუქტურის განვითარების მიზნით, 4 მილიარდ ლარამდე ინვესტირება განხორციელდება.

2.9 რეგიონული განვითარება

მომდევნო წლებში დაგეგმილია, ევროკავშირის კარგი პრაქტიკისა და შესაბამისი დაგეგმვისა და განვითარების პოლიტიკის ინსტრუმენტების გამოყენებით, ეფექტიანი რეგიონული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, რომელიც ორიენტირებული იქნება სოციალურ-ეკონომიკურ-ტერიტორიულ გათანაბრებასა (ე.წ. კოჰეზია) და ტერიტორიული განვითარების მხარდაჭერაზე.

2020 – 2022 წლების საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის (PIRDP) წარმატებული განხორციელების კვალდაკვალ, 2024 წელს მიღებულ იქნება და შესაბამისად, დაიწყება შემდგომი 2024–2026 წლების ინტეგრირებული ტერიტორიული განვითარების პროგრამის განხორციელება. პროგრამა დაეყრდნობა ტერიტორიაზე მორგებული მიდგომების დანერგვის შესაბამისი ინსტრუმენტის - ევროკავშირის კოჰეზიის (გათანაბრების) პრინციპებს. სოციალურ-ეკონომიკურ კომპონენტთან ერთად, პროგრამის განხორციელების ერთ-ერთი ამოცანა იქნება საქართველოს საჯარო

ხელისუფლების ორგანოების მიერ ახალი უნარების შექმნა და ადმინისტრაციული შესაძლებლობების გაზრდა, რათა ქვეყანაში დაიწყოს ევროკავშირის რეგიონული პოლიტიკის პრაქტიკული განხორციელება.

რეგიონული პოლიტიკის განხორციელება შესაბამისი დაგეგმვისა და განვითარების პოლიტიკის ინსტრუმენტების გამოყენებით, უზრუნველყოფს, ერთი მხრივ, ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდების ფინანსურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობას, ხოლო, მეორე მხრივ, ქვეყნისა და მისი რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, დაბალანსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და ქვეყნის მასშტაბით ცხოვრების დონის გაუმჯობესებას.

2024 წელს გაგრძელდება რეგიონული პოლიტიკის დაგეგმა-განხორციელების პროცესში ევროკავშირის კარგი პრაქტიკის გამოყენება, კერძოდ:

- ევროკავშირის პოლიტიკის განვითარების ერთ-ერთი პლატფორმის - „ჭკვიანი სპეციალიზაციის“ (Smart Specialization/S3) ეტაპობრივი დაგეგმვა და შემდგომი განხორციელება იმერეთში, როგორც საპილოტე რეგიონში;
- ევროპული ტერიტორიული ერთეულების ნომენკლატურა სტატისტიკისთვის (NUTS) კლასიფიკაციის სისტემასთან ეტაპობრივი დაახლოება.

მომდევნო წლების განმავლობაში ყურადღება დაეთმობა მაღალმთიანი დასახლებების მდგრად განვითარებას. გაგრძელდება მაღალმთიან დასახლებებში მცხოვრებთა სოციალური მხარდაჭერა და სახელმწიფო სერვისების განვითარება. დაგეგმილია მთაში ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელებისათვის საჭირო პირობების შექმნა/გაუმჯობესება და მაღალმთიანი რეგიონების საჭიროებებზე მორგებული საბაზისო ინფრასტრუქტურის მოწყობა/განვითარება.

2.10 სოფლის და სოფლის მეურნეობის განვითარება

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების პოლიტიკა მომავალ წლებში ხელს შეუწყობს დარგში არსებული პოტენციალის ეფექტიანად გამოყენებას, აგროსასურსათო სექტორში ღირებულებათა ჯაჭვის სრულყოფას, კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესებას, წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და სტანდარტების დანერგვას, სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის ეფექტიანი სისტემების განვითარებას, ირიგაციისა და დრენაჟის სისტემების გაუმჯობესებას და სასოფლო-სამეურნეო მიწის მდგრადი მართვის განვითარებას.

საქართველოში სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის ევროპული მართვის სისტემის სტანდარტების დანერგვის მიზნით, გაგრძელდება ინსტიტუციური ცვლილებები, რაც უზრუნველყოფს შედეგზე ორიენტირებული მართვის ერთიანი მიდგომის დანერგვას, სოფლის განვითარების ევროპული მმართველობის პრინციპების შესაბამისად. რეფორმის განხორციელების შედეგად, ფერმერებისთვის და აგრობიზნესში ჩართული მეწარმეებისათვის ხელმისაწვდომი გახდება მეტი მხარდაჭერის მექანიზმი,

რომელიც ორიენტირებული იქნება დივერსიფიცირებაზე, ინკლუზიურობასა და ეფექტიანობაზე.

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ერთიანი პოლიტიკის ფარგლებში, გაგრძელდება ყველა მნიშვნელოვანი მიმდინარე პროგრამა, ასევე, დაიწყება პრიორიტეტული მიმართულებების მხარდამჭერი ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ:

- ფინანსურ ინსტრუმენტებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის, ასევე, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის საწარმოო პროცესების ხელშეწყობის მიზნით, ფიზიკური და იურიდიული პირების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა.
- ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების ხელშეწყობა; გადამამუშავებელი და შენახვითი საწარმოების, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსება; ბიოწარმოების ხელშეწყობა; საზღვაო და შიდა წყლებში აკვაკულტურის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა.
- განახლებული მსხვილფეხა მეცხოველეობის განვითარების სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში თანამედროვე სტანდარტების მსხვილფეხა მესაქონლეობის მიმართულების ფერმების ჩამოყალიბებას. ინიციატივა გათვლილია როგორც მსხვილ, ასევე, საშუალო და მცირე მეურნეობებზე და დაფარავს სანაშენე, მეხორცულ და მერძეულ მიმართულებებს.
- თხილის, როგორც ერთ-ერთი ძირითადი საექსპორტო პროდუქციის წარმოების მხარდაჭერა;
- სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარებისა და ხელშეწყობის პროგრამები.
- რისკების შემცირების მიზნით, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის აგროდაზღვევის პროგრამის განხორციელება.
- ახალი პროგრამები მაღალმთიან დასახლებებში სოფლის მეურნეობისა და სამეწარმეო საქმიანობის განვითარების მიმართულებით.
- საჭიროების მიხედვით, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების რეალიზაციის ხელშეწყობა. ასევე, ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციისა და ცნობადობის ზრდის ღონისძიებები. ბაზრების დივერსიფიკაციის მიზნით, აქტიური მარკეტინგული კამპანიების განხორციელება. ქართული ღვინის წარდგენა მიზნობრივი ბაზრების მნიშვნელოვან საერთაშორისო გამოფენებზე აშშ-ში, ევროპისა და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში.

- ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხის მონიტორინგი, როველის ორგანიზებულად ჩატარება და მოსავლის დაბინავება.
- საერთაშორისო და ადგილობრივ ბაზარზე ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, ტექნიკური დახმარება, რომელიც ითვალისწინებს სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას, ბრენდირებასა და პროდუქციის საბოლოო სასაქონლო სახის მისაცემად საჭირო აღჭურვილობის თანადაფინანსებას, ასევე, ფერმერთა და მეწარმეთა ცოდნის/ინფორმირებულობის ამაღლების უზრუნველყოფას.
- ცხოველების ჯანმრთელობის დაცვის, სხვადასხვა დაავადების გავრცელებისა და ფერმერებისთვის ეკონომიკური ზარალის თავიდან აცილების მიზნით, შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის ცხოველთა უფასო ვაკცინაცია.
- სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საშუალებების ხარისხისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;
- ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის ხარისხის ამაღლებისა და მოსავლიანობის გაზრდის ხელშეწყობი ღონისძიებები, მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო მავნე ორგანიზმების წინააღმდეგ ბრძოლა.
- სურსათის უვნებლობის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფო კონტროლისა და ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერება, ასევე, კვლევის ახალი საერთაშორისო მეთოდების დანერგვა.
- ევროკავშირის საერთო აგრარული პოლიტიკით განსაზღვრული LEADER/CLLD მიდგომის შესაბამისად, შემუშავებული „თემზე დაფუძნებული ადგილობრივი მხარდაჭერის პროგრამის“ განხორციელება.
- სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების მიმართულებით საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოება ევროკავშირის სტანდარტებთან, მათ შორის, • ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების გეგმით გათვალისწინებულ ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან დაახლოება სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის მიმართულებით. მიმდინარე ინსტიტუციური რეფორმების გაგრძელება სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის დაგეგმვის, განხორციელების გაუმჯობესების, ასევე, ევროკავშირის მოთხოვნებთან თავსებადობის მიმართულებით, რაც ევროპული ტიპის „გადამხდელი სააგენტოსა“ და „მმართველი ორგანოს“ ჩამოყალიბებასა და აკრედიტაციას ემსახურება.
- საერთაშორისო-საფინანსო ინსტიტუტებთან გაფორმებული ახალი შეთანხმებების საფუძველზე, მთელი რიგი სამელიორაციო სისტემების სრული მოდერნიზაცია, რაც 50 000 ჰა-ზე მეტ ფართობზე გააუმჯობესებს წყალუზრუნველყოფას, რომლითაც

ისარგებლებს 70 000-ზე მეტი ბენეფიციარი; სულ მოზიდული თანხა ამ მიმართულებით შეადგენს 300 მლნ აშშ დოლარზე მეტს.

- საქართველოს მიწის პირველი ერთიანი ბალანსის შედგენა, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რესურსების აღრიცხვა და მონაცემთა ერთიანი ბაზის შექმნა.
- ნიადაგის ციფრული რუკების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ფართო მომხმარებლისთვის, თესლისა და სარგავი მასალის სერტიფიცირების სისტემის სრულ შესაბამისობაში მოყვანა საერთაშორისო და ევროპულ მოთხოვნებთან, კლიმატის ცვლილებისა და „მწვანე ეკონომიკის“ მოთხოვნებიდან გამომდინარე, სასოფლო-სამეურნეო და აგროსატყეო კულტურების ახალი სახეობებისა და ჯიშების კვლევა.

2.11 გარემოს დაცვა

ქვეყნის სწრაფი ეკონომიკური განვითარების პარალელურად გარემოს დაცვა, მისი მდგრადობის შენარჩუნება და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს.

ქვეყანაში გარემოს მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, საქართველოს მთავრობა განაგრძობს შემდეგ რეფორმებს:

- **გარემოსდაცვითი სტანდარტების ევროპულ მოთხოვნებთან ჰარმონიზაციის მიზნით დაგეგმილია:**
- თბილისისა და შავი ზღვის ზონისთვის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმების დამტკიცება, რომლის მიზანია ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებისთვის საჭირო ღონისძიებების განსაზღვრა და შესრულება.
  - საქართველოს მთელი ტერიტორიისთვის სხვადასხვა ტიპის ბუნებრივი საფრთხეების რუკების მომზადება.
- კლიმატის გლობალური ცვლილების ფონზე, როგორც მთელ მსოფლიოში, ასევე საქართველოში აშკარად შეიმჩნევა ამ მოვლენების სიხშირისა და ინტენსივობის ზრდის ტენდენცია. შესაბამისად, ადრეული შეტყობინების ეფექტური სისტემის არსებობა სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის უმნიშვნელოვანეს ღონისძიებას წარმოადგენს. **ქვეყნის მასშტაბით გაგრძელდება მრავლობითი საფრთხეების ადრეული შეტყობინების სისტემების გაუმჯობესება, კერძოდ:**
  - წლის ბოლოს ქვეყნის მასშტაბით იმუშავებს 245 დაკვირვების ჰიდრომეტეო სადგური, რაც გააუმჯობესებს ადრეული საფრთხილების სისტემას.

- წყალდიდობების მიმართ განსაკუთრებით მოწყვლად თემებში მოეწყობა ადრეული გაფრთხილების სისტემები.
  - დაინერგება საინფორმაციო სისტემა, რომლის მიზანია ამინდის პროგნოზის გაუმჯობესება და ადრეული შეტყობინების სისტემის დახვეწა.
  - გეოლოგიური პროცესების მონიტორინგის გაუმჯობესების მიზნით, 11 მეწყრულ ლოკაციაზე განხორციელდება თანამედროვე მონიტორინგის სისტემების მონტაჟი.
  - მყინვარულ ხეობებში შეფასდება არსებული საფრთხეები,, შესაბამისად, მომზადდება შესაბამისი რეკომენდაციები და გადაწყვეტილებები.
- **გაგრძელდება ატმოსფერული ჰაერისა და წყლის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემების გაფართოება.**
- ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის უწყვეტი მონიტორინგი განხორციელდება საქართველოს 8 ქალაქში 15 ავტომატური სადგურის საშუალებით, ხოლო 30 დასახლებულ პუნქტში - ინდიკატორული გაზომვების საშუალებით. გაგრძელდება საქართველოს 4 ქალაქში ავტოსატრანსპორტო საშუალებების გამონაბოლქვის გზებზე კონტროლი.
- **გაიზრდება გარემოსდაცვითი შეფასების პროცედურების ეფექტიანობა და ევროკავშირის კანონმდებლობის შესაბამისად განხორციელდება სამრეწველო ემისიების რეგულირება, კერძოდ:**
- ევროკავშირის ექსპერტების მიერ შემუშავებული რეკომენდაციების შესაბამისად, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურების ეფექტიანობის გაზრდისა და დახვეწის მიზნით, მომზადდება „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში“ ცვლილების პროექტი და საქართველოს პარლამენტს წარედგინება.
  - განხორციელდება „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ დირექტივის სრული ჰარმონიზება და ინტეგრირებული სანებართვო სისტემის ამოქმედებისთვის მომზადება.
- **გაგრძელდება მერქნულ რესურსზე მოსახლეობის მოთხოვნის დაკმაყოფილება; განვითარდება ტყის მრავალმიზნობრივი სარგებლობის პრაქტიკა, რაც შექმნის დამატებით ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ და სოციალურ სარგებელს. მნიშვნელოვნად გაიზრდება ტყის აღდგენის მასშტაბები.**
- **დაარსდება ახალი დაცული ტერიტორიები და გაფართოვდება ზოგიერთი არსებული. შეიქმნება გურიის ეროვნული პარკი, ასევე განხორციელდება რაჭის, სამეგრელოსა და ზემო სვანეთის დაცული ტერიტორიების დასაარსებლად**

საბაზისო კვლევები და მომზადდება შესაბამისი კანონპროექტები. **დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარებისთვის შეიქმნება ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა** სულ მცირე 10 ლოკაციაზე.

- **გაგრძელდება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული ღონისძიებები.** სასკოლო და უმაღლესი განათლების სისტემაში ინტეგრირდება გარემოსდაცვითი განათლების საკითხები.
- **მწვანე და ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების ხელშეწყობის მიზნით,** გაგრძელდება ქვეყნის მასშტაბით სპეციფიკური ნარჩენების შეგროვების სეპარირებული სისტემის დანერგვა და გაფართოვდება სპეციფიკური ნარჩენების ჩამონათვალი, რომელიც დაექვემდებარება სეპარირებულ შეგროვებას.

3. სოციალური პოლიტიკა და ადამიანური კაპიტალის განვითარება

3.1. ჯანმრთელობის დაცვა

საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება და შესაბამისად, ხარისხიან სერვისებზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ქვეყნის უმთავრესი პრიორიტეტია. მოქალაქეზე ორიენტირებული და სოციალური სამართლიანობის პრინციპზე დაფუძნებული ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის შენარჩუნება და შემდგომი გაძლიერება მთავრობის სამოქმედო გეგმის ერთი-ერთი მთავარი მიმართულება იქნება.

საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით კვლავ უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს მოქალაქეებისთვის **სამედიცინო მომსახურებით უნივერსალური მოცვა**. ეტაპობრივად გაიზრდება ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების დაფინანსება სერვისების სპექტრის გაზრდის მიზნით - დაავადებების ადრეული დიაგნოსტიკიდან რეაბილიტაციის ჩათვლით. გაგრძელდება მიზნობრივი ჯგუფების (სოციალურად დაუცველთა, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვ.) ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო და სხვა სასიცოცხლო მნიშვნელობის მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

ონკოლოგიური დაავადებების მართვა და ეფექტიანი მკურნალობა სახელმწიფოსთვის კვლავ ერთ-ერთ პრიორიტეტად რჩება. გაგრძელდება ონკოლოგიური დიაგნოზის მქონე ბავშვების საზღვარგარეთ მკურნალობის პროგრამა. ამავდროულად, უცხოეთის წამყვან კლინიკებთან ქართველი ექიმების თანამშრომლობის ხელშეწყობით, ქვეყანაში, ონკოლოგიური დაავადებების მართვის უახლესი მეთოდები დაინერგება.

გაგრძელდება სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული **პრიორიტეტული სტაციონარული დაწესებულებების და სოფლად ამბულატორიების მშენებლობა, რეაბილიტაცია და აღჭურვა**. უზრუნველყოფილი იქნება სასწრაფო-გადაუდებელი დახმარების სამსახურის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის და ავტოპარკის განახლება. გაგრძელდება პარამედიკოსების მომზადება და სისტემაში ინტეგრაცია.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა პირველადი ჯანდაცვის სისტემის გაძლიერებას. გაგრძელდება სოფლის ამბულატორიებში ტელემედიცინის დანერგვის ღონისძიებები, რაც მოსახლეობისთვის მარტივად ხელმისაწვდომს გახდის ფართო სპექტრის სამედიცინო მომსახურებას. გაძლიერდება ავადობისა და სიკვდილიანობის ყველაზე მძიმე ტვირთის მქონე დაავადებათა პრევენცია და პრიორიტეტული გახდება დაავადებების ადრეული დიაგნოსტიკა, მათი გართულების თავიდან ასაცილებლად.

განხორციელდება საქართველოს **ფსიქიკური ჯანმრთელობის** ეროვნული სტრატეგიის ამოცანები. ფსიქიკური ჯანმრთელობის მქონე მოქალაქეების უფლებრივი და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, გაგრძელდება საოჯახო ტიპის სახლების და ახალ სტანდარტებზე დაფუძნებული ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცენტრების ჩამოყალიბება.

ჯანდაცვის სექტორის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, გაგრძელდება სამედიცინო სერვისების ანაზღაურებისათვის დიაგნოზთან შეჭიდული ჯგუფების სისტემის (DRG) დანერგვა. პაციენტის უსაფრთხოებისა და საუკეთესო კლინიკური გამოსავლების მისაღებად, ქვეყანაში დაინერგება საერთაშორისო პრაქტიკის სტანდარტები.

გაგრძელდება საერთაშორისო აკრედიტაციის მექანიზმის დანერგვა, სახელმწიფო პროგრამების მიმწოდებელი სამედიცინო დაწესებულებებისთვის. დარგობრივ ასოციაციებთან თანამშრომლობით, განახლდება ექიმების და ექთნების დიპლომის შემდგომი მზადების და უწყვეტი პროფესიული განვითარების სისტემა. მაღალი ხარისხის მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფისთვის, განხორციელდება **ფარმაცევტული სფეროს მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის ჰარმონიზაცია** ევროკავშირის კანონმდებლობასთან, გაფართოვდება რეგულაციული ფასების სისტემა და ინოვაციური წამლების შესყიდვის მექანიზმები. გაძლიერდება წამლის ხარისხის კონტროლის ეროვნული ლაბორატორია. გაგრძელდება მედიკამენტების რაციონალური მოხმარების მონიტორინგი.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში, აივ/შიდსის, ტუბერკულოზის, B და C ჰეპატიტისა და სხვა ინფექციური დაავადებების პრევენციისა და ელიმინაციის მიზნით, გაძლიერდება ეპიდემიოლოგიის სამსახურები. ასევე, გაფართოვდება რეგიონული და საერთაშორისო თანამშრომლობა. ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკების იდენტიფიცირების და დროული რეაგირების მექანიზმების გაუმჯობესების მიზნით, შემუშავდება ჯანმრთელობის უსაფრთხოების ეროვნული მულტისექტორული სამოქმედო გეგმა.

3.2. სოციალური დაცვა

მოსახლეობის სოციალური დაცვის მდგრადი სისტემის განვითარება ქვეყნის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. მთავრობა გააგრძელებს მიზნობრივი ჯგუფების, მათ შორის ხანდაზმულების, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების, ბავშვების სოციალური დაცვის პროგრამებით უზრუნველყოფას, სამართლიანი, გამჭვირვალე და ეფექტიანი სოციალური დაცვის სისტემით სიღარიბესთან დაკავშირებული რისკების შემცირების ხელშეწყობას.

კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად, ქვეყანაში, უწყვეტად გაგრძელდება საპენსიო ასაკის პირთა პენსიით უზრუნველყოფა, რაც ითვალისწინებს სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციას ეკონომიკურ პარამეტრებზე დაყრდნობით და უზრუნველყოფს, დაბალი გადასახადების პირობებში, საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის სოციალური გარანტიების შექმნას. ამავე პრინციპების გათვალისწინებით, გაგრძელდება სოციალური პაკეტის ინდექსაცია, რაც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის სოციალური პაკეტის ყოველწლიურ გარანტირებულ ზრდას გულისხმობს. გაუმჯობესდება სპეციფიკური კატეგორიების პირთა სახელმწიფო კომპენსაციით უზრუნველყოფის პირობები. ბავშვთა სიღარიბის შემცირება/პრევენციის მიზნით, გაგრძელდება

სოციალურად დაუცველ ოჯახებში მცხოვრები ბავშვების ყოველთვიური სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფა.

რეგიონალურ დონეზე, დაინერგება სოციალური მომსახურების მიწოდების „ერთი ფანჯრის პრინციპი“, რაც გულისხმობს ჯანმრთელობის დაცვის, ბავშვზე ზრუნვის, სოციალურ და დევნილთა საკითხებზე მოქალაქეთა ერთ სივრცეში, სწრაფ და ხარისხიან მომსახურებას.

შემუშავდება და განხორციელდება შრომისუნარიანი პირთა დასაქმების წახალისებისა და ხელშეწყობის ეფექტიანი მექანიზმები.

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა და ბავშვთა ოჯახურ გარემოში განთავსების უზრუნველსაყოფის მიზნით, გაგრძელდება დიდი ზომის პანსიონატების დეინსტიტუციონალიზაციის პროცესი.

შშმ პირთა უფლებების სრული რეალიზებისათვის, უპირატესი ამოცანაა შესაძლებლობის შეზღუდვის სტატუსის მინიჭების სამედიცინო მოდელის ცვლილება და ბიოფსიქოსოციალური მოდელის დანერგვა. ამ მიმართულებით, მთავრობა აქტიურად გააგრძელებს მუშაობას.

შშმ პირთა დამოუკიდებელი ცხოვრების და საზოგადოებაში ინტეგრირების ხელშეწყობისათვის, გაიზრდება სოციალური სერვისების გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა და ხარისხი. აღნიშნული არსებითად მნიშვნელოვანია დეინსტიტუციონალიზაციისა და ინსტიტუციონალიზაციის პრევენციისთვის.

ხელი შეეწყობა მეურვეობა-მზრუნველობის ორგანოსა და მუნიციპალიტეტებს შორის ეფექტურ კომუნიკაციას, კოორდინაციისა და დეცენტრალიზაციის პროცესს.

გაიზრდება ძალისხმევა ძალადობის ყველა ფორმისგან ბავშვების დასაცავად, „სოციალური მუშაობის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „ბავშვის უფლებათა კოდექსით“ გათვალისწინებული ნორმების იმპლემენტაციისთვის.

გაგრძელდება საცხოვრისის საკითხზე მუშაობა. გეგმის მიხედვით, 2024 წლიდან, 1000 სიცოცხლურად დაუცველი, მრავალშვილიანი (3 და მეტი) უსახლკარო ოჯახი უზრუნველყოფილი იქნება საცხოვრებლით. აღნიშნული მიმართულებით განხორციელდება, ასევე, საკანონდებლო ინიციატივები.

გაგრძელდება დევნილთა საცხოვრებელი ფართობებით უზრუნველყოფის ეფექტიანი პოლიტიკა. 2023-2025 წლებში 13 000 დევნილი ოჯახისა და 1200 ეკომიგრანტი ოჯახის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების პროგრამა შეუფერხებლად გაგრძელდება.

3.3 განათლება

სახელმწიფოს მდგრადი განვითარებისთვის უმნიშვნელოვანესია ხარისხიანი განათლებისა და მეცნიერების სისტემა, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს საერთაშორისო ასპარეზზე საქართველოს როლისა და მნიშვნელობის გაძლიერება, ასევე შესაბამის სფეროებში საქართველოს მოქალაქეთა გლობალური კონკურენტუნარიანობა.

განათლებაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და მისი ხარისხის ზრდა საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტია. შესაბამისად, გაგრძელდება განათლების სისტემის ბიუჯეტის ზრდის პროცესი.

განათლების რეფორმა მოითხოვს სისტემურ და თანმიმდევრულ მიდგომას, რაც გულისხმობს ადრეული და სკოლამდელი აღზრდიდან, უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების მიმართულებების ჩათვლით, ერთიანი სტრატეგიის არსებობას, რათა რეფორმის შედეგი იყოს მაქსიმალურად ეფექტიანი და ხელშესახები.

2024 წლიდან ახალგაზრდული პოლიტიკა განათლების სფეროს სისტემური ნაწილი გახდა, რაც უზრუნველყოფს ახალგაზრდების საჭიროებებისა და მათ ინტერესებზე მორგებული მრავალფეროვანი პროგრამების, პროექტებისა და აქტივობების განხორციელებას საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად.

გაგრძელდება ინტენსიური მუშაობა ევროკავშირთან სექტორული ინტეგრაციის მიზნით, განათლების, მეცნიერების, კვლევისა და ახალგაზრდობის მიმართულებებით.

ადრეული და სკოლამდელი განათლება

სკოლამდელი განათლების მიმართულებით, შენარჩუნებული იქნება მნიშვნელოვანი მონაპოვარი და საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, საჯარო დაწესებულებებში ადრეული და სკოლამდელი განათლება კვლავაც იქნება უფასო. განხორციელდება ღონისძიებები სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებზე მორგებული განათლების მომსახურების უზრუნველსაყოფად.

ხარისხიან სკოლამდელ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, გაგრძელდება დივერსიფიცირებული სკოლამდელი განათლების მოდელებზე მუშაობა, რაც გულისხმობს საჭიროებებზე მორგებული მომსახურების განვითარებას როგორც ურბანული დასახლებების მრავალრიცხოვანი ჯგუფების განტვირთვის, ისე, მაღალმთიანი რეგიონების მცირეკომლიანი და ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული მუნიციპალიტეტებისთვის.

გაგრძელდება შესაბამისი ღონისძიებები სკოლამდელ დაწესებულებებში დასაქმებულთა შრომის ანაზღაურების გაზრდისა და მათი კვალიფიკაციის ამაღლების მიმართულებით. ასევე, ხელი შეეწყობა სკოლამდელ დაწესებულებებში ახალგაზრდა კვალიფიციური კადრების მოზიდვას. მხარდაჭერილი იქნება და სახელმწიფოს მიერ სრულად დაფინანსდება სკოლამდელი განათლების უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამები.

გაგრძელდება ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მიმართულებით მიმდინარე რეფორმა, რაც გულისხმობს ქვეყნის მასშტაბით მოქმედი საჯარო და კერძო ბაღების თვითშეფასებასა და ეტაპობრივ ავტორიზაციას. თვითშეფასების მხარდაჭერის პროცესი უფასოდ და თანაბრად უზრუნველყოფილი იქნება როგორც საჯარო, ასევე კერძო საბავშვო ბაღებისთვის.

შეიქმნება ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების მონაცემების ამსახველი ელექტრონული სისტემა. ხარისხის უზრუნველყოფის მიზნით დაიწყება ბაღების ავტორიზაციის პროცესი.

ეთნიკური უმცირესობების გაძლიერებისა და მათთვის ხარისხიანი განათლების მიწოდების უზრუნველყოფის მიზნით, არაქართულენოვანი მოსახლეობით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში ყველა საბავშვო ბაღში დაინერგება სახელმწიფო ენის სწავლება ბილინგვური მოდელით. პარალელურად აქტიურად გაგრძელდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის ხარისხიანი საგანმანათლებლო რესურსების შემუშავება/განვითარება. ეთნიკური უმცირესობების საჭიროებებზე მორგებული სკოლამდელი განათლება ხელს შეუწყობს სასკოლო მზაობის გაუმჯობესებას, ხარისხიან საგანმანათლებლო პროცესს ზოგადი განათლების საფეხურზე.

გაგრძელდება ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები, კერძოდ, ქვეყნის მასშტაბით, სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში დაწყებული საბავშვო ბაღების მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროგრამა, რომელიც ჯამში 885 საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია-მშენებლობას გულისხმობს. პროგრამის ფარგლებში, გამოიყოფა მილიარდ 300 მილიონი ლარი და ბაღები საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით მოეწყობა. პროგრამის ფარგლებში, პირველ ეტაპზე, 2024 წელს გაგრძელდება 245 საბავშვო ბაღთან დაკავშირებული აქტივობები.

ზოგადი განათლება

მთავრობის პრიორიტეტია კვლევასა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებით ზოგადი განათლების ხარისხის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება, სისტემის განვითარება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და ახალგაზრდა და გამოცდილი პროფესიონალების მოზიდვა. ამ მიზნით, მომდევნო წლების განმავლობაში:

- მნიშვნელოვნად გაფართოვდება სისტემის დეცენტრალიზაცია, გაიზრდება სკოლების ავტონომიურობის ხარისხი, რესურსცენტრების როლი და შეიქმნება სკოლების მხარდამჭერი ძლიერი სისტემური მექანიზმები.
- უპრეცედენტოდ გაიზარდა და მომავალშიც გაიზრდება ზოგადი განათლების საბიუჯეტო დაფინანსება; სამართლიანობის პრინციპების გათვალისწინებით, შეიცვლება მასწავლებლების სახელფასო პოლიტიკა და მნიშვნელოვნად გაიზრდება მასწავლებელთა და სკოლის ადმინისტრაციული პერსონალის შრომის ანაზღაურება.
- განახლდება მასწავლებლის პროფესიის რეგულირების წესი, განხორციელდება მასწავლებელთა უწყვეტი პროფესიული განვითარების ღონისძიებები, მათი პროფესიული საჭიროებების შესაბამისად.
- შემუშავდება და დაინერგება სკოლების მართვისა და დაფინანსების დიფერენცირებული მოდელები.

- ზოგადი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის განახლებული სტანდარტებისა და პროცედურების მიხედვით გაგრძელება საჯარო სკოლების ავტორიზაცია.
- გაგრძელება ახალი, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი, მაღალ სტანდარტებზე ორიენტირებული ეროვნული სასწავლო გეგმისა და შესაბამისი სასწავლო რესურსების შექმნა და განვითარება, შემუშავდება საშუალო საფეხურის ახალი კონცეფცია; დაინერგება ფართომასშტაბიანი სასკოლო შეფასების სისტემა; გაგრძელება ელექტრონული რესურსების განვითარება.
- გაგრძელება სახელმძღვანელოების განახლებისა და ახალი სახელმძღვანელოების შექმნის პროცესი.
- დაიწყება აკადემიური შედეგების სადიაგნოსტიკო შეფასებები, რაც გულისხმობს სკოლის ანგარიშვალდებულებას ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ სწავლის შედეგებთან მიმართებით.
- დაიწყება სკოლის საშუალო საფეხურიდან უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ტრანზიციის ახალ მოდელზე მუშაობა.
- მთელი საქართველოს მასშტაბით გაგრძელება ინკლუზიური განათლების კომპონენტების დანერგვა სსსმ/შშმ პირებისთვის განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და მათზე მორგებული სასწავლო პროცესის წარმართვისათვის.
- საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურში შეიქმნება ინკლუზიური განათლების მხარდაჭერი მომსახურების მაკოორდინირებელი სტრუქტურული ერთეული. განხორციელდება ინკლუზიური განათლების მულტიდისციპლინური გუნდის ტრანსფორმაცია ფსიქო-საგანმანათლებლო საჭიროების შეფასებისა და კონსულტირების გუნდად.
- ეთნიკური უმცირესობების მხარდაჭერის მიზნით, ყველა არაქართულენოვან საჯარო სკოლაში დაინერგება ბილინგვური განათლება, გაძლიერდება როგორც მათი მშობლიური ენის, ასევე სახელმწიფო ენის სწავლა-სწავლება.
- დაიხვეწება განათლების მიღმა დარჩენილი პირების იდენტიფიცირების არსებული მექანიზმები და მათი სასწავლო პროცესში ინტეგრაციის მიზნით განახლდება ალტერნატიული კურიკულუმები ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმის შესაბამისად.
- უცხოეთში მცხოვრები ქართული დიასპორის წარმომადგენლებისთვის გაგრძელება ქართული ენის დისტანციური სწავლების მრავალფეროვანი კურსების შეთავაზება.
- სკოლაში უსაფრთხოებისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მიზნით, გაუმჯობესდება პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვისა და განხორციელების, ასევე ფსიქო-სოციალური მომსახურების მიღების მოქნილი და შედეგებზე

ორიენტირებული მექანიზმები, გაიზრდება მანდატურის სამსახურის მომსახურებით მოსარგებლე საჯარო სკოლების რაოდენობა. განხორციელდება სკოლებში აღდგენითი ურთიერთობების მიდგომების დანერგვა „პროცესზე ორიენტირებული უსაფრთხო სკოლის“ მოდელის განვითარებისათვის, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას სასკოლო მედიაცია წარმოადგენს. განხორციელდება მანდატურების, ფსიქოლოგებისა და სოციალური მუშაკების, ასევე უსაფრთხოების დაცვაზე უფლებამოსილი პირების გადამზადების პროგრამები.

- კიბერუსაფრთხოების სფეროში გაგრძელდება ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები, როგორც ფორმალურ, ასევე არაფორმალურ განათლებაში უსაფრთხო სასწავლო გარემოს უზრუნველსაყოფად.
- სკოლებში თანაბრად ხელმისაწვდომი სასწავლო გარემოს შექმნის მიზნით, მთავრობის უმთავრესი პრიორიტეტი იქნება მთელი ქვეყნის მასშტაბით თანამედროვე საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფა. ამ მიზნით, უკვე დაწყებულია სკოლების მასშტაბური მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროექტი. ამჟამად მიმდინარეობს 250 საჯარო სკოლის მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროცესი.
- გაგრძელდება ევროკომისიისა და საქართველოს მთავრობის ერთობლივი პროექტი - „საქართველოში აღმოსავლეთ პარტნიორობის ევროპული სკოლა“. სკოლა ოფიციალურად 2024 წლის შემოდგომაზე გაიხსნება.
- საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკისა და ადგილობრივი საჭიროებების გათვალისწინებით, მუშაობა გაგრძელდება სასკოლო კვების პროგრამის კონცეფციაზე.

პროფესიული განათლება

საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტად დარჩება პროფესიული განათლების განვითარება, როგორც შრომის ბაზარზე მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის არსებული დისბალანსის აღმოფხვრის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი. მნიშვნელოვანია პროფესიული განათლება იყოს ყველასთვის ხელმისაწვდომი და პასუხობდეს შრომის ბაზრის საჭიროებებს როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო დონეზე. ამ მიზნით:

- გაგრძელდება 4 ახალი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებისა და 2 სასწავლო სახელოსნოს მშენებლობა, მათგან 2 პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებისა და 2 სასწავლო სახელოსნოს სამშენებლო სამუშაოები 2024 წლის ბოლომდე დასრულდება.
- მშენებლობისა და ლოგისტიკის, ასევე ტურიზმისა და ღვინის სექტორების მიმართულებით განვითარდება დარგობრივი დახელოვნების („ექსელენს“) ცენტრები.

- პროფესიული განათლების მიწოდებაში ჩაერთვებიან საჯარო სკოლები და პროფესიული განათლება მეტად ხელმისაწვდომი გახდება საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისათვის.
- გაიზრდება სამუშაოზე დაფუძნებული და ბაზარზე მოთხოვნი პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების პროგრამების რაოდენობა, რის საფუძველზეც გაიზრდება პროფესიული განათლების კურსდამთავრებულთა დასაქმების მაჩვენებელი; ასევე, გაიზრდება ინტეგრირებული პროგრამების მასშტაბები.
- მნიშვნელოვნად გაიზარდა და მომავალშიც ეტაპობრივად გაიზრდება პროფესიული განათლების საბიუჯეტო დაფინანსება და ამოქმედდება პროფესიული განათლების დაფინანსების შედეგებზე დაფუძნებული მოდელი.
- კერძო სექტორის ჩართულობით დაინერგება საგანმანათლებლო დაწესებულებების თანამონაწილეობითი მართვის მოდელები და ამ ფორმით უნარების ეკოსისტემასა და პროფესიული განათლების მიწოდებაში ჩაერთვება კერძო სექტორი.
- დარგობრივი გაერთიანებებისა და კერძო სექტორის ჩართულობით გადაიხედება პროფესიული სტანდარტები და 2025 წლის ბოლომდე შემუშავდება/განახლდება ყველა პროფესიული სტანდარტი ახალი მეთოდოლოგიის შესაბამისად. შრომის ბაზრის საჭიროებების დაკმაყოფილების მიზნით დაინერგება კერძო სექტორის მონაწილეობით შემუშავებული ახალი კვალიფიკაციები.
- დამტკიცდება პროფესიული განათლების მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი და მომზადების, პროფესიაში შესვლისა და უწყვეტი პროფესიული განვითარების ახალი მოდელი, ასევე ამოქმედდება პროფესიული განათლების მასწავლებლის შრომის ანაზღაურების ახალი მოდელი. საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად მომზადდებიან პროფესიული განათლების მასწავლებლები.
- კოლეჯების მართვის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, ამალდება კოლეჯების დირექტორთა კვალიფიკაცია. გადაიხედება დაწესებულებების სტრუქტურა პროფესიული განათლების სისტემის პრიორიტეტების შესაბამისად.
- პროფესიული განათლების სისტემის ინტერნაციონალიზაციის მიზნით, ამოქმედდება საერთაშორისო სერტიფიცირების შესაძლებლობები საერთაშორისო გაცვლითი პროგრამების განსახორციელებლად.
- პროფესიული განათლების მართვის პროცესის ხელშესაწყობად დაინერგება სხვადასხვა ელექტრონული სისტემა, რაც პროცესებს გახდის უფრო მეტად მოქნილსა და ავტომატიზებულს.

უმაღლესი განათლება

უმაღლესი განათლების სისტემის განვითარების მიზნით, დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

- მნიშვნელოვნად გაიზარდა და მომავალშიც ეტაპობრივად გაიზრდება უმაღლესი განათლების საბიუჯეტო დაფინანსება.
- გაგრძელდება უმაღლესი განათლების სისტემის დაფინანსების ახალ მოდელზე მუშაობა, რომელიც ხელს შეუწყობს საგანმანათლებლო დაწესებულებების მდგრად განვითარებასა და სასწავლო პროცესის სწავლის შედეგებზე ორიენტირებას.
- საქართველოში მოქმედი უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის მექანიზმები სრულ შესაბამისობაში იქნება უმაღლესი განათლების ევროპული სივრცის (ENQA) ხარისხის უზრუნველყოფის სტანდარტებსა და სახელმძღვანელო პრინციპებთან.
- შემუშავდება სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობისა და სადოქტორო პროგრამების შეფასების ერთიანი კონცეფცია.
- ხელი შეეწყობა უმაღლესი განათლების ინტერნაციონალიზაციის პროცესს, მათ შორის, უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების საერთაშორისო აკრედიტაციის მოპოვებასა და უცხოეთის უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობით ერთობლივი და ორმაგი ხარისხის უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავებასა და განხორციელებას.
- გაიზრდება უცხოეთში განათლების მისაღებად სასტიპენდიო პროგრამების ბენეფიციართა რაოდენობა.
- ქვეყანაში მასწავლებლის რესურსის გაძლიერების მიზნით, გაგრძელდება მასწავლებლის მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამებზე ჩარიცხულ პირთა დაფინანსება, ამოქმედდება სპეციალური მასწავლებლის მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამები.
- ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, გაგრძელდება ოკუპირებულ ტერიტორიებზე და გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრებ პირთა სწავლის ხელშეწყობის პროგრამები.
- განხორციელდება სპეციალური პროგრამები ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთათვის. გაგრძელდება მსჯავრდებულის მიერ ბაკალავრიატისა და მაგისტრატურის საგანმანათლებლო პროგრამაზე განათლების მიღების ხელშემწყობი ღონისძიებები.
- შემუშავდება დისტანციური განათლების მარეგულირებელი საკანონმდებლო ჩარჩო.

- გაგრძელება მუშაობა საქართველოს Erasmus+ პროგრამის ასოცირებული წევრობისთვის მოსამზადებლად.
- გაგრძელება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსება ინფრასტრუქტურისა და სასწავლო გარემოს გასაუმჯობესებლად.

3.4 მეცნიერება

ყოველწლიურად, ეტაპობრივად გაიზრდება მეცნიერების სახელმწიფო დაფინანსება, მეცნიერ-თანამშრომელთა შრომის ანაზღაურება და დაინერგება შედეგებზე დაფუძნებული დაფინანსების მოდელი.

დაწყებულია საინჟინრო, საბუნებისმეტყველო და ტექნოლოგიური (STEM), ასევე ჰუმანიტარული და ქართველოლოგიური სამეცნიერო საგრანტო კონკურსების დაფინანსების ზრდის პროცესი, ფართოვდება ფუნდამენტური კვლევების მასშტაბი.

გამლიერდება საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართველი და უცხოელი აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალის ქართულ სამეცნიერო სივრცესთან თანამშრომლობის მხარდაჭერა.

გამლიერდება გამოყენებითი სამეცნიერო კვლევების კომერციალიზაციის პროცესი.

გაგრძელება რეფორმის განხორციელება, რომელიც ითვალისწინებს უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების სრულ ფუნქციურ ინტეგრაციას, მეცნიერების მართვის სისტემის დახვეწას, კვლევების დაფინანსების მოდელის სრულყოფას, სამეცნიერო კვლევითი ერთეულების რანჟირებას. სახელმწიფო განსაზღვრავს სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებებისთვის სავალდებულო მინიმალურ სტანდარტებს და იზრუნებს საქართველოში მოქმედი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუციების საქმიანობის ხარისხის გაუმჯობესებაზე.

ხელი შეეწყობა საერთაშორისო ჩარჩო პროგრამებსა და სამეცნიერო პროექტებში სამეცნიერო ინსტიტუციებისა და კვლევითი ჯგუფების აქტიურ ჩართულობას, ასევე ორმხრივი და მრავალმხრივი სამეცნიერო-კვლევითი და ტექნოლოგიური პროექტების განხორციელებას.

გამლიერდება მხარდამჭერი ღონისძიებები ქართველი მკვლევრების ჩართულობის უზრუნველყოფად ევროკომისიის კვლევისა და ინოვაციის პროგრამის „Horizon Europe“-ის საგრანტო კონკურსებში.

გაგრძელება სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განახლების პროცესი საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით.

3.5 ახალგაზრდული პოლიტიკა

სახელმწიფოს ახალგაზრდული სტრატეგიის განხორციელებისას, მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა ახალგაზრდების აქტიურ ჩართულობას მათთვის მნიშვნელოვან

საკითხებთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში. მათ შორის, ახალგაზრდული პოლიტიკისა და პროგრამების შემუშავების, იმპლემენტაციის, მონიტორინგისა და შეფასების მიმართულებით.

ახალგაზრდებისთვის ხელმისაწვდომი გახდება საკვანძო კომპეტენციების განვითარების ხელშემწყობი ხარისხიანი არაფორმალური განათლებისა და ახალგაზრდული საქმიანობის პროგრამები, სტუდენტური ფესტივალები, საბანაკე, მოხალისეობრივი, საინფორმაციო და საკონსულტაციო სერვისები, საგრანტო პროექტები. გაფართოვდება საერთაშორისო თანამშრომლობა ახალგაზრდული პოლიტიკისა და ახალგაზრდული საქმიანობის მიმართულებით.

3.6 კულტურა

ქვეყნის მდგრადი განვითარების კონტექსტში უმნიშვნელოვანესია კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნების, საზოგადოების კულტურაზე ხელმისაწვდომობის, შემოქმედებითი ინდუსტრიების გაძლიერებისა და ხელოვანის შემოქმედებითი პოტენციალის თვითრეალიზების უზრუნველყოფა.

დაიხვეწება კულტურის სფეროს მარეგულირებელი, მათ შორის, კულტურული მემკვიდრეობის (მატერიალური, არამატერიალური, ბუნებრივი მემკვიდრეობა) სფეროში არსებული **კანონმდებლობა**.

კულტურის სფეროს მართვის მოდერნიზაციისა და გაუმჯობესების მიზნით, განხორციელდება **ახალი კადრების მოზიდვა და რესურსების მოზილიზება**. პრიორიტეტული მიმართულებების სარეალიზაციოდ, დაინერგება ახალი ინიციატივები, ეტაპობრივად მოწესრიგდება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და ინფრასტრუქტურა.

კულტურული მემკვიდრეობის კვლევისა და რეაბილიტაციის მიმართულებით დაინერგება **თანამედროვე ტექნოლოგიები** (სკანირება, 3D მოდელების შექმნა). კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და ობიექტების დაცვის მიზნით განხორციელდება მათი გამოვლენა, შესწავლა, კვლევა, ინვენტარიზაცია და გაგრძელება კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების კონსერვაცია/რეაბილიტაცია.

კულტურის რესურსი აქტიურად იქნება გამოყენებული ტურიზმისა და შემოქმედებითი მეწარმეობის განვითარებისთვის. საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილების ადგილობრივ პრაქტიკაში გამოყენების მიზნით, განხორციელდება ახალი გამოწვევების შესაბამისი მიზნობრივი პროექტები.

აქტიურად გაგრძელდება კულტურის თანამედროვე ინფრასტრუქტურის მოწყობის, ახალი ტექნოლოგიების გამოყენებისა და კულტურის სექტორის **ციფრულ სამყაროში ინტეგრირების** ხელშემწყობი ღონისძიებები, რაც კულტურის სექტორის ორგანიზაციებისა და ხელოვანებისათვის დასაქმებისა და შემოქმედებითი თვითრეალიზების დამატებით შესაძლებლობებს შექმნის.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა **სახელოვნებო განათლების** მიმართულებით სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებებში აკადემიური და სამეცნიერო

ადამიანური რესურსის გაძლიერებაზე ორიენტირებული პროგრამების შემუშავებას, თანამედროვე ხელოვნების სფეროში ინოვაციური მეთოდებისა და ტექნოლოგიების გამოყენების მხარდაჭერას, ახალგაზრდა ხელოვნების ინიციატივების ხელშეწყობას.

გაგრძელდება **ევროპასთან ინტეგრაციის** პროცესი; განხორციელდება საქართველოსა და მისი კულტურის შესახებ საერთაშორისო საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობი ღონისძიებები, გაიზრდება საერთაშორისო პროგრამებსა და ღონისძიებებში მონაწილეობის მაჩვენებელი. ხელი შეეწყობა ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობების გაღრმავებას, რეგიონების სახელოვნებო ინსტიტუტების, კოლექტივების ქვეყნის ერთიან კულტურულ სივრცეში ჩართულობასა და საერთაშორისო ასპარეზზე მათ წარმოჩენას.

გაიზრდება **კულტურის ხელმისაწვდომობა** ფართო საზოგადოებისათვის, განსაკუთრებით, რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობისათვის, ეთნიკური უმცირესობების, ქალებისა და შშმ პირებისათვის; ხელი შეეწყობა ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებასა და შშმ პირთა შემოქმედებითი უნარების განვითარებას.

3.7 სპორტი

მნიშვნელოვნად გაიზარდა და მომავალშიც ეტაპობრივად გაიზრდება სახელმწიფოს მხრიდან მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის **დაფინანსება**.

პროფესიული სპორტის განვითარების მიზნით, გაგრძელდება ქვეყნის ნაკრები გუნდების მზადება და მონაწილეობა საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში, სასწავლო-საწვრთნელი შეკრებების მოწყობა, საქართველოს ჩემპიონატებისა და პირველობების ჩატარება, სპორტის სახეობების პოპულარიზაცია და სპორტის ეროვნული სახეობების განვითარების ხელშეწყობა.

გაგრძელდება სპორტის სხვადასხვა სახეობაში **საერთაშორისო ჩემპიონატების/ტურნირების საქართველოში მასპინძლობის** აქტიური მხარდაჭერა: საქართველო უმასპინძლებს ისეთ მნიშვნელოვან საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებს, როგორებიცაა: 2024 წელს - კადეტთა, იუნიორთა და 21 წლამდეელთა ევროპის ჩემპიონატი კარატეში; ჭადრაკში ქალთა შორის მსოფლიო ჩემპიონატი - გრან-პრის ეტაპი; 2025 წელს - ევროპის ახალგაზრდული ზამთრის ოლიმპიური ფესტივალი - „ბაკურიანი 2025“; ფარიკაობის მსოფლიოს ჩემპიონატი; ქალთა შორის მსოფლიო თასი ჭადრაკში.

გაგრძელდება დამსახურებული სპორტის მუშაკებისა და ვეტერანი სპორტსმენების, მაღალმთიან დასახლებებში სპორტის სფეროში დასაქმებული მწვრთნელების **სოციალური მხარდაჭერის** პროგრამების, ასევე ოლიმპიური ჩემპიონების, პერსპექტიული და საერთაშორისო ასპარეზზე გამარჯვებული სპორტსმენების, სამწვრთნელო და სამედიცინო პერსონალის მხარდაჭერის ღონისძიებები.

ასევე, გაგრძელდება ქვეყანაში მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის მხარდაჭერა, მათ შორის, ეროვნული სპორტული ორგანიზაციებისა და რეგიონების შესაბამისი ინვენტარითა და ეკიპირებით უზრუნველყოფის გზით.

გაგრძელდება მნიშვნელოვანი სპორტული ობიექტების მშენებლობა და რეაბილიტაცია.

4. სახელმწიფო მმართველობა

მთავრობის პოლიტიკის ეფექტიან განხორციელებას მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მდგრადი, საჭიროებებზე მყისიერად რეაგირებადი სახელმწიფო ინსტიტუტების არსებობა და პროფესიული საჯარო სამსახურის კეთილსინდისიერი და ეფექტური ფუნქციონირება. შემდგომ წლებში, საქართველოს ევროკავშირში გაწევრიანების გზაზე, მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა დემოკრატიული ინსტიტუტების მეტად გაძლიერებასა და საჯარო მმართველობის მოდელის ევროკავშირის სტანდარტებთან მაქსიმალურ დაახლოებას.

მთავრობისათვის მაღალი პრიორიტეტულობის საკითხია, ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების აქტიური ჩართულობით შემუშავებული, საჯარო მმართველობის რეფორმის 2023-2026 წლების სტრატეგიის თანმიმდევრული და უწყვეტი იმპლემენტაცია, რათა სახელმწიფო ინსტიტუტები იყოს სანდო და ძლიერი, მათი გადაწყვეტილებები ეყრდნობოდეს მტკიცებულებებსა და მოქალაქეთა საჭიროებებს, ხოლო საქმიანობა იყოს ანგარიშვალდებული და მონაწილეობითი.

საჯარო მმართველობის რეფორმა ფუნდამენტურ როლს თამაშობს საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესში. აღსანიშნავია, რომ 2020 წელს დამტკიცებული ევროკავშირის გაფართოების შესწორებული მეთოდოლოგიის შესაბამისად, ევროკავშირში გაწევრიანების მოლაპარაკებების პროცესში ცენტრალური როლი „ფუნდამენტური საკითხების ჯგუფს“ უკავია, საჯარო მმართველობის რეფორმა კი, სწორედ ერთ-ერთი ფუნდამენტური მიმართულებაა. შესაბამისად, მთავრობის დღის წესრიგის პრიორიტეტად რჩება საჯარო მმართველობის მყარი სისტემის ჩამოყალიბება.

კარგი მმართველობის უზრუნველსაყოფად:

- გაგრძელება საჯარო სექტორის ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარება, რათა სახელმწიფო უწყებების მიერ შემუშავებული პოლიტიკა ეყრდნობოდეს კონკრეტულ მტკიცებულებებს, არსებულ გამოწვევებსა და მოქალაქეთა საჭიროებებს.
- შემუშავდება საჯარო სამსახურის განვითარების სტრატეგია, ყურადღება გამახვილდება საჯარო სამსახურის მართვის საკოორდინაციო სისტემის განვითარებაზე და ამ პროცესში თითოეული უწყების ჩართულობაზე. საქართველოს მთავრობის მუდმივ პრიორიტეტად რჩება საჯარო სექტორში ადამიანური კაპიტალის განვითარება.
- მთავრობა ხელს შეუწყობს მის ხელთ არსებული ანტიკორუფციული მექანიზმების კიდევ უფრო გაძლიერებასა და ეფექტიან საქმიანობას. აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს საქართველოს მიერ ევროკავშირში ინტეგრაციის პერსპექტივის მოპოვების შემდგომ, საქართველოს მთავრობამ და პარლამენტმა ინტენსიურად იმუშავეს ევროკომისიის მიერ გაცემული 12 რეკომენდაციის შესრულებაზე. შედეგად, ანტიკორუფციული მექანიზმების გაძლიერების მიზნით, შეიქმნა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - ანტიკორუფციული ბიურო, როგორც

ანტიკორუფციული პოლიტიკის მაკოორდინირებელი დამოუკიდებელი უწყება. ბიუროს მანდატის ქვეშ გაერთიანდა კორუფციასთან ბრძოლის მნიშვნელოვანი ფუნქციები.

- თითოეული საჯარო უწყების ინსტიტუციური მდგრადობა მნიშვნელოვანწილად ეყრდნობა მის შიდა კონტროლის სისტემას, რომელიც გულისხმობს მენეჯერული, ფინანსური და სხვა სახის კონტროლის მექანიზმების, ორგანიზაციული სტრუქტურის, მართვის მეთოდებისა და პროცედურების არსებობას. შესაბამისად, გაგრძელდება მუშაობა სახელმწიფო სტრუქტურებში ანგარიშვალდებულების სისტემების ეფექტიანად დანერგვის მიმართულებით, რათა სახელმწიფო სტრუქტურებმა წარმატებით მიაღწიონ დასახულ მიზნებს და კანონიერად, გამჭვირვალედ, ეკონომიურად, ეფექტიანად და პროდუქტიულად წარმართონ საქმიანობა.
- ქვეყანაში სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესების მიზნით, გაგრძელდება „სახელმწიფო სერვისების განვითარების 2022-2025 წლების სტრატეგიით“ განსაზღვრული სერვისების შექმნის, მიწოდების, ხარისხის უზრუნველყოფისა და განფასების ერთიანი მიდგომებისა და პრინციპების დანერგვა, რაც ხელს შეუწყობს, ასევე, ელექტრონული მმართველობის განვითარებას. შედეგად, უზრუნველყოფილი იქნება საჯარო უწყებათა თანაბარი განვითარება, გაიზარდება პროცესებში მომხმარებელთა ჩართულობა და სერვისები გახდება კიდევ უფრო ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი. განხორციელდება სახელმწიფო სერვისების შექმნის ერთიანი სტანდარტის ჰარმონიზაცია საერთაშორისო რეგულაციებთან.
- მთავრობის პრიორიტეტად რჩება კრიტიკული ინფრასტრუქტურის უსაფრთხოების გაძლიერება და ელექტრონული მმართველობის განვითარება, რაც ასევე მოიცავს ელექტრონული სერვისების ხელმისაწვდომობის ზრდას. ამ მიზნით, შემუშავდება ქვეყნის რიგით მეორე ციფრული მმართველობის სტრატეგია და შესაბამისი სამოქმედო გეგმა. მთავრობის მიზანია, საჯარო უწყებებში შიდა პროცესების გაციფრულება მეტი ეფექტიანობისთვის, ასევე, დისტანციური სერვისების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და მოქალაქეებისა და ბიზნესისთვის გამარტივებული, მომხმარებელზე ორიენტირებული და ხარისხიანი ელექტრონული სახელმწიფო სერვისების შეთავაზება ინფორმაციული უსაფრთხოებისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. აღნიშნულ მიმართულებათა მნიშვნელობა ნათლად გამოიკვეთა COVID-19-ით განპირობებული პანდემიით შექმნილი ვითარების პირობებში. მაგალითად, გაგრძელდება მუშაობა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისა და შტამპის დამატებითი ინსტრუმენტების დანერგვაზე, რაც მნიშვნელოვნად დააჩქარებს მომსახურების მიღებას და საშუალებას მისცემს მოქალაქეებსა და ორგანიზაციებს, დისტანციურად და უსაფრთხოდ მიიღონ სახელმწიფო სერვისები.
- დისტანციური სერვისების განვითარების მიზნით, შემუშავდება ეროვნული არქივის მკვლევართა მომსახურების ელექტრონული პროგრამა და ახალი

კატალოგები. გაგრძელდება მუშაობა ელექტრონული არქივაციის მიმართულებით, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ელექტრონული დოკუმენტების საიმედო შენახვა.

- გაგრძელდება იუსტიციის სახლების მასშტაბური მშენებლობა. ამჟამად შენდება 13 იუსტიციის სახლი სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში. ამასთანავე, 20 მობილური იუსტიციის სახლი დაფარავს ქვეყნის სრულ ტერიტორიას.
- საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტი იქნება დეცენტრალიზაციის დამტკიცებული პოლიტიკის წარმატებით განხორციელება. ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემის მეტად გაძლიერებისა და დამოუკიდებლობის ხარისხის ამაღლების მიზნით, გაგრძელდება სუბსიდიარობის პრინციპებზე დაყრდნობით, მუნიციპალიტეტების უფლებამოსილებათა გაფართოება, ადგილობრივ დონეზე ხარისხიანი მომსახურების მიწოდების ეფექტიანი და ინოვაციური სისტემების დანერგვა, ადგილობრივი ეკონომიკის განვითარებაში მუნიციპალიტეტების როლის გაზრდა და მათი შესაბამისი მატერიალური და ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა. შედეგად, შენარჩუნდება მუნიციპალიტეტების შემოსულობების წილის მშპ-სთან მიმართებით ეტაპობრივი ზრდის ტენდენცია და 2025 წლის ბოლოსთვის მუნიციპალიტეტების საერთო შემოსულობების წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის არანაკლებ 7 პროცენტი იქნება.

საქართველოს მთავრობა მმართველობის ღიაობას, გამჭვირვალობას, საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულებასა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობას დემოკრატიული საზოგადოებისთვის ფუნდამენტურ ღირებულებებად მიიჩნევს და ურყევად განაგრძობს ღია მმართველობის პარტნიორობის (Open Government Partnership – OGP) პრინციპების დამკვიდრებას საქართველოს საჯარო მმართველობის სისტემაში. სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობისა და ღია მმართველობა საქართველოს პირველი მაღალი რანგის უწყებათაშორისო საკოორდინაციო საბჭოს ფორმატში, მთავრობამ დაამტკიცა ღია მმართველობა საქართველოს 2024-2025 წლების სამოქმედო გეგმა, რომლის მიზანია გაუმჯობესდეს ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გამჭვირვალობის ხარისხი, გაძლიერდეს საზოგადოების წინაშე სახელმწიფო უწყებების ანგარიშვალდებულების მექანიზმები და გაიზარდოს ჩართულობის შესაძლებლობები. მთავრობა უზრუნველყოფს, რომ სამოქმედო გეგმით აღებული ვალდებულებები განსაზღვრულ ვადებში სრულად შესრულდეს.

www.gov.ge